

Handleiding

SCOL

Sociale Competentie Observatie Lijst

Colofon

Inhoud en tekst

CED-Groep, Onderzoek en Ontwikkeling

Froukje Joosten

Marjon ten Heggeler

Lilian Mouissie

Heleen van der Stege

Ariane van Dijk

Eindredactie

Lutje Niemantsverdriet

Softwareprogramma SCOL 5.3

De eerste versie van de SCOL is ontwikkeld in het project Sociale competentie in een leerlingvolgsysteem door de afdeling Onderzoek en Ontwikkeling van de CED-Groep, gefinancierd door de dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS) van de Gemeente Rotterdam.

Met dank aan alle scholen die hebben meegewerkt aan de ontwikkeling van de SCOL en de onderzoeken.

© CED-Groep, Rovict, versie september 2021

Inhoud

Handleiding	1
SCOL	1
Sociale Competentie Observatie Lijst	1
Inleiding	5
Leeswijzer	5
1. Sociale competentie	7
Sociale competentie en gedrag	7
Acht categorieën	9
Sociale competentie, burgerschap en sociale veiligheid	10
2. Vragen en scoremogelijkheden	15
De vragen van de SCOL	15
De scoremogelijkheden van de SCOL	19
De vragen van de LeerlingSCOL	21
De scoremogelijkheden van de LeerlingSCOL	22
Acht categorieën	23
3. De SCOL en de LeerlingSCOL invullen	25
Beoordeling van gedrag	25
Procedure SCOL	26
Procedure LeerlingSCOL	28
4. De resultaten	31
Score per vraag, totaalscore en categoriescore	31
Normering SCOL en LeerlingSCOL	32
Landelijke normen SCOL en LeerlingSCOL	33
Schoolstandaard bepalen	35
De SCOL- en de LeerlingSCOL-overzichten	37
5. Wat te doen met de resultaten?	43
Passend onderwijs en opbrengstgericht werken met de landelijke norm	43
Passend onderwijs en opbrengstgericht werken met de schoolstandaard	45
Functie SCOL en LeerlingSCOL	49
De resultaten bekijken	51
De SCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de groep	51
Interpretatieadviezen	55
De SCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de individuele leerling	65
De SCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het schoolbeleid	69
Interpretatieadviezen	72
De LeerlingSCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de groep	76
De LeerlingSCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de individuele leerling	82
De LeerlingSCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het schoolbeleid	87
Individuele leerlingen	88
6. De SCOL in de school	91
7. Rapportage van de SCOL-resultaten aan ouders: een kwestie van beleid	93
Bijlagen	97
Bijlage 1 Achtergrondinformatie	99
Bijlage 2 SCOL Scoreformulier	100
Bijlage 3 LeerlingSCOL Scoreformulier	101

Bijlage 4 Invulprocedure.....	102
Bijlage 5 Suggesties voor onderwijs in sociale competentie	103
Bijlage 6 Groepsplan	112
Bijlage 7 Individueel handelingsplan	113
Bijlage 8 Rapport voorbeeld.....	114

Inleiding

De Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL) is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie. Het SCOL-pakket bestaat uit een softwareprogramma met een configuratiehandleiding en deze inhoudelijke gebruikershandleiding. Deze laatste gaat over het meetinstrument en het leerlingvolgsysteem. De SCOL is niet gekoppeld aan een bepaalde methode. U kunt de SCOL gebruiken ongeacht de manier waarop uw school het onderwijs in sociale competentie heeft ingericht. Met de SCOL kunt u de sociale competentie van uw leerlingen op school systematisch in kaart brengen en volgen.

Met de resultaten op de SCOL werkt u opbrengstgericht aan sociale competentie op school. De uitkomsten bieden aanknopingspunten voor het onderwijs in sociale competentie op school- en groepsniveau en u signaleert er ook mee of een leerling extra zorg nodig heeft op het gebied van sociale competentie. Daarvoor zijn leerlijnen in de SCOL opgenomen.

Naast de SCOL is er de LeerlingSCOL, bestemd voor bovenbouwleerlingen. Met de LeerlingSCOL wordt het oordeel van de leerling over zijn eigen sociaal competente gedrag gemeten.

De uitkomsten kunnen samen met de resultaten van de SCOL worden gebruikt als aanknopingspunten voor het onderwijs in sociale competentie, zowel op school-, groeps- als op individueel niveau.

Vanaf SCOL 5.3 is er één versie van het programma voor zowel het speciaal onderwijs als het primair onderwijs. Zo kunnen beide onderwijsvarianten de verschillende opties gebruiken om te werken met de landelijke norm of met een zelf vastgestelde schoolstandaard waartegen de scores worden afgezet.

Op de website www.scol.nl vindt u informatie over de laatste ontwikkelingen en over updates van het softwareprogramma. Via de website kunt u ook terecht bij de helpdesk voor vragen over het softwareprogramma en voor inhoudelijke vragen over de SCOL. Vragen over advies en begeleiding kunt u stellen via www.cedgroep.nl.

De SCOL is genormeerd op basis van onderzoek onder een landelijke steekproef van basisschoolleerlingen en is wetenschappelijk onderbouwd.

Leeswijzer

Deze handleiding begint met een uitleg over sociale competentie en de manier waarop dit begrip in de SCOL is uitgewerkt. Een toelichting op de vragen en de scoremogelijkheden van de SCOL en de LeerlingSCOL staat in hoofdstuk 2 *Vragen en scoremogelijkheden*.

Om een betrouwbaar oordeel over de sociale competentie van de leerling te verkrijgen, is het van belang dat u de invulprocedure volgt. Deze wordt beschreven in hoofdstuk 3 *De SCOL en de LeerlingSCOL invullen*. Nadat u de SCOL en de LeerlingSCOL heeft ingevuld, maakt het softwareprogramma overzichten van de resultaten. De berekening van de scores en de normen vindt u in hoofdstuk 4 *De resultaten*. In hoofdstuk 5 *Wat te doen met de resultaten* leest u hoe u in de resultaten aanknopingspunten kunt vinden voor planmatig onderwijs in sociale competentie. Bij de beschrijvingen van de schermen vindt u voorbeelden. Deze zijn soms meer op po-scholen gericht, soms meer op (laag scorende) so-scholen. Ook wordt toelichting gegeven op hoog scorende scholen. Maak steeds waar nodig een vertaalslag naar uw eigen doelgroep. Het stappenplan in hoofdstuk 6 *De SCOL in de school* geeft houvast bij het invoeren van de SCOL op uw school.

Hoofdstuk 7 *Rapportage van de SCOL-resultaten aan ouders: een kwestie van beleid* beschrijft wat erbij komt kijken als u de resultaten met ouders wilt bespreken.

Tot slot zijn er tien bijlagen. Bijlage 1 bevat een overzicht van websites en artikelen die u meer informatie geven over sociale competentie en burgerschap. In bijlage 2 vindt u het SCOL Scoreformulier en in bijlage 3 het LeerlingSCOL Scoreformulier. Bijlage 4 is een beknopt overzicht van de invulprocedure. Bijlage 5 geeft u een overzicht met suggesties voor het onderwijs in sociale competentie. Deze kunnen u op weg helpen als u maatregelen wilt nemen naar aanleiding van de resultaten van de SCOL. Ten slotte vindt u in bijlage 6 en 7 een format voor een groepsplan en voor een individueel handelingsplan. In bijlage 8 vindt u een voorbeeld van SCOL-rapporten aan ouders.

In deze handleiding kunnen wij alleen globaal beschrijven hoe u de SCOL in de school kunt invoeren en gebruiken. Voor een meer diepgaande uitwerking verwijzen wij u naar scholing en begeleiding. Neemt u hiervoor contact op met de CED-Groep (www.cedgroep.nl).

1. Sociale competentie

De SCOL meet de sociale competentie van de leerlingen aan de hand van vragen over hun gedrag. De vragen spreken voor zich, ze gaan over concreet gedrag dat u op school in verschillende situaties kunt waarnemen. Alvorens de vragen te beantwoorden, is het van belang dat u inzicht hebt in de samenhang van sociale competentie en gedrag.

Gedrag	verschillend per situatie afhankelijk van de leeftijd
Observeren	in verschillende situaties
Beoordelen	passend in de situatie passend bij de leeftijd

In dit hoofdstuk leggen we uit waarom we sociale competentie afleiden uit het gedrag van leerlingen en wat de kenmerken van gedrag zijn.

Sociale competentie en gedrag

Er bestaan verschillende definities van sociale competentie. Bij de SCOL gaan we uit van de volgende definitie:

Sociale competentie is adequaat kunnen en willen handelen in sociale situaties.

Op een regenachtige dag stelt meester Karel groep 4 voor de keuze: "In de pauze ga ik voorlezen en jullie mogen kiezen wat je liever doet, luisteren of buitenspelen." Alle meisjes kiezen voor voorlezen, behalve Caitlin. Zij steekt als enige haar vinger op voor buitenspelen. Meester Karel ziet dat Vincent een beetje rood is en heen en weer wiebelt op z'n stoel. Hij weet dat Vincent dol is op voorlezen en vraagt: "En jij dan, Vincent, wil jij echt liever buitenspelen?" Vincent wordt nog roder en schudt zijn hoofd. "Nou vooruit joh, steek dan ook je vinger op, waarom doe je dat niet meteen? Er zijn nu eenmaal boekenwormen en sprinkhanen, je mag toch kiezen wat jij leuk vindt?" Vincent steekt z'n vinger op.

In dit voorbeeld is er een sociale situatie waarin de leerlingen een keuze moeten maken en die openlijk laten blijken. Twee leerlingen hebben een afwijkende keuze: Caitlin kiest iets anders dan de andere meisjes en Vincent geeft de voorkeur aan iets anders dan de andere jongens. Caitlin handelt adequaat, zij steekt haar vinger op om duidelijk te maken wat ze wil. Vincent handelt niet helemaal adequaat. Hij heeft weliswaar een voorkeur, maar hij laat hem pas blijken op aansporing van de leerkracht.

Kennis, vaardigheden, houding en gedrag

Om zich sociaal competent te gedragen hebben mensen in de eerste plaats sociale kennis nodig. Vincent en Caitlin weten wat kiezen is, ze weten ook dat de andere leerlingen anders kiezen en daarom hun keuze misschien gek vinden. Ze weten ook wat ze zelf het leukste

vinden. In de tweede plaats hebben mensen sociale vaardigheden nodig. In dit geval zijn de vaardigheden niet zo moeilijk: je vinger opsteken om je voorkeur kenbaar te maken. Zowel Caitlin als Vincent zijn daartoe in staat. In de derde plaats is er een bepaalde houding nodig om sociaal competent te willen handelen. Hier zien we een verschil tussen Caitlin en Vincent. Caitlin heeft er geen probleem mee om voor haar voorkeur uit te komen, terwijl Vincent dat niet durft. Het is mogelijk dat dit in een andere situatie anders zou zijn, bijvoorbeeld als er nog drie jongens-'boekenwormen' in de groep zouden zitten, of als Caitlin gepest zou worden. Kennis, houding en vaardigheden vormen de ingrediënten van sociale competentie. Uit het gedrag in concrete situaties leiden we af of iemand sociaal competent is.

Gedrag dat past bij de leeftijd

Een kenmerk van sociaal competent gedrag is dat het past bij de leeftijd. In het algemeen kunnen we zeggen dat we bij oudere leerlingen meer taalvermogen, flexibiliteit, nuancering, inlevingsvermogen, verantwoordelijkheid en zelfbeheersing in het gedrag verwachten dan bij jongere leerlingen. We geven twee voorbeelden om dit te verduidelijken.

Van een peuter zeggen we dat hij goed eet als hij met zijn lepeltje wat vla in zijn mond stopt, terwijl hij intussen van onder tot boven onder de vla zit. Als een twaalfjarige hetzelfde doet, zeggen we niet meer dat hij goed eet. Van een twaalfjarige verwachten we dat hij tafelmanieren kent en die ook laat zien.

Als een leerling in de onderbouw de hand van de juf pakt als Sinterklaas binnenkomt, vinden we dat sociaal competent. Maar als een leerling in de bovenbouw dat doet, vinden we datzelfde gedrag niet meer sociaal competent.

Hoe sociaal competent gedrag er concreet uit ziet, varieert dus met de leeftijd van de leerling. In bepaalde vormen van het speciaal onderwijs kijkt men naar wat competent gedrag is, passend bij de ontwikkelingsleeftijd. Het advies is om dit op schoolniveau in standaarden vast te leggen. Bijvoorbeeld met behulp van het doelgroepenmodel en de leerlijnen. Ook zullen er so-scholen zijn die het gedrag van hun leerlingen juist willen vergelijken met leeftijdsgenoten in het algemeen.

Gedrag verschilt per situatie

Sociaal competent handelen wordt beïnvloed door de situatie waarin het plaatsvindt. In de eerste plaats zijn onze normen voor wat wel en niet sociaal competent is, gekoppeld aan de situatie.

Een leerling die een vriendin met drie zoenen begroet noemen we sociaal competent, maar als zij dit ook doet als de inspecteur de klas binnenkomt, vinden we dat niet sociaal competent.

In de ene situatie vinden we gedrag competent, maar datzelfde gedrag beoordelen we in een andere situatie als misplaatst.

In de tweede plaats is het in de ene situatie moeilijker om sociaal competent gedrag te laten zien dan in de andere. Factoren die de moeilijkheidsgraad van een situatie mede bepalen, zijn bijvoorbeeld:

- De mate waarin de situatie voor de leerling vertrouwd is
Als de leerling voor het eerst bij u in de groep zit, is de situatie vlak na de zomervakantie minder vertrouwd dan aan het eind van het schooljaar.
- De mate waarin de leerling in de situatie gestimuleerd wordt om bepaald gedrag te laten zien
Het is gemakkelijker voor leerlingen om door te gaan met hun werk als u in het lokaal bent, dan wanneer u even weg bent.

- De verhouding van de leerling tot de andere personen in de situatie
Als Ashley een hekel heeft aan Mirthe zal Ashley het moeilijker vinden om eerlijk te zeggen dat Mirthe een goede spreekbeurt heeft gehouden dan als zij met Mirthe bevriend is.
- De gevoelens van de leerling in de situatie en het beeld dat hij van de situatie heeft
Abdul wil graag meedoen met de andere jongens, maar zij laten hem vaak links liggen. Als Abdul met een groepje jongens een toneelstukje moet voorbereiden, is het voor hem moeilijker om zijn ideeën aan te dragen dan wanneer hij wel een geaccepteerd groepslid is.
- De mate waarin het belang van de leerling overeenkomt met het belang van de anderen of het gemeenschappelijk belang in de situatie
Karim (9) heeft hard doorgewerkt om in de pauze zo snel mogelijk naar buiten te kunnen. Juf Anissa zegt: "Karim, ik zie dat je al klaar bent, wil je Yasmin even helpen om de melk te halen?" Op de terugweg laat Yasmin haar bak met pakjes vallen. Als Karim Yasmin gaat helpen om alles op te ruimen, duurt het nog langer voor hij kan buitenspelen. In deze situatie is het moeilijk voor Karim om Yasmin te helpen, zijn belang is anders dan dat van haar.

Over het algemeen kunnen we zeggen dat gestructureerde situaties (zoals tijdens de les) voor de leerlingen meestal meer vertrouwd zijn. In deze situaties worden ze vanzelf gestimuleerd om bepaald gedrag te laten zien. De regels zijn duidelijk. In vrije situaties, zoals tijdens de pauzes of het schoolreisje, wordt er meer van de leerlingen zelf verwacht. Ook is er een verschil tussen hoe leerlingen omgaan met medeleerlingen of met de leerkracht en andere volwassenen. Omgaan met volwassenen is niet noodzakelijkerwijze moeilijker. Sommige leerlingen gaan gemakkelijker om met leeftijdgenoten, anderen vinden het juist gemakkelijker om met volwassenen om te gaan. En tenslotte zijn situaties waarin alle belangen dezelfde richting uitwijzen, gemakkelijker dan situaties met conflicterende belangen.

Gedrag kan worden beïnvloed door belemmering of beperking

De ontwikkeling van de sociale competentie kan worden beïnvloed door een ontwikkelingsstoornis of een beperking. Voor sommige leerlingen is het moeilijk om bepaald gedrag te laten zien en aan te leren. Voor andere leerlingen is dit zelfs onmogelijk. We spreken bij deze leerlingen over specifieke onderwijsbehoeften.

In hoofdstuk 2 Vragen en scoremogelijkheden, leest u over de wijze van scoren bij deze leerlingen.

Acht categorieën

De SCOL bestaat uit 27 vragen (zie ook hoofdstuk 2 Vragen en scoremogelijkheden). De vragen beschrijven telkens concreet sociaal competent gedrag. Er zijn vanzelfsprekend veel meer sociaal competente gedragingen dan in de SCOL zijn opgenomen. Daarom moet u de vragen beschouwen als voorbeelden van sociaal competent gedrag. Deze voorbeelden zijn zeer zorgvuldig op basis van onderzoek geselecteerd en geformuleerd. Het blijkt namelijk dat veel sociaal competente gedragingen uiteindelijk te herleiden zijn tot deze 27 vragen. De vragen zijn ondergebracht in acht categorieën van sociaal competent gedrag.

De acht categorieën zijn:

1. Ervaringen delen

Deelt de leerling met anderen wat hem bezighoudt, zowel de positieve als de negatieve ervaringen? Heeft hij plezier met andere leerlingen?

2. Aardig doen

Benadert de leerling andere leerlingen op een positieve manier en draagt hij zorg voor anderen?

3. Samen werken en doen

Kan de leerling met anderen iets tot stand brengen: overleggen, afspraken maken en ideeën inbrengen?

4. Een taak uitvoeren

Hoe gaat de leerling om met opdrachten? Gaat de leerling impulsief te werk? Denk hierbij niet alleen aan schoolse taken, maar ook aan andere taken, zoals huiswerk maken of materiaal opruimen.

5. Jezelf presenteren

Hoe beweegt de leerling zich onder de mensen; hoe gemakkelijk maakt hij zich kenbaar?

6. Een keuze maken

Blijft een leerling bij een beslissing? Hoe gemakkelijk hakt hij een knoop door? Kan de leerling uitleggen waarom hij ergens voor kiest? In hoeverre beslist de leerling zelf en in hoeverre laat hij zich leiden door anderen?

7. Opkomen voor jezelf

Hoe gaat de leerling om met weerstand? Kan hij voor zichzelf zorgen? Vraagt hij op tijd om hulp?

8. Omgaan met ruzie

Kan de leerling een verschil van mening of een belangentegenstelling oplossen, zonder dat het leidt tot een knallende ruzie?

Sociale competentie, burgerschap en sociale veiligheid

De samenleving verandert in hoog tempo. Dat vraagt om onderwijs dat meebeweegt. Scholen in Nederland hebben de taak om kinderen en jongeren te kwalificeren (een diploma te laten behalen) en te socialiseren (kunnen functioneren in de maatschappij).

Naast deze twee aspecten is de persoonsvorming een belangrijk hoofddoel van het onderwijs. Met een goed evenwicht tussen de aspecten kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming kan het onderwijs leerlingen begeleiden in hun ontwikkeling tot zelfstandige volwassenen die vaardig, waardig en aardig zijn, voor zichzelf en voor hun omgeving (Ons onderwijs 2032, 2016 en Onderwijsraad, 2016).

Sinds 2006 ziet de Inspectie erop toe dat scholen een aanbod hebben op het gebied van burgerschapsvorming. De kerndoelen geven handvatten voor de inrichting van het burgerschapsonderwijs. Het bevorderen van de sociale competentie en burgerschap zijn beide sociale onderwijsdoelen, en liggen in elkaars verlengde. In augustus 2021 is de wet aangescherpt.

In het Onderzoekskader 2021 voor het toezicht op het primair onderwijs (Inspectie van het Onderwijs, 2021) staat: Leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met de verwachtingen van het vervolgonderwijs en de maatschappij.

De school heeft een goed beeld van de kenmerken van haar leerlingenpopulatie en heeft ambitieuze verwachtingen van het niveau dat de leerlingen voor de sociale en maatschappelijke competenties kunnen bereiken.

In het Onderzoekskader 2021 voor het toezicht op het (voortgezet) speciaal onderwijs (Inspectie van het Onderwijs, 2021) staat: De leerlingen behalen sociale en maatschappelijke competenties op het niveau dat ten minste in overeenstemming is met het beoogde uitstroomperspectief van de leerlingen.

De school heeft een goed beeld van de kenmerken van haar leerlingenpopulatie en heeft op basis daarvan ambitieuze streefniveaus vastgesteld voor de sociale en maatschappelijke competenties die de leerlingen kunnen bereiken.

De normen van de SCOL geven een goede richtlijn voor het stellen van uw ambities. Daarnaast kunt u ook uw eigen ambities in de SCOL verwerken door het invoeren van een schoolstandaard.

Burgerschapsonderwijs gaat over de ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers. Zij krijgen daarvoor kennis en vaardigheden aangeboden, ze worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen. De kern wordt gevormd door democratie en diversiteit, afgeleid van de wettelijke opdracht.

Bij sociale competentie staat centraal hoe kinderen omgaan met andere mensen, dus hoe zij handelen in sociale situaties die zich voordoen tussen kinderen onderling, en tussen kinderen en volwassenen. Concreet betekent sociale competentie dat kinderen leren ervaringen te delen, aardig te doen, samen te werken en te spelen, een taak uit te voeren, zichzelf te presenteren, keuzes te maken, voor zichzelf op te komen, en om te gaan met ruzie. In de kerndoelen van het primair onderwijs zien we de aandacht hiervoor terug in de leergebied overstijgende doelen voor werkhouding, zelfbeeld en sociaal gedrag.

Dat de socialiserende taak van het onderwijs steeds serieuzer wordt genomen, blijkt onder meer uit de toegenomen aandacht voor het definiëren en meten van sociale opbrengsten, zie bijvoorbeeld Dijkstra & De la Motte (eds.), 2014. Naast aandacht voor het bevorderen van sociale competentie is in de maatschappij de behoefte toegenomen om pesten structureel tegen te gaan, mede onder invloed van een aantal pestincidenten onder scholieren met tragische afloop. Ook de Nederlandse regering vindt dat alle kinderen recht hebben op een onbezorgde schooltijd, die in het teken staat van ontwikkelen, ontdekken en leren. Kinderen moeten veilig zijn op school, zodat ze in staat zijn om te leren en zich te ontwikkelen (Tweede Kamer der Staten Generaal, 2015). Om dit te waarborgen is op 1 augustus 2015 de wet Veiligheid op school in werking getreden.

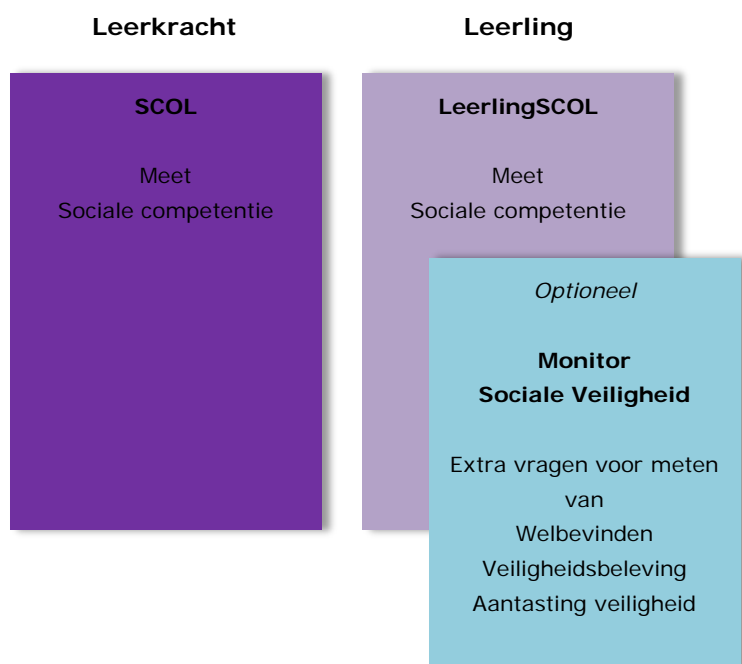
De wet Veiligheid op school richt zich op drie niveaus:

1. het voeren van een sociaal veiligheidsbeleid, waarbij het gaat om sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen;
2. het beleggen van de taken: coördineren van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten en fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten bij een persoon;
3. de monitoring van de sociale veiligheid van leerlingen, zodanig dat het een actueel en representatief beeld geeft. Hieronder valt ook het welbevinden van leerlingen.

Voor het monitoren van de sociale veiligheid van leerlingen is de Monitor Sociale Veiligheid (MSV) ontwikkeld voor SCOL-gebruikers.

Monitor Sociale Veiligheid (MSV)

De MSV meet de sociale veiligheid van leerlingen aan de hand van vragen over hun gedrag, het welbevinden, de veiligheidsbeleving en de aantasting van hun sociale en fysieke veiligheid. De MSV is net als de LeerlingSCOL bedoeld voor leerlingen van groep 6 tot en met groep 8 van het basisonderwijs. Het instrument is facultatief bij het gebruik van de LeerlingSCOL. De MSV is als volgt gekoppeld aan de LeerlingSCOL:

De Monitor Sociale Veiligheid:

- is facultatief bij het gebruik van de LeerlingSCOL;
- wordt alleen door de leerlingen ingevuld;
- bestaat uit de schalen Welbevinden, Sociale veiligheidsbeleving en Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid.
De schalen Welbevinden en Veiligheidsbeleving maken voor een groot deel gebruik van items uit de LeerlingSCOL, waardoor de invultijd van de vragenlijst beperkt blijft.

Bij de MSV hoort een aparte handleiding. Deze is te downloaden in het programma MSV.

SCOL

- De SCOL meet sociale competentie van leerlingen aan de hand van 27 sociaal competente gedragingen die op school observeerbaar en onderwijsbaar zijn. Deze gedragingen zijn onderverdeeld in acht categorieën van sociaal competent gedrag, namelijk ervaringen delen, aardig doen, samen werken en spelen, een taak uitvoeren, jezelf presenteren, een keuze maken, opkomen voor jezelf en omgaan met ruzie.
- De SCOL is een korte gedragsobservatielijst in te vullen door de leerkracht. Het invullen kost per leerling ongeveer vijf minuten.
- De SCOL is er voor alle leerlingen van leerjaar 1 tot en met 8 in het primair en in het speciaal onderwijs.
- Voor de leerlingen vanaf groep 6 is er de LeerlingSCOL met dezelfde vragen als de SCOL. De afdametijd van de LeerlingSCOL is ongeveer een kwartier.
- De SCOL volgt de leerlingen op het gebied van sociale competentie, het is een leerlingvolgsysteem.
- De SCOL biedt directe aanknopingspunten voor de onderwijspraktijk.

Burgerschap meten

Naast de SCOL, het meetinstrument voor sociale competentie, is er het instrument 'Burgerschap meten'.

- Het instrument Burgerschap meten bestaat uit twee vragenlijsten: Burgerschapscompetenties en Burgerschapsgedrag. Beide vragenlijsten zijn los van elkaar te gebruiken óf in combinatie met elkaar.
- Het instrument is er voor leerlingen van elf jaar (groep 7) tot en met zestien jaar.
- Centraal staan vier sociale taken die exemplarisch zijn voor de burgerschapspraktijken van jongeren: democratisch handelen, maatschappelijk verantwoord handelen, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen.
- De vragenlijst Burgerschapscompetenties meet de kennis, vaardigheden, attitudes (houdingen) en reflecties van jongeren waaruit het vermogen om adequaat als burger te handelen is opgebouwd.
- De vragenlijst wordt door de leerlingen ingevuld (test voor kennis en zelfbeoordeling voor attitudes, vaardigheden en reflectie). De afnametijd is ongeveer één lesuur.
- De vragenlijst Burgerschapsgedrag meet het handelen van jongeren als burger. Deze vragenlijst wordt door de leerkracht ingevuld.
- Het meetinstrument Burgerschap geeft de school zicht op de burgerschapscompetenties en het burgerschapsgedrag van de leerlingen, vergeleken met andere scholen. Herhaalde afname geeft de mogelijkheid ontwikkelingen in de tijd te volgen.
- Meer informatie over het instrument Burgerschap meten is te vinden op www.rovict.nl.

2. Vragen en scoremogelijkheden

In dit hoofdstuk worden de 27 vragen van de SCOL toegelicht. Na de vragen volgt een uitleg over de scoremogelijkheden waaruit u kunt kiezen. Ook wordt toegelicht hoe u het gedrag van de leerlingen kunt beoordelen.

De vragen van de SCOL

Na een toelichting op de vraag, geven we verschillende voorbeelden van situaties waarin het bedoelde gedrag kan voorkomen. Bij sommige vragen wordt beschreven welke varianten van het gedrag bij jongere leerlingen en welke bij oudere leerlingen sociaal competent kunnen worden genoemd.

1. Houdt zich aan een afspraak

Houdt de leerling zich aan de afspraak, probeert hij eronder uit te komen of probeert hij de regels te veranderen als dat hem beter uitkomt?

Het kan gaan om klassenregels, maar ook om afspraken die u speciaal met deze leerling heeft gemaakt. Een leerling maakt ook afspraken met medeleerlingen, bijvoorbeeld over spelregels: wie eerst mag en wanneer de volgende aan de beurt is.

2. Maakt een eigen keuze, ook als die afwijkt van anderen

Bij deze vraag gaat het erom groepsdruk te kunnen weerstaan. Voorbeelden: Als de hele klas wil buitenspelen, maar deze leerling wil liever voorgelezen worden, durft hij dat te zeggen? Als iedereen vindt dat groen de mooiste kleur is, durft deze leerling dan te zeggen dat hij oranje mooier vindt? Als een groep leerlingen iemand pest, durft deze leerling er dan iets van te zeggen?

3. Biedt excuses aan als hij/zij on aardig heeft gedaan tegen een ander

Merkt de leerling op dat hij de ander iets heeft aangedaan en wil hij dat goedmaken?

Hier zijn situaties aan de orde waarin de leerling de ander per ongeluk of met opzet heeft gekwetst, bijvoorbeeld: een ander opzij heeft geduwd; iets heeft afgepakt; een ander pijn heeft gedaan; iemand voor gek heeft gezet; iemand heeft buitengesloten.

In de onderbouw laten leerlingen vaker zonder woorden merken dat ze spijt hebben van wat ze gedaan hebben. Ze staan bijvoorbeeld verlegen stil bij hun 'slachtoffer', raken de ander even aan of bieden iets aan om het goed te maken (een knuffel uit de poppenhoek). 'Sorry' zeggen kunnen alle leerlingen. In de bovenbouw verwacht je dat een leerling ook een reden geeft waarom iets gebeurde of vraagt op welke manier hij het weer goed kan maken.

4. Luistert bij een ruzie naar de ander

Het kan gaan om een echte ruzie, maar ook om kritiek of een verschil van mening. Gaat de leerling meteen in de verdediging en praat hij door de ander heen of laat hij de ander uitpraten om erachter te komen waarom deze boos is of iets anders vindt dan hij?

5. Neemt gemakkelijk een beslissing

Hier staan situaties centraal waarin de leerling een keuze mag maken. Weifelt de leerling langdurig, gaat hij af op wat anderen zeggen of hakt hij de knoop zelfstandig en binnen redelijke tijd door? Blijft hij bij een eenmaal genomen beslissing of komt hij er steeds weer op terug?

Bijvoorbeeld: maak je de auto rood of groen, in welke hoek wil je spelen, welke traktatie kies je uit, wat ga je voor jezelf doen, wie mag er mee de klassen rond, wie kies je in je team bij gym?

6. Praat erover wanneer hem/haar iets naars is overkomen

Deelt de leerling ook zorgen en negatieve ervaringen met de leerkracht of met een of meer medeleerlingen? Kan de leerling laten zien dat hij iets naar vindt of ergens verdrietig over is? Bijvoorbeeld: vertelt hij dat de cavia dood is, dat hij gevallen is met de fiets, dat zijn moeder ziek is, dat zijn ouders gaan scheiden? Hierbij kan de leerling veel taal nodig hebben, maar het is ook af te leiden uit hoe een leerling zich gedraagt als hij zich pijn heeft gedaan. Verbijt hij zich erg om zich groot te houden of laat hij gewoon zien dat hij pijn heeft?

In de onderbouw zijn kinderen vaak open over wat ze meemaken. Ze huilen als ze pijn hebben of erg verdrietig zijn. Waarschijnlijk vertellen ze dit in eerste instantie aan de leerkracht. In de middenbouw richten ze zich meer op hun medeleerlingen en willen ze zich wat stoerder gedragen. In de bovenbouw willen leerlingen zich vaak groothouden. Ze kunnen dat beter en er wordt ook meer zelfbeheersing van hen verwacht. Van oudere leerlingen verwachten we dat ze een geschikte situatie kiezen om over iets naars te vertellen. Deze leerlingen houden meer voor zichzelf en nemen vooral een vriend of vriendin in vertrouwen.

7. Maakt een taak af

Het kan hierbij gaan om schoolse taken, maar ook om andere werkjes, bijvoorbeeld (een deel van) de klas opruimen, de planten water geven, een spelletje doen, een tekening afmaken.

8. Houdt rekening met de gevoeligheden van een ander

Merkt de leerling op wat een bepaalde situatie voor een ander betekent en speelt hij daarop in? Bij deze vraag hoeft u niet altijd te denken aan psychische gevoeligheden. Het gaat erom dat een leerling meeleeft als de ander iets minder prettigs heeft. Bijvoorbeeld, als iemand zich stoot en pijn heeft, gaat de leerling dan lachen of troost hij de ander? Als iemand iets niet kan, lacht de leerling hem dan uit of probeert hij te helpen? Ook bij kleuters is dit te zien. Er zijn kleuters die andere kinderen uitlachen of negatief reageren, bijvoorbeeld als iemand iets nieuws aan heeft of een tekening heeft gemaakt. Die zeggen dan bijvoorbeeld 'Stom zeg' of 'Ook niet mooi'. Sommigen hebben geen enkele interesse in anderen. De meer competente kinderen staan meteen klaar om te troosten of de juf in te schakelen als iemand verdriet heeft of zich niet lekker voelt.

Andere voorbeelden: Bij de beoordeling van een spreekbeurt ermee rekening houden dat iemand zenuwachtig is. Iemand kiezen die anders altijd als laatste wordt gekozen. Bij de verdeling in groepjes opmerken dat iemand alleen overblijft. Opmerken dat een medeleerling ziek is of dat het niet leuk is voor de juf als het toneelstukje op vrijdag wordt uitgevoerd, terwijl zij dan adv heeft.

9. Vertelt iets in de groep

Hierbij staat centraal of de leerling zich kenbaar maakt in de groep. Vertelt de leerling weleens uit zichzelf een verhaaltje tijdens het kringgesprek? Geeft hij weleens uit zichzelf antwoord als er in de les in het algemeen een vraag wordt gesteld?

10. Maakt een grapje

Het gaat er vooral om te beoordelen of kinderen samen plezier kunnen maken en gevoel voor humor hebben. Maakt de leerling anderen wel eens op een sociaal competente manier aan het lachen, dus niet ten koste van anderen of zichzelf? Op humoristische wijze vertellen of grappig doen tijdens een toneelstukje vallen hier ook onder.

Voor kleuters is verbale grapjes maken soms nog moeilijk. Zij hebben tijdens vrij spel plezier, ze lachen met elkaar om de dingen die gebeuren of gezegd worden. Doet het kind mee bij 'grappige spelvormen' waarbij de hele groep moet lachen of trekt het zich terug? Simpelweg zou je ook kunnen zeggen: maakt plezier.

11. Verzint een oplossing bij een ruzie

Denk bij 'ruzie' niet meteen aan uit de hand gelopen situaties. Het gaat erom of leerlingen kunnen omgaan met belangentegenstellingen en meningsverschillen. Zijn de leerlingen in staat een oplossing te verzinnen waarmee beide partijen tevreden zijn? Net als bij vraag 3 hebben kleuters hier vaak nog hulp van de leerkracht bij nodig. Soms lossen kleuters een belangentegenstelling non-verbaal op, doordat ze verder gaan met spelen of gaan lachen. Humor kan ook bij oudere kinderen helpen om een ruzie op te lossen.

12. Legt uit waarom hij/zij een bepaalde keuze maakt als iemand ernaar vraagt

Is de leerling zich bewust van het feit dat hij een keuze gemaakt heeft en welke redenen hij daarvoor had? Kan hij daarover vertellen en overziet hij de consequenties van zijn keuze? Bijvoorbeeld: de leerling legt uit waarom hij kiest voor buiten- in plaats van binnenspelen, waarom hij iets niet wil laten zien aan de groep of welke rol in het toneelstuk zijn voorkeur heeft.

13. Praat met een medeleerling over iets wat ze samen hebben meegemaakt

Deelt de leerling ervaringen met anderen of is hij altijd alleen? Kan een leerling ervaringen onder woorden brengen en gaat hij ook in op de ervaring van de ander? Voor en na de les, in de pauze of onderweg naar bibliotheek of zwembad is er vaak gelegenheid voor de leerlingen om met elkaar te kletsen. Bij deze vraag speelt taalvaardigheid een rol, maar centraal staat de belangstelling voor elkaar en de behoefte aan uitwisseling. Dat kan ook gepaard gaan met minder woorden. Voorbeelden: als kinderen met elkaar over een voetbalwedstrijd praten, de bewegingen van degene die de penalty had genomen nadoen, in mimiek en houding interesse tonen in wat iemand aan het vertellen is.

14. Zegt 'nee' als hij/zij iets niet wil

Hier staat centraal of een leerling iets kan weigeren, grenzen kan aangeven en bewaken, zowel in woorden als in lichaamstaal, niet alleen ten opzichte van leeftijdgenoten, maar ook tegenover volwassenen. Voorbeelden: de schep vasthouden als de ander die wil afpakken. 'Geef terug' zeggen als iemand de tas afpakt. Duidelijk 'Hou op' zeggen als iemand gaat kietelen of te dichtbij komt. 'Nee' zeggen als de juf vraagt of je op schoot wilt zitten.

15. Helpt een ander

Sociaal competente leerlingen zijn niet alleen bereid de ander te helpen als dat gevraagd wordt, maar hebben ook zelf in de gaten wanneer er hulp nodig is. Voorbeelden: even de deur voor iemand open houden die met z'n handen vol binnen komt. Hulp aanbieden als er iets gedaan moet worden.

Het is hier van belang een onderscheid te maken tussen helpen en bemoeizucht. Sommige kinderen willen voort- durend anderen helpen, ook als het niet nodig of gewenst is. Dan is er sprake van bemoeizucht; dat is een teveel aan helpen en dat is niet sociaal competent. Om te beoordelen hoe vaak een leerling een ander helpt, neemt u alleen de situaties waarin dat helpen sociaal competent (gewenst of nodig) was.

16. Draagt ideeën aan in een gezamenlijke activiteit

Levert de leerling een positieve bijdrage in lessituaties, als er klassikaal een probleem wordt opgelost of als leerlingen in kleine groepjes aan een opdracht werken? Dit gedrag komt ook voor in vrije situaties, als de leerlingen samen de klas inrichten voor de ouderavond of als zij samen spelen in een hoek of op het plein. Denk aan verschillen tussen de vakken, bijvoorbeeld: leerlingen die goed zijn in taal, zullen bij taalopdrachten eerder ideeën inbrengen, terwijl andere leerlingen meer op de voorgrond zullen treden als zij gezamenlijk een tekening moeten maken, een optreden verzorgen of een hut bouwen. De ene leerling zal hierbij meer woorden gebruiken dan de ander. Je kunt ook ideeën aandragen op een meer praktische manier, door iets te laten zien of te doen.

17. Gaat bij een ruzie in op wat de ander zegt

Verplaatst de leerling zich in de ander of volgt hij volkomen zijn eigen spoor? Laat de leerling merken dat hij de gevoelens en de mening van de ander overdenkt?

Ook hier geldt, net als bij vraag 3, dat kleuters dit in veel gevallen niet zelfstandig kunnen. Toch kunnen ook kleuters reageren op de ander met 'Niet waar, jij jukt, zo was het niet'.

18. Treedt ontspannen op voor de groep

Bij deze vraag gaat het erom hoe de leerling zich gedraagt als de aandacht van ieder op hem is gevestigd. Voorbeelden: hoe gedraagt hij zich als hij voor de klas een beurt krijgt, een gedichtje opzegt, een liedje zingt, een toneelstukje doet, toegezongen wordt als hij jarig is of het kringgesprek leidt?

19. Volgt bij een taak de aanwijzingen van de leerkracht op

Hier gaat het om de manier waarop de leerling de taken die hij doet, aanpakt. Volgt hij de aanwijzingen, kan hij kritiek verdragen? Denk ook aan andere dan de schoolse taken, zoals planten water geven, het bord schoonmaken, de schriften uitdelen en dergelijke.

20. Zegt iets aardigs tegen een ander

Zegt de leerling weleens iets positiefs tegen een ander, bijvoorbeeld over diens uiterlijk, over wat de ander heeft gemaakt of gedaan? Als de leerling over weinig taal beschikt, kan dit ook blijken uit een opgestoken duim of uit één woord: 'Mooi!'

21. Spreekt een ander erop aan als deze zich niet aan een afspraak houdt

Zorgt de leerling dat anderen hem niet vergeten? Bijvoorbeeld: de leerkracht heeft de leerling iets beloofd, maar vergeet dat. Komt de leerling daarop terug? De afspraak is dat de leerling als eerste aan de beurt is om op de computer te gaan, maar iemand anders gaat voor. Zegt de leerling er iets van?

22. Zet door als een taak niet direct lukt

Bij deze vraag gaat het om doorzettingsvermogen. Houdt de leerling vol om iets voor elkaar te krijgen, ook als het niet meteen lukt? Hierbij kunnen verschillende soorten taken aan de orde zijn, zowel de schoolse taken als andere. Bijvoorbeeld rekensommen maken, een opstel schrijven, schriften uitdelen, de vissenkomp schoonmaken, melkbeker openmaken (kleuters), jas in luizencape doen.

23. Vraagt iets aan een ander die hij/zij niet zo goed kent

Hier staat de niet-vertrouwde situatie centraal. Durft de leerling iets te gaan vragen aan een leerkracht in een andere klas? Als er op het schoolplein een ongelukje gebeurt, zoekt de leerling dan hulp bij een leerkracht als die toevallig schoolpleinwacht heeft? Gaat de leerling mee de klassen rond om te trakteren? Stapt de leerling op een nieuwe klasgenoot af? Vraagt de leerling aan een stel bovenbouwers of hij er even bij mag om de bal te pakken?

24. Denkt na voor hij/zij iets doet

Neemt de leerling even de tijd om te bedenken wat hij wil, hoe iets het beste aangepakt kan worden of wat de consequenties van zijn handelen kunnen zijn?

25. Overlegt over de aanpak van een gezamenlijke activiteit

Bespreekt de leerling met groepsgenoten hoe ze de opdracht zullen aanpakken? Dit kan op heel veel verschillende manieren gebeuren en is mede afhankelijk van de leeftijd van de leerling. In de onderbouw zal het meer zijn: en toen was jij de koning en ik de heks; terwijl de leerlingen in de bovenbouw echt een plan kunnen maken, compleet met taakverdeling. Het kan ook zijn dat een kleuter in de zandbak aan een medeleerling vraagt: zullen we taartjes bakken of zullen we een kuil graven? Kleuters kunnen ook overleggen met de leerkracht, bijvoorbeeld bij een groepsschilderij: mag ik de onderste hoek schilderen juf, dan kan Sharon naast mij staan.

26. Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem/haar doet

Maakt de leerling duidelijk als een ander iets doet dat hij niet leuk of prettig vindt? Voorbeelden: zegt hij tegen een medeleerling dat hij het gemeen vindt als deze over hem klikt? Zegt hij tegen een medeleerling dat hij niet wil dat deze zijn pen gebruikt zonder het te vragen?

27. Vraagt een ander om hulp

Onderkent de leerling de eigen beperkingen (anderen zijn te sterk, een opgave is te moeilijk, een karwei is te zwaar) en kan hij dan de hulp van een ander invoeren?

De scoremogelijkheden van de SCOL

De SCOL heeft een positieve invalshoek, de vragen gaan over wat een leerling wél kan. Wat de leerling (nog) niet kan, kunt u afleiden uit de vragen waarop de leerling lage scores behaalt. Bij elke vraag kunt u kiezen uit de volgende scoremogelijkheden:

Nooit	De leerling laat het gedrag nooit zien.
Zelden	De leerling laat het gedrag te weinig zien, veel minder dan leeftijdgenoten en alleen als de situatie uitnodigt tot het gedrag, bijvoorbeeld op aansporing van de leerkracht.
Soms	De leerling laat het gedrag weleens zien, maar minder dan leeftijdgenoten. Het gedrag komt voornamelijk voor in situaties die hiertoe duidelijk uitnodigen.
Geregeld	De leerling laat het gedrag meestal zien, net zo vaak als leeftijdgenoten, maar niet als de situatie tegen zit.
Vaak	De leerling laat het gedrag vaak zien, vaker dan leeftijdgenoten, namelijk ook als de situatie daar niet direct toe uitnodigt.

Om te beslissen welke score een leerling krijgt, vergelijkt u zijn gedrag dus in de eerste plaats met dat van zijn leeftijdgenoten. In de tweede plaats kijkt u hoe de leerling zich in verschillende situaties gedraagt.

In bepaalde vormen van het speciaal onderwijs vergelijkt u zijn gedrag met leerlingen van dezelfde ontwikkelingsleeftijd en doelgroep binnen de schoolsetting. Het landelijk doelgroepenmodel kan hier leidraad in zijn (sectorraad voor gespecialiseerd onderwijs). Voor leerlingen met opvallend gedrag en/of stoornis of beperking wordt de SCOL op dezelfde wijze ingevuld. Door een reële score wordt binnen de onderwijssetting duidelijk welke onderwijsbehoeften de leerling heeft en waar de ondersteuningsvraag van de leerling ligt. Vervolgens kan de aanpak voor deze leerlingen verschillen. Deze aanpak in het onderwijs wordt afgestemd op de specifieke onderwijsbehoefte van de leerling en op de inzet van compenserende of remediërende strategieën.

Een voorbeeld uit de SCOL.

Vraag 1. Houdt zich aan een afspraak

Marisha (twaalf jaar) is altijd op tijd op school en houdt zich aan de klassenregels. Als ze de beurt heeft om het bord schoon te maken en de planten water te geven, doet ze dat ook prima. U heeft echter al een paar keer gemerkt dat de ruzies in het groepje waarin zij werkt aan een presentatie voor de einduitvoering, ermee te maken hebben dat Marisha haar afspraken niet nakomt. Ze heeft beloofd een cd mee te nemen en die is ze bij herhaling vergeten, ze heeft beloofd het programma uit te typen, maar dat stelt ze voortdurend uit. Toch komt ze wel naar alle voorbereidingsbijeenkomsten, ook als ze in de pauze of na schooltijd zijn.

Welke score geeft u haar?

In gestructureerde situaties, als duidelijk is wat er van haar wordt verwacht door de leerkracht (klassenregels, klassentaakjes), houdt ze zich keurig aan de afspraken. Ze houdt zich ook aan sommige afspraken met medeleerlingen (ze komt naar de bijeenkomsten), maar ze voert de afgesproken taken niet uit, terwijl dat geen bijzonder moeilijke taken zijn: een cd meenemen, een programma typen. Voor een leerling in groep 8 vindt u het bij de leeftijd passend om zulke taken uit te voeren. Daarom scoort u bij deze vraag 'soms'.

Te veel van het goede of net niet het goede

Bij elke vraag is het mogelijk dat de leerling het gedrag waarnaar gevraagd wordt, te veel doet: te veel helpen, steeds maar zeggen dat iemand onaardig doet, steeds maar weer beginnen over een huisdier dat is doodgegaan, grapjes maken ten koste van iemand anders. Bij de beslissing welke score u zo'n leerling geeft, staat centraal of de manier waarop de leerling zich gedraagt sociaal competent is. Dat betekent dat hij z'n gedrag afstemt op de situatie en niet alleen met z'n eigen belangen rekening houdt, maar ook met die van anderen. Probeer dus onderscheid te maken tussen situaties waarin de leerling het gedrag op een sociaal competente manier laat zien en de situaties waarin dat niet zo is. U baseert uw score op de situaties waarin de leerling het gedrag op een sociaal competente manier laat zien.

Tycho (acht jaar) houdt ervan de clown uit te hangen. Hij kan dat ook goed en dan moet iedereen om hem lachen. Maar soms weet hij van geen ophouden, dan gaat hij maar door, ondanks dat u hem tot de orde roept. Je zou kunnen zeggen dat zijn belang om leuk te doen dan in conflict komt met een gemeenschappelijk belang dat er ook gewerkt moet worden. Tycho maakt vaker grapjes dan zijn leeftijdgenoten en die grapjes zijn haast altijd leuk en gaan niet ten koste van anderen. Op basis daarvan zou u hem de score 'vaak' willen geven. Maar omdat er ook situaties zijn waarin zijn grapjes niet meer sociaal competent zijn, geeft u hem de score 'geregeld'. Stel dat Tycho ook regelmatig grapjes maakt die ten koste van leerlingen gaan; dan krijgt hij zelfs de score 'soms'.

Ruzie te weinig zichtbaar

Soms is het moeilijk om het gedrag te observeren. Dit is met name het geval bij de vragen die gaan over ruzie. Het wordt gemakkelijker als u 'ruzie' iets minder letterlijk neemt, en kijkt naar alle situaties waarin er belangentegenstellingen zijn. Die kunnen heel klein zijn, bijvoorbeeld, de een wil een rood potlood gebruiken, terwijl de ander er net mee bezig is. Sommige leerlingen lossen dat heel gemakkelijk tot beider tevredenheid op, bij andere leerlingen leidt zo iets vaak tot ruzie. Dat kan verschillende redenen hebben. Leerlingen kunnen zo sociaal competent zijn dat ze elke dreigende belangentegenstelling direct oplossen, zodat het nooit uitgroeit tot een ruzie. Maar het kan ook zo zijn dat ze conflicten uit de weg gaan en bij voorbaat al toegeven, omdat ze geen ruzie durven te riskeren. In het eerste geval krijgen deze leerlingen de score 'vaak'. In het tweede geval is het belangrijk om nog eens goed te observeren hoe deze leerlingen problemen met anderen oplossen. Als ze hun eigen belang altijd automatisch laten ondersneeuwen, kan het zijn dat ze helemaal niet in staat zijn om een conflict aan te gaan. In dat uiterste geval zouden ze dus een score 'nooit' krijgen.

Te weinig taal

Sommige leerlingen kunnen zich nog te weinig in het Nederlands uitdrukken, terwijl ze misschien wel sociaal competent zijn. Sociaal competent gedrag gaat vaak gepaard met taal. Ga na of u merkt dat de leerling zijn gebrek aan taal compenseert door mimiek of losse woorden. In dat geval kunt u scoren hoe een kind zich gedraagt ten opzichte van anderen, met de hem ter beschikking staande acceptabele uitdrukkingsmiddelen. Als een leerling noch via de taal, noch via andere expressiemiddelen kan communiceren met anderen, is hij nog niet sociaal competent in de groep waarin hij zich op school bevindt. Dit zal dan ook tot uiting komen in de antwoorden die u geeft op de vragen van de SCOL.

Leerlingen in de onderbouw

Sociaal competent gedrag verschilt per situatie. Leerlingen in leerjaar 1 en soms ook in leerjaar 2 zijn nog maar kort op school en moeten nog leren welk gedrag sociaal competent is in een schoolsituatie. Bij het gedrag dat in deze vragen wordt beschreven hebben vierjarigen soms nog aansporing of hulp van de leerkracht nodig. Dat is dan het gedrag dat past bij de leeftijd. Ga van die situatie uit als norm en kijk vervolgens hoe vaak de leerling dat gedrag laat zien. Bij de beschrijving van de vragen zijn ook voorbeelden opgenomen van gedrag dat typerend is voor leerlingen in de onderbouw.

De vragen van de LeerlingSCOL

De LeerlingSCOL meet het oordeel van leerlingen over hun eigen sociale competentie aan de hand van vragen over hun gedrag. De vragen gaan over concreet gedrag in sociale situaties op school. In de LeerlingSCOL wordt naar hetzelfde gedrag gevraagd als in de SCOL.

De vragen zijn volledig vergelijkbaar. De LeerlingSCOL bevat dus ook 27 vragen met dezelfde betekenis als de vragen van de SCOL.

De vragen van de SCOL zijn 'vertaald' in taal die de leerlingen kennen en begrijpen.

1. Als ik iets afspreek met een ander, doe ik dat ook.
2. Ik maak een eigen keuze, ook als deze anders is dan die van anderen.
3. Als ik iets onaardigs heb gedaan, zeg ik 'sorry'.
4. Als ik met iemand ruzie heb, luister ik wel naar wat de ander zegt.
5. Ik beslis makkelijk wat ik wil.
6. Als ik iets naars meemaak, praat ik daar wel over.
7. Als ik een taak krijg, maak ik hem af.
8. Als iemand verdrietig is of iets niet kan, houd ik daar rekening mee.

9. Ik zeg uit mezelf iets in de groep.
10. Ik maak een grapje (niet om iemand voor gek te zetten).
11. Als ik ruzie heb, verzin ik een oplossing.
12. Ik leg uit waarom ik een bepaalde keuze maak als iemand ernaar vraagt.
13. Ik praat met een andere leerling over wat we samen hebben meegemaakt.
14. Als ik iets niet wil, zeg ik 'nee'.
15. Ik help een ander.
16. Als ik samen met andere leerlingen een taak moet doen, vertel ik mijn ideeën.
17. Als ik ruzie heb met iemand, ga ik in op wat hij of zij zegt. (ingaan op = verder praten over wat hij of zij zegt)
18. Als ik iets aan de groep vertel of laat zien, ben ik ontspannen.
19. Als ik een opdracht moet doen, doe ik het zoals de leerkracht het heeft uitgelegd.
20. Ik zeg iets aardigs tegen een ander.
21. Als iemand zich niet aan een afspraak houdt, zeg ik daar iets van.
22. Als een taak niet meteen lukt, probeer ik het nog een keer.
23. Ik vraag iets aan iemand, ook al ken ik die niet zo goed.
24. Voordat ik iets doe, denk ik eerst na.
25. Als ik samen met andere leerlingen iets moet doen, overleg ik eerst hoe we eraan gaan werken.
26. Als iemand onaardig tegen me doet, zeg ik daar iets van.
27. Als ik hulp nodig heb, vraag ik dat.

De scoremogelijkheden van de LeerlingSCOL

Om het invullen te vergemakkelijken zijn de scoremogelijkheden van de LeerlingSCOL iets eenvoudiger dan bij de SCOL. De leerlingen kunnen bij elke vraag kiezen uit drie mogelijkheden:

Dit doe ik: **Bijna nooit**
                         Soms
                         Bijna altijd

De scoremogelijkheden worden aan de leerling uitgelegd aan de hand van het volgende voorbeeld: Ik troost iemand die verdriet heeft.

Als je *bijna nooit* iemand troost die verdriet heeft, klik je op *bijna nooit*.

Als je dat *soms* doet, klik je op *soms*.

Als je *bijna altijd* iemand troost die verdriet heeft, klik je op *bijna altijd*.

Acht categorieën

De 27 vragen van de LeerlingSCOL zijn, net als de vragen van de SCOL, onder te brengen in acht categorieën. Maar deze mogen niet op dezelfde manier gebruikt worden als bij de SCOL. In het onderzoek met leerlingen komt namelijk naar voren dat zij de categorieën niet op dezelfde manier interpreteren als volwassenen. Zij zien de vragen meer als op zichzelf staand. We kunnen de categorieën wel gebruiken om de resultaten te vergelijken met de SCOL-resultaten, maar we kunnen ze niet interpreteren als voldoende of onvoldoende, zoals bij de SCOL.

Als u met de leerlingen wilt praten over de categorieën, kunt u daarbij de hiernavolgende uitleg van de categorieën gebruiken.

1. Ervaringen delen

Praat jij met anderen over dingen die gebeurd zijn? Over leuke dingen en vervelende dingen of over iets wat je samen hebt meegemaakt?

2. Aardig doen

Ben jij aardig voor andere mensen? Help of troost je weleens iemand, zeg je sorry als je iets onaardigs hebt gedaan en geef je weleens complimentjes aan anderen?

3. Samen spelen en werken

Kun jij samen met anderen iets voor elkaar krijgen? Bespreek je eerst met elkaar hoe je iets gaat aanpakken, houd je je aan afspraken, vertel je jouw ideeën als je samen ergens aan werkt?

4. Een taak uitvoeren

Kun jij een opdracht goed uitvoeren? Opdrachten voor school, maar ook andere opdrachten zoals de planten water geven of de klas opruimen. Denk je eerst goed na voordat je begint? Maak je de opdracht af, zet je door als het niet meteen lukt, voer je de opdracht uit zoals je leerkracht het heeft uitgelegd?

5. Jezelf presenteren

Hoe laat jij jezelf zien? Zeg je iets uit jezelf in de groep, ben je ontspannen als je iets vertelt in de groep, vraag je iets aan iemand, ook als je die niet zo goed kent?

6. Een keuze maken

Hoe gemakkelijk hak jij een knoop door? Kun je uitleggen waarom je ergens voor kiest? Kies je makkelijk? Zeg je het als je iets anders kiest dan de rest van de groep?

7. Opkomen voor jezelf

Kom jij voor jezelf op? Zeg je 'nee' als je iets niet wilt, zeg je er wat van als iemand zijn afspraak niet na komt, vraag je om hulp, zeg je er wat van als iemand onaardig tegen je doet?

8. Omgaan met ruzie

Als je ruzie hebt, kun je het dan oplossen zonder dat de ruzie erger wordt? Luister je dan naar de ander, geef je antwoord als de ander iets zegt, verzin je een oplossing om de ruzie te stoppen?

3. De SCOL en de LeerlingSCOL invullen

Door de SCOL en de LeerlingSCOL tweemaal per jaar voor elke leerling (LeerlingSCOL alleen bovenbouw) in te vullen, volgt u de ontwikkeling van zijn sociale competentie. Wij adviseren om eerst de SCOL in te vullen, zodat u zich niet kunt laten beïnvloeden door de resultaten van de leerling op de LeerlingSCOL.

In het speciaal onderwijs kunnen leerlingen deze ook invullen als ze over voldoende leesniveau beschikken en in enige mate kunnen reflecteren op hun eigen gedrag.

Het eerste scoringsmoment is minimaal zes weken na de zomervakantie, het tweede rond de meivakantie. Op die manier heeft u voldoende tijd om uw onderwijs af te stemmen op de resultaten van de eerste afname. Aan de tweede afname kunt u afmeten of uw onderwijs ook enig resultaat heeft gehad. En u kunt de resultaten van de tweede afname gebruiken bij de overdracht van de leerlingen aan de volgende groepsleerkracht.

De SCOL invullen is niet moeilijk. Toch is het verstandig om de afname met het hele team goed voor te bereiden, zeker als u de SCOL voor het eerst afneemt. Het beoordelen van sociale competentie doet een beroep op uw professionaliteit. Het is belangrijk om de procedure precies te volgen, want die zorgt ervoor dat de betrouwbaarheid van de resultaten optimaal is.

Beoordeling van gedrag

De SCOL is een gedragsbeoordelingslijst. Welk instrument u ook gebruikt, scores op gedragsbeoordelingslijsten zijn altijd in enige mate subjectief. Iedereen die gedrag moet beoordelen, gebruikt daarbij ook zijn eigen normen. Dat geldt zeker in situaties waarin u zelf als leerkracht betrokken bent. Omdat gedrag altijd in interactie met anderen plaatsvindt, kan het zijn dat u zelf bepaald (negatief of positief) gedrag bij de leerling oproept. Iedereen die een positieve indruk van iemand heeft, heeft de neiging te verwachten dat zo iemand alles positief doet. Hetzelfde geldt voor een negatieve indruk, dan wordt negatief gedrag verwacht. Iedereen die een groep moet beoordelen, is geneigd om elk lid van die groep te beoordelen in het licht van een groepsgemiddelde.

Om de beoordeling van het gedrag zo eenduidig mogelijk te maken, hebben we de scoremogelijkheden uitgelegd, de vragen toegelicht en omschreven op welke aspecten van de situatie u kunt letten.

Verder kunt u zelf een aantal maatregelen nemen om het gedrag van de leerlingen zo betrouwbaar mogelijk te beoordelen. In de eerste plaats door uw eigen oordeel kritisch te overdenken. In de tweede plaats kunt u uw normen over wat adequaat sociaal handelen is, toetsen aan die van uw collega's.

Ondanks dat subjectieve aspecten een rol spelen bij gedragsbeoordeling, geeft een resultaat op de SCOL een goede indicatie van de sociale competentie van de leerling. Uit onderzoek is namelijk gebleken, dat de SCOL een valide en betrouwbaar instrument is. Verschillende leerkrachten stemmen redelijk overeen als zij dezelfde leerling beoordelen. De overeenstemming wordt groter naarmate zij het meer met elkaar eens zijn over wat sociale competentie inhoudt en hoe zij leerlingen beoordelen. U kunt zelf dus de betrouwbaarheid verhogen door met uw collega's in het team af te spreken wat u onder sociale competentie verstaat en welk gedrag u als sociaal competent beschouwt.

Procedure SCOL

De procedure van de SCOL bestaat uit drie stappen: voorbereiden, observeren en invullen.

Vorbereiden

Als u de SCOL voor het eerst invult, is het aan te raden om – nadat u deze handleiding heeft doorgelezen – de lijst een keer op proef te scoren, bijvoorbeeld voor een collega, uw eigen kind of uw partner. Op die manier leert u de vragen kennen. Als u twijfelt over de betekenis van een vraag of over de scoring kunt u daarover vooraf met een collega overleggen. Als u de SCOL al vaker heeft ingevuld, kunt u ermee volstaan dit hoofdstuk nogmaals door te lezen voordat u aan de afname begint.

Observeren

U kent uw leerlingen en u weet hoe zij zich gewoonlijk in allerlei situaties gedragen. U kunt hun gedrag goed plaatsen. Door de leerling voorafgaand aan het invullen nog eens bewust te observeren, toetst u uw (voor)oordeel aan het gedrag van de leerling. Deze observatie kunt u uitvoeren terwijl u gewoon lesgeeft. U observeert telkens een groepje van drie à vier leerlingen tegelijk gedurende een dag. Kies drie à vier leerlingen voor wie u de SCOL gaat invullen en bedenk welke situaties er die dag zullen voorkomen. Probeer ervoor te zorgen, dat er een paar situaties met verschillende kenmerken zijn. U observeert de leerling met de vragen van de SCOL in uw hoofd. Hierna vatten we samen waarop u kunt letten (zie ook hoofdstuk 1):

- Gedraagt deze leerling zich in deze situatie sociaal competent gelet op zijn leeftijd?
- Doet hij dat uit zichzelf of wordt hij ertoe aangespoord?
- Welke kenmerken heeft de situatie?
  - vrij – gestructureerd
  - met volwassenen – met leeftijdgenoten
  - vertrouwd – onbekend
  - gelijke belangen – tegengestelde belangen
  - verhouding tot andere personen

Invullen

Door de observatie heeft u uw beeld van de leerling getoetst aan zijn huidige gedrag. Vervolgens vult u de SCOL in voor de geobserveerde leerlingen. Het is mogelijk dat u niet al het gedrag waarnaar gevraagd wordt, op die dag heeft kunnen observeren. U mag dan uw oordeel baseren op hoe u de leerling kent. De observatie is ook niet bedoeld om al het gedrag dat in de SCOL genoemd wordt opnieuw te observeren, deze is vooral ingelast als extra toets of u het beeld dat u van de leerling heeft, moet bijstellen.

Juf Lia (groep 5) heeft een observatie gepland van Ricardo, Sjarlie en Mimi. Bij Ricardo twijfelt ze eraan of hij weleens iemand helpt. Van Sjarlie wil ze weten of die 'nee' zegt als hij iets niet wil. Ze heeft zich voorgenomen om erop te letten hoe Mimi zich in vrije situaties aan afspraken houdt. Ze vermoedt dat Mimi nogal eens afspraken ontloopt, maar het zou ook een vooroordeel kunnen zijn. Die dag heeft de groep 's ochtends rekenen en spelling. 's Middags is er een zwemles gepland.

Sjarlie mag de schriften voor de rekenles uitdelen. Hij is nieuw in de klas en kent nog niet alle namen van zijn medeleerlingen. Iedereen gaat hem de namen voorzeggen, ook Ricardo.

Tijdens de pauze ziet Lia dat Ricardo Sjarlie vraagt of hij wil knikkeren. Daar heeft Sjarlie wel zin in. Lia gaat onopvallend in de buurt staan. De jongens knikkeren en al gauw blijkt Ricardo veel sterker dan Sjarlie. Sjarlie verliest een paar potjes. En dan zegt hij: 'Nou stop ik ermee,

anders verlies ik alles.' Ricardo en de omstanders proberen nog om hem over te halen, maar hij houdt voet bij stuk.

's Middags gaan ze met z'n allen naar de zwembles. De afspraak is dat ze bij de douche op elkaar wachten tot iedereen er is en dan het zwembad ingaan voor de les. Mimi is nergens te bekennen. Lia is een beetje ongerust, tot ze ziet dat Mimi in het ondiepe bad is gaan spelen met een paar vriendinnen.

Na afloop van de dag vult Lia de SCOL voor deze leerlingen in. Haar vermoeden over Mimi bleek juist, en van Sjarlie heeft ze gezien dat hij goed 'nee' kan zeggen. Het helpen van Ricardo is wat minder aan bod gekomen. In de klas deed hij mee om Sjarlie te helpen met de namen, maar dat was wel een erg uitnodigende situatie. Hem vragen om te knikkeren kon een vorm van helpen zijn, om te wennen in de nieuwe groep. Maar misschien ging het Ricardo meer om de krachtmeting met Sjarlie. Ze vult de lijst op dit punt in zoals ze Ricardo kent, alleen behulpzaam in uitnodigende situaties.

Per vraag vult u één antwoord in.

De uitleg over het softwareprogramma vindt u in een aparte handleiding. Ook de helpfunctie in het programma is handig om te gebruiken.

Opslaan

Sla geen vragen over, maar vul de lijst volledig in. Als u nog twijfelt over het toekennen van een score, slaat u de lijst tussentijds op. Zolang de lijst niet is vergrendeld kunt u wijzigingen aanbrengen in de scores.

Duobanen

Als u met zijn tweeën voor de groep staat, kunt u ervoor kiezen de SCOL samen in te vullen. Zoals we hiervoor beschreven, is sociaal competent gedrag contextgebonden. Het kan dus zijn dat de leerling zich bij de ene leerkracht anders gedraagt dan bij de ander. Het kan ook zijn dat de ene leerkracht bepaald gedrag anders waardeert dan de ander. Marieke kan erg goed rekenen. Juf Annet vindt rekenen ook een leuk vak, maar haar duo-collega Peter heeft er een hekel aan. Hij kan het ook niet zo goed en het komt weleens voor dat Marieke hem op een fout betrapt. Bij de vraag: Deze leerling vertelt iets in de groep, zal hij Mariekes actieve houding bij de rekenles misschien interpreteren als te veel van het goede, en daardoor 'soms' willen scoren, terwijl Annet er juist 'vaak' van had willen maken. Samen komen ze dan uit op 'geregeld'.

De zuiverste manier om de SCOL in te vullen, is om beiden onafhankelijk van elkaar de lijst te scoren. Vervolgens bespreekt u samen uw scores en komt tot een gezamenlijke score.

LeerlingSCOL alleen voor bovenbouw

De LeerlingSCOL is alleen bedoeld voor bovenbouwleerlingen. Om een zelfbeoordelingslijst over je eigen gedrag in te vullen, moet je de vragen lezen en begrijpen, nadenken over je eigen handelen en er een oordeel over geven. Dat kunnen kinderen steeds beter naarmate ze ouder worden, maar pas in de bovenbouw zijn ze daartoe echt in staat. Daarom kan de LeerlingSCOL alleen worden ingevuld door leerlingen uit groep 6, 7 of 8. Wat betreft de leerlingen uit groep 6, is het belangrijk dat de leerkracht zelf nagaat welke leerlingen hij in staat acht om de LeerlingSCOL in te vullen. In het speciaal onderwijs zal deze keuze mede gebaseerd zijn op het feit of leerlingen voldoende leesniveau en voldoende reflectievermogen hebben om de LeerlingSCOL in te vullen.

Procedure LeerlingSCOL

De leerlingen kunnen de vragenlijst individueel, digitaal invullen. In principe kunnen ze het helemaal zelfstandig doen. Voordat de leerlingen aan de slag kunnen, moeten de inloggegevens worden aangemaakt en geeft de leerkracht uitleg aan de leerlingen.

Aanmaken inloggegevens

Een aangewezen persoon binnen de school die het systeembeheer van SCOL en LeerlingSCOL doet, zorgt ervoor dat de leerlingen in het SCOLprogramma kunnen inloggen. Hij maakt voor iedere leerling een brinnummer, een gebruikersnaam en een wachtwoord aan.

Met het wachtwoord kunnen de leerlingen de LeerlingSCOL één keer invullen. De volgende keer dat zij de LeerlingSCOL invullen, hebben zij een nieuw wachtwoord nodig. Dit wordt weer aangemaakt door de systeembeheerder van uw school. Als de leerlingen de LeerlingSCOL niet in één keer invullen, kunnen zij wel met hetzelfde wachtwoord inloggen. Hun invulgegevens tot dan toe zijn bewaard gebleven.

Uitleg door de leerkracht

Vertel de leerlingen dat zij op de computer een lijst gaan invullen met vragen over hoe zij zelf vinden dat ze met anderen omgaan, in de klas en op het schoolplein, met klasgenoten en met volwassenen. Als ze klaar zijn, zien ze op het scherm een overzicht van hun resultaten. Dit is hun eigen mening over wat zij moeilijk vinden en wat ze gemakkelijk afdaat.

Benadruk dat naast u, niemand de resultaten te zien krijgt (of: alleen de intern begeleider, als dat het geval is). Iedere leerling krijgt namelijk een eigen wachtwoord, in het scherm zien ze ook steeds hun eigen naam staan.

Leg uit dat de leerlingen bij iedere vraag steeds uit drie antwoordmogelijkheden kunnen kiezen. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Ze krijgen er ook geen cijfer voor. Het gaat erom dat ze het antwoord kiezen dat het beste bij ze past. Dat lukt het beste als ze er niet te lang over nadenken. Ze kunnen de instructie en de vragen op het scherm lezen. Als ze daarmee moeite hebben, kunnen ze de tekst laten voorlezen, door op het geluidscicoontje te klikken.

Op de computer krijgen ze eerst te zien wat ze moeten doen en er wordt een proefvraag gesteld. Daarna komen de vragen een voor een op het scherm. Als ze niet begrijpen wat een zin betekent, mogen ze het aan u vragen. Als ze de vraag hebben beantwoord en naar de volgende vraag zijn doorgeslagen, kunnen ze niet meer terug naar het vorige scherm.

Het invullen duurt ongeveer tien minuten.

Uitleg met behulp van een PowerPoint

Voor uw uitleg over het invullen van de LeerlingSCOL is een PowerPoint presentie beschikbaar. Hierin staan de schermafbeeldingen die de leerlingen doorlopen bij het invullen. Ook vindt u in deze presentatie de vragen van de LeerlingSCOL (en de MSV). Deze kunt u gebruiken bij het bespreken van vragen die de leerlingen lastig vinden. De Powerpoint is te vinden bij 'SCOL Help'.

LeerlingSCOL invullen

De leerlingen loggen in op het inlogscherf van de SCOL, hetzelfde scherm als waarop u zelf inlogt bij het invullen van de SCOL. Als u al een keer met de SCOL heeft gewerkt op de pc waarop de leerling de LeerlingSCOL gaat invullen, staat het brinnummer van de school automatisch in het scherm. Het programma wijst zichzelf, waardoor de leerlingen de lijst zelfstandig kunnen invullen.

Als de leerling de LeerlingSCOL helemaal heeft ingevuld, krijgt hij eerst uitleg over de acht categorieën. Daarna krijgt hij in een grafiek te zien met hoe hij op de categorieën heeft

gescoord. De categorieën zijn geordend van de categorie met de laagste score: Dit vind ik het lastigst, naar de categorie met de hoogste score: Dit lukt mij het best.

Privacy

De LeerlingSCOL vraagt naar persoonlijke informatie. Uit onderzoek (Joosten, 2007) is gebleken dat de meeste leerlingen hiermee weinig problemen hebben. Maar juist de sociaal zwakkere leerlingen vinden het niet prettig als andere leerlingen op de hoogte zijn van wat ze hebben ingevuld.

De leerlingen rekenen erop dat naast u en de intern begeleider niemand te weten krijgt wat zij hebben geantwoord. Als u of de internbegeleider wilt ingaan op iets wat de leerling heeft ingevuld, doet u dit dan uiteraard op een geschikt moment en met respect voor het kind.

4. De resultaten

De belangrijkste functie van de SCOL is om u een beeld te geven van de sociale competentie van de leerlingen, zodat u uw onderwijs goed op de leerlingen kunt afstemmen. Daarnaast biedt de SCOL een kader om over de sociale competentie van de leerlingen te praten, zowel binnen het team als met anderen, zoals leerlingen, ouders of verwijzers.

De wijze waarop het onderwijs afgestemd wordt op de resultaten van de SCOL, de stappen die genomen worden tussen het verkrijgen van de resultaten en het inrichten van het onderwijs, is mede gebaseerd op het Onderwijscontinuüm CED-Groep®. In hoofdstuk 5 kunt u meer lezen over deze werk- en denkwijze.

De SCOL is niet bedoeld om incidenteel te gebruiken om bij individuele leerlingen gedragsproblemen te diagnosticeren. Hiervoor zijn andere instrumenten meer geschikt.

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten op de SCOL en de LeerlingSCOL worden berekend en geïnterpreteerd, waar u de resultaten tegen kunt afzetten (de landelijke normering of de schoolstandaard), hoe de normering en de schoolstandaard werkt, welke overzichten het softwareprogramma maakt en op welke vragen deze een antwoord kunnen geven.

Score per vraag, totaalscore en categoriescore

Als de SCOL en/of de LeerlingSCOL zijn ingevuld en opgeslagen, berekent het programma verschillende scores. De scoremogelijkheden per vraag corresponderen met de volgende waarden:

SCOL		LeerlingSCOL	
score	waarde	score	waarde
<i>nooit</i>	1	<i>bijna nooit</i>	1
<i>zelden</i>	2	<i>soms</i>	2
<i>soms</i>	3	<i>bijna altijd</i>	3
<i>geregeld</i>	4		
<i>vaak</i>	5		

Het programma berekent een totaalscore per leerling door de waarden van de score per vraag bij elkaar op te tellen. Er zijn 27 vragen.

- De totaalscore op de SCOL kan dus variëren van 27 (27 x 1) tot 135 (27 x 5).
- De totaalscore op de LeerlingSCOL kan variëren van 27 (27 x 1) tot 81 (27 x 3).

Soms wordt vanwege de vergelijkbaarheid van scores een totaalscore berekend die een gemiddelde is van de scores op alle vragen. In de resultatenschermen kunt u vaak ook kiezen of u de totaalscore wilt zien als het absolute totaal van alle itemscores of als een gemiddelde score op alle vragen. Bijvoorbeeld, een leerling heeft op de SCOL een totaalscore van 103, dan is zijn gemiddelde totaalscore $103:27 = 3,81$ (op een vijfpuntschaal). Stel hij heeft op de leerlingSCOL een totaal score van 56, dan is zijn gemiddelde score $56:27 = 2,07$ (op een driepuntschaal).

Naast de totaalscore wordt ook een categoriescore berekend. Dit is altijd een gemiddelde van de scores op de vragen die bij de categorie horen.

Normering SCOL en LeerlingSCOL

De SCOL en de LeerlingSCOL zijn genormeerd aan de hand van scores van een representatieve steekproef onder basisschoolleerlingen in Nederland. Deze normering is in 2006 in de po-versie van de SCOL opgenomen. In 2015 is een nieuw normeringsonderzoek uitgevoerd. Vanaf SCOL 5 gelden de nieuwe landelijke normen.

Leerlingen die op of boven de norm scoren zijn voldoende sociaal competent. Leerlingen die onder de norm scoren laten onvoldoende sociaal competent gedrag zien.

Interpretatie van de resultaten; normering, schoolstandaard en grensscore

Wanneer is een score voldoende, met andere woorden, wanneer beschouwen we een groep of een leerling als voldoende sociaal competent en wanneer niet?

Om resultaten te kunnen beoordelen moeten ze ergens tegen worden afgezet, bijvoorbeeld tegen een landelijke norm. De SCOL bevat zo'n landelijke norm. De normen zijn opgesteld aan de hand van de scores van een representatieve steekproef onder basisschoolleerlingen in Nederland.

Deze norm die in de SCOL is opgenomen geldt niet voor leerlingen uit het speciaal onderwijs, omdat zij in het normeringsonderzoek niet zijn meegenomen. Om de sociale competentie van leerlingen uit het speciaal onderwijs toch te kunnen afzetten tegen het gedrag van leerlingen uit het reguliere basisonderwijs zijn vanaf SCOL 5.3 de landelijke normen ook beschikbaar voor het speciaal onderwijs.

Naast het gebruik van de landelijke norm, kunt u de scores van de leerlingen afzetten tegen een zelf bepaalde schoolstandaard.

Wanneer kiest u voor gebruik van de landelijke norm en wanneer voor een zelf bepaalde schoolstandaard?

Hierbij maken we onderscheid tussen enerzijds laag scorende so-scholen (bijvoorbeeld zml-scholen) en anderzijds po-scholen en gemiddeld scorende so-scholen.

Laag scorende scholen voor speciaal onderwijs

Voor een aantal vormen van speciaal onderwijs is de landelijke norm prima te gebruiken, maar voor andere vormen is deze norm te hoog. Leerlingen scoren dan over de hele linie zo laag, dat de vertaalslag naar de onderwijspraktijk moeilijk wordt. In SCOL 5.3 kunt u zelf een schoolstandaard invoeren in het programma. Dit kan op het niveau van de sociale competentie als geheel en op de afzonderlijke categorieën. De SCOL vergelijkt de scores van de leerlingen met deze schoolstandaard en laat zien of zij voldoende of onvoldoende scores ten opzichte van de schoolstandaard. Hoe u de hoogte van de schoolstandaard bepaalt, leest u in de paragraaf Schoolstandaard bepalen.

Primair onderwijs en speciaal onderwijs

Als po-school gebruikt u de landelijke norm zoals deze in de SCOL is opgenomen. Deze norm geldt weliswaar niet voor leerlingen uit het speciaal onderwijs, omdat zij in het normeringsonderzoek niet zijn meegenomen, maar om de sociale competentie van deze leerlingen toch te kunnen afzetten tegen het gedrag van leerlingen uit het reguliere basisonderwijs, zijn de landelijke normen ook beschikbaar voor het speciaal onderwijs. Scoort het grootste deel van uw groepen ruim boven de norm, dan kunt u de schoolstandaard gebruiken. U stelt dan een schoolstandaard in voor het totaal en voor de categorieën. U stelt uw ambities naar boven bij en stelt de schoolstandaard dus in op een hogere score dan de landelijke norm. De SCOL vergelijkt de scores met deze schoolstandaard en laat zien of de leerlingen voldoende of onvoldoende scores ten opzichte van de schoolstandaard.

Landelijke normen SCOL en LeerlingSCOL

In de SCOL en de LeerlingSCOL gelden dezelfde normen voor groep 1 tot en met 8. Leerlingen in groep 1 scoorden in het normeringsonderzoek lager dan leerlingen in hogere groepen. Dat is begrijpelijk, want deze leerlingen zijn nog maar kort op school. Zij moeten nog leren om zich sociaal competent te gedragen in de schoolse situatie. Toch is vanaf SCOL 5 groep 1 meegenomen in de norm. Vergeleken met de periode waarin SCOL werd ontwikkeld is het veel vanzelfsprekender geworden te werken aan sociale competentie en die te meten. Ook in de onderbouw. Een norm, ook voor groep 1, kan ondersteunend zijn voor de ontwikkeling van sociaal competent gedrag.

SCOL

De totaalscores voor sociale competentie op de SCOL zijn ingedeeld in de normgroepen A t/m E. De grens voldoende sociaal competent – onvoldoende sociaal competent ligt daarbij op 75% (A–C voldoende, D–E onvoldoende). Naast de indeling A t/m E is er de indeling I t/m V, waarbij iedere normgroep 20% van de leerlingen representeert. Beide indelingen bent u gewend vanuit de Cito-leerlingvolgsystemen.

I – V		A – E	
I 20%	20% hoogst scorende leerlingen	A 25%	25% hoogst scorende leerlingen
II 20%	20% boven het landelijk gemiddelde	B 25%	25% ruim boven tot net boven het landelijk gemiddelde
III 20%	20% landelijk	C 25%	25% net tot ruim onder het landelijk gemiddelde
IV 20%	20% onder het landelijk gemiddelde	D 15%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
V 20%	20% laagst scorende leerlingen	E 10%	10% laagst scorende leerlingen

LeerlingSCOL

Bij de LeerlingSCOL scores wordt de indeling in vijf normgroepen niet gehanteerd. Hier wordt onderscheid gemaakt tussen voldoende en onvoldoende scores op de LeerlingSCOL.

Totaalscore SCOL en LeerlingSCOL

De totaalscores op de SCOL en de LeerlingSCOL zijn als volgt verdeeld over de normgroepen.

SCOL				LeerlingSCOL	
Normgroep	Totaalscore	Normgroep	Totaalscore	Normgroep	Totaalscore
A	115 – 135	I	118 – 135	Voldoende	62 – 81
B	106 – 114	II	109 – 117	Onvoldoende	61 - 27
C	97 - 105	III	103 – 108		
D	89 – 96	IV	96 -102		
E	27 - 88	V	27 – 95		

Scoremogelijkheden zelden of nooit (SCOL) / bijna nooit (LeerlingSCOL)

Een sociaal competente leerling scoort voldoende op alle gedragscategorieën. Dat is niet altijd terug te zien in de totaalscore. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat een leerling op alle vragen van Aardig doen 'vaak' scoort en daarmee lage scores op de categorie Opkomen voor jezelf compenseert. Daarom wordt in de SCOL-overzichten aangegeven of leerlingen te veel 'zelden' of 'nooit' scores. Zo worden leerlingen toch opgemerkt die volgens de totaalscore voldoende sociaal competent zijn, maar bepaald gedrag te weinig beheersen. Bij de LeerlingSCOL kijken we naar het aantal malen dat een leerling 'bijna nooit' scoort. Ook hier willen we dat een leerling zichzelf over de hele linie voldoende sociaal competent vindt.

SCOL		LeerlingSCOL	
Score	Te veel <i>zelden of nooit</i>	Score	Te veel <i>bijna nooit</i>
<i>Zelden</i>	Bij vijf of meer vragen	<i>Bijna nooit</i>	Bij vier of meer vragen
<i>Nooit</i>	Bij één of meer vragen		

Categoriescore

Bij de SCOL zijn er voor de categorieën twee normgroepen: voldoende en onvoldoende. Als de categoriescore gelijk is aan of hoger dan de score in het hierna genoemde schema, beheerst de leerling het gedrag in deze categorie in voldoende mate. Als de categoriescore lager is, beheerst de leerling het gedrag in deze categorie niet in voldoende mate.

De normen voor de categorieën zijn:

Categorie	Score ten minste
Ervaringen delen	3,66
Aardig doen	3,50
Samen spelen en werken	3,66
Een taak uitvoeren	3,75
Jezelf presenteren	3,33
Een keuze maken	3,33
Opkomen voor jezelf	3,50
Omgaan met ruzie	3,66

De LeerlingSCOL heeft geen normen voor de categoriescores. Uit onderzoek bleek dat de leerlingen onvoldoende samenhang in de vragen zien om ze te kunnen clusteren tot categorieën. Leerlingen leggen de verbanden tussen de verschillende vragen niet zo sterk als leerkrachten dat doen. De overzichten van de resultaten laten wel een gemiddelde score op de categorieën te zien, maar daaraan is geen norm verbonden in de zin van voldoende of onvoldoende. Kijk bij de LeerlingSCOL ook altijd naar de scores op de afzonderlijke vragen.

Norm op groeps- en schoolniveau

De SCOL is met name bedoeld om opbrengstgericht te kunnen werken aan sociale competentie. De uitkomsten zeggen iets over de afstemming van het onderwijs op school of in de groep op de leerlingenpopulatie. Wanneer is het onderwijs in sociale competentie goed op de leerlingen van de groep of van de school afgestemd? In de SCOL gaan we ervan uit dat dit het geval is als ten minste 75% van de leerlingen een totaalscore in normgroep C of hoger heeft. Voor de categorieën geldt dat het onderwijs in die categorie voldoet als ten minste 75% van de leerlingen de norm van de categorie haalt. Als dit het geval is, betekent dit overigens niet dat het onderwijs in sociale competentie daarmee klaar is. In de eerste plaats is er

aandacht nodig voor het percentage leerlingen dat de norm niet haalt. En in de tweede plaats kan de school besluiten te streven naar een hoger niveau van sociale competentie. Bij de LeerlingSCOL kunnen we dit bepalen met de totaalscore. We kunnen nagaan of 75% van de leerlingen zichzelf voldoende sociaal competent vindt. Omdat de categorieën niet één geheel vormen, zoals bij de SCOL, moeten we voorzichtiger zijn met de interpretatie van de categoriescores. We kunnen wel nagaan op welke categorieën de groep gemiddeld hoger en lager scoort, maar zullen daarbij steeds de losse vragen waaruit de categorie bestaat in gedachten moeten houden. Ook dat biedt aanknopingspunten voor het onderwijs.

Schoolstandaard bepalen

Als school voor speciaal onderwijs gebruikt u de normering wellicht niet, bijvoorbeeld omdat uw leerlingen erg laag scoren en daarmee vrijwel allemaal onder de landelijke norm vallen. U kunt de resultaten tegen uw eigen schoolstandaard afzetten en zo het onderwijs afstemmen op de leerlingen binnen uw school. Deze standaard wordt zo gekozen dat hij zowel reëel als ambitieus is voor uw schoolpopulatie.

U stelt een schoolstandaard vast die geldt voor alle leerlingen van de school. U stelt deze schoolstandaard vast op de totaalscore en op het niveau van de categorieën.

Hoe komt u tot een schoolstandaard?

U gebruikt hierbij de grensscore van de school.

Grensscore en schoolstandaard

In het algemeen kunt u concluderen dat uw aanpak voldoende op de leerlingen is afgestemd als 75% van de leerlingen gelijk aan of hoger dan de schoolstandaard scoort. Dat betekent dat de leerlingen voldoende opsteken van uw basisaanpak (het basisarrangement), dat u een intensief arrangement kunt bieden aan de 25% zwakste leerlingen en eventueel een verdiept arrangement aan de 25% hoogst scorende leerlingen.

De grensscore is de grens tussen de 25% laagst scorende leerlingen en de 75% hoogst scorende leerlingen.

Om als so-school uw schoolstandaard te bepalen, kijkt u naar de score die de grens aangeeft tussen de 25% laagst scorende leerlingen en de 75% hoger scorende leerlingen. Dit noemen we de grensscore. U kunt de schoolstandaard vaststellen op of net boven de grensscore van de verschillende categorieën en het totaal.

Bijvoorbeeld, een school heeft na de eerste afname een grensscore van 2,8. Dit betekent dat 25% van de leerlingen lager scoort dan 2,8 en 75% gelijk daaraan of hoger. De school vindt dat ze nog de nodige stappen kunnen zetten om goed onderwijs te bieden op het gebied van sociale competentie. De school kiest er daarom voor om de schoolstandaard vast te zetten op 3.0. Daar gaan ze de komende drie jaar mee werken.

Als po-school gebruikt u in principe de landelijke norm. U kunt er ook voor kiezen om de resultaten af te zetten tegen een schoolstandaard, bijvoorbeeld omdat al uw groepen de normen ruimschoots halen. In dat geval stelt u uw ambities naar boven bij en zet u de schoolstandaard dus op een hogere score dan de landelijke norm.

Wij adviseren po-scholen om de schoolstandaard nooit lager dan de norm in te stellen.

De schoolstandaard voert u in de SCOL in. De SCOL vergelijkt vervolgens de scores met deze schoolstandaard en laat zien of de leerlingen voldoende of onvoldoende scores ten opzichte van de schoolstandaard.

Leerlingen met een score gelijk aan of hoger dan de schoolstandaard scoren voldoende, leerlingen met een score lager dan de schoolstandaard scoren onvoldoende.

Het volgende voorbeeld illustreert hoe het scherm voor het beheren van de schoolstandaard eruitziet. Allereerst wordt de norm genoemd. Vervolgens ziet u wat de grensscores zijn voor de geselecteerde afname. In de laatste kolom kunt u de schoolstandaard bewerken. De SCOL helpt u de schoolstandaard in te voeren door de landelijke norm te tonen in de kolom 'Norm SCOL 5' en de grensscore van de school in de kolom 'Grensscore school'. U kunt deze waarden overnemen en daarna aanpassen of meteen zelf een waarde invoeren. Overnemen doet u met het blauwe pijltje achter de waarde in één van deze twee kolommen.

Standaard staat de vorige afname geselecteerd in de kiezer *Toon grensscore voor afname*. Mocht u de grensscores van een andere afname willen raadplegen, dan kunt u hier een andere afname kiezen. De kolom Grensscore school zal dan de waarden tonen van die geselecteerde afname. De kiezer toont afnames vanaf 2017-2018 2 Voorjaar.

Het aanpassen van de waardes gebeurt op schoolniveau door bijvoorbeeld de ib'er of de directeur. In de resultaatoverzichten kunt u steeds kiezen of u de scores van de leerlingen vergelijkt met de norm of met de ingestelde schoolstandaard.

Locatie: Systeembeheer > School > Standaard

Schoolstandaard beheren ?

Toon grensscores voor afname: Schooljaar: 2021-2022, Afname: 1 Najaar

---

Schoolstandaard SCOL

	Norm SCOL 5	Grensscore school	Schoolstandaard
Totaal	3,59 (97) ↗	3,74 (101) ↗	3,74 (101)
Ervaringen delen	3,66 (11) ↗	3,33 (10) ↗	3,33 (10)
Aardig doen	3,50 (14) ↗	3,75 (15) ↗	3,50 (14)
Samen spelen en werken	3,66 (11) ↗	3,67 (11) ↗	3,66 (11)
Een taak uitvoeren	3,75 (15) ↗	3,75 (15) ↗	3,75 (15)
Jezelf presenteren	3,33 (10) ↗	3,33 (10) ↗	3,33 (10)
Een keuze maken	3,33 (10) ↗	3,33 (10) ↗	3,33 (10)
Opkomen voor jezelf	3,50 (14) ↗	3,50 (14) ↗	3,50 (14)
Omgaan met ruzie	3,66 (11) ↗	3,67 (11) ↗	3,66 (11)

Schoolstandaard LeerlingSCOL

	Norm SCOL 5	Grensscore school	Schoolstandaard
Totaal	2,30 (62) ↗	2,44 (66) ↗	2,30 (62)

Schoolstandaard MSV

	Norm MSV	Grensscore school	Schoolstandaard
Welbevinden	2,50 (30) ↗	2,58 (31) ↗	2,50 (30)
Sociale veiligheid	2,29 (39) ↗	2,41 (41) ↗	2,29 (39)
Aantasting sociale veiligheid	1,40 (21) ↗	2,27 (34) ↗	1,40 (21)

Aanpassingen

De schoolstandaard is voor het laatst aangepast door:

Datum	Gebruiker
20-09-2021 12:22	Willem Almkerk
13-09-2021 12:44	Willem Almkerk

Annuleren Opslaan

De SCOL- en de LeerlingSCOL-overzichten

SCOL en LeerlingSCOL presenteren de resultaten van de leerlingen in een aantal overzichten. Uitleg bij de overzichten vindt u in het volgende hoofdstuk. In het volgende schema ziet u welke overzichten er zijn, welke informatie ze bieden, welke vragen de overzichten kunnen beantwoorden en voor wie ze (primair) bestemd zijn.

SCOL			
	Informatie over sociale competentie	Antwoord op de volgende vragen	Primair bestemd voor
Groepsoverzichten	Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen per groep	Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij de leerlingen in mijn groep?	Leerkracht & Intern begeleider
1. SCOL-afname	<ul style="list-style-type: none"> Totaalscore, normgroep en voldoende/onvoldoende en norm Categorieën waarop 75% of meer van de leerlingen voldoende scoort 	<ul style="list-style-type: none"> Welke leerlingen gedragen zich voldoende sociaal competent? Wie zijn de zwakke of risicoleerlingen? 	
2. Schoolloopbaan	<ul style="list-style-type: none"> Totaalscore van alle beschikbare afnames 	<ul style="list-style-type: none"> Verandert de sociale competentie van de leerlingen in mijn groep door de jaren heen? 	
3. Categorie	<ul style="list-style-type: none"> Totaalscore en categoriescore, voldoende/onvoldoende en de vergelijking tot de voorgaande meting van diezelfde groep 	<ul style="list-style-type: none"> Moet ik mijn onderwijs bijstellen? Zo ja: Voor welke categorieën en voor welke leerlingen? 	
4. Voorstel groepsindeling	<ul style="list-style-type: none"> Voorstel voor toewijzing van leerlingen aan arrangementen op basis van totaalscores ten opzichte van de landelijke norm 	<ul style="list-style-type: none"> Welke leerlingen hebben voldoende aan het basisarrangement? Welke leerlingen hebben behoefte aan een (zeer) intensief of verdiept arrangement? 	
Leerlingoverzichten	Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen van de school	Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij deze leerling?	
1. SCOL score	<ul style="list-style-type: none"> Totaalscore, normgroep, categoriescore en score per vraag van één afname 	<ul style="list-style-type: none"> Gedraagt deze leerling zich voldoende sociaal competent op alle categorieën en vragen? Is dit resultaat een signaal dat deze leerling extra onderwijs nodig heeft of is er nadere diagnostiek 	
2. Schoolloopbaan	<ul style="list-style-type: none"> Totaalscore, categoriescores en normgroep van alle beschikbare afnames 	<ul style="list-style-type: none"> Verandert de sociale competentie van deze leerling door de jaren heen? 	

Sociale Competentie Observatie Lijst

Schooloverzichten	Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen van de school	Sluit ons sociale competentiebeleid voldoende aan bij de leerlingen?	Intern begeleider & Directie
1. Groepen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aantal leerlingen (en %) met voldoende totaalscore per groep 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In welke groepen gedragen voldoende leerlingen zich sociaal competent? ▪ Welke schoolambitie stellen wij vast; volgen wij de norm of stellen we onze ambitie naar boven bij? 	
2. Categorieën per groep	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Groepen waarin ten minste 75% van de leerlingen een voldoende totaal- en/of categoriescore heeft 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In welke groepen gedragen voldoende leerlingen zich sociaal competent, zowel in het algemeen als wat betreft de categorieën? 	
3. Schooljaren	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Per schooljaar het aantal leerlingen (en %) met voldoende totaalscore 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandert de sociale competentie van de leerlingen van de school? ▪ Welke schoolambitie stellen wij vast; volgen wij de norm of stellen we onze ambitie naar boven bij? (bv 80% van onze leerlingen haalt de norm) 	

LeerlingSCOL			
	Informatie over sociale competentie	Antwoord op de volgende vragen	Primair bestemd voor
Groepsoverzichten	Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen in de groep	Sluit mijn onderwijs aan bij de leerlingen in mijn groep?	Leerkracht & Intern begeleider
1. Afname LeerlingSCOL-SCOL	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Totalscore en normgroep LeerlingSCOL en SCOL ▪ Percentages per normgroep LeerlingSCOL en SCOL ▪ Grafiek met de vergelijking SCOL-LeerlingSCOL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Welke leerlingen beoordelen zichzelf voldoende sociaal competent? Bij welke leerling is er een verschil in 'norm wel of niet gehaald' tussen LeerlingSCOL en SCOL? 	
2. Categorieën LeerlingSCOL-SCOL	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SCOL: Categorieën waarop 75% of meer van de leerlingen voldoende of onvoldoende scoort ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard ▪ LeerlingSCOL: Gemiddelde categoriescores 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zijn er verschillen in de categoriescores op LeerlingSCOL en SCOL? ▪ Moet ik mijn onderwijs bijstellen? Zo ja: voor welke categorieën? 	
3. Schoolloopbaan LeerlingSCOL-SCOL	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Totalscore LeerlingSCOL en SCOL van alle beschikbare afnames 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandert de sociale competentie van de leerlingen in mijn groep? ▪ Bij welke leerlingen is er vaak verschil in hun eigen beoordeling en die van de leerkracht? 	

Sociale Competentie Observatie Lijst

Leerlingoverzichten	Kwaliteiten en tekorten per leerling	Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij deze leerling?	
1. LeerlingSCOL score	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Van één afname: ▪ totaalscore, normgroep en score per vraag 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vindt de leerling zichzelf voldoende sociaal competent? ▪ Is dit resultaat een signaal dat de leerling extra onderwijs nodig heeft of is nadere diagnostiek nodig? 	Leerkracht & Intern Begeleider
2. LeerlingSCOL-SCOL score	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Van één afname: ▪ totaalscore en normgroep van SCOL en LeerlingSCOL ▪ score per vraag van SCOL en LeerlingSCOL. ▪ voldoende of onvoldoende categoriescore voor SCOL ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komen mening van leerkracht en leerling over de sociale competentie van de leerling overeen of verschillen ze erg? ▪ Is een gesprek of individueel handlingsplan nodig tussen leerkracht en leerling? 	
3. Terugkoppeling leerling	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gemiddelde categoriescores gerangschikt van laag naar hoog 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoe beoordeelt de leerling zichzelf op de categorieën? Waarop beoordeelt hij zich laag? 	
Schooloverzichten	Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen van de school	Sluit ons sociale competentiebeleid voldoende aan bij de leerlingen?	
1. Groepen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aantal leerlingen met voldoende totaalscore per groep ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In welke groepen gedragen voldoende leerlingen zich sociaal competent? ▪ Welke schoolambitie stellen wij vast; volgen wij de norm of stellen we onze ambitie naar boven bij? 	Intern begeleider & Directie

5. Wat te doen met de resultaten?

De belangrijkste functie van de SCOL is om u een beeld te geven van de sociale competentie van de leerlingen, zodat u uw onderwijs goed op de leerlingen kunt afstemmen. De SCOL biedt ook een kader om over de sociale competentie van de leerlingen te praten, zowel binnen het team als met anderen, zoals ouders, verwijzers en de leerlingen zelf.

U kunt de resultaten van de SCOL en de LeerlingSCOL gebruiken om opbrengstgericht te werken aan sociale competentie. De resultaten bieden ook aanknopingspunten om de differentiatie in uw klas te bewerkstelligen die voor passend onderwijs nodig is.

NB De SCOL is niet bedoeld om incidenteel te gebruiken om gedragsproblemen bij individuele leerlingen te diagnosticeren. Hiervoor zijn andere instrumenten meer geschikt.

Eerst gaan we in op passend onderwijs en opbrengstgericht werken met de SCOL. Vervolgens beschrijven we hoe u de overzichten daarvoor kunt gebruiken. In deze handleiding kunnen we deze zaken alleen globaal aanduiden. Om meer kennis te verwerven over de gebruiksmogelijkheden van de SCOL kunt u scholing of begeleiding aanvragen.

Passend onderwijs en opbrengstgericht werken met de landelijke norm

De invoering van passend onderwijs vraagt van scholen om hun onderwijsaanbod te expliciteren en gedifferentieerd onderwijs te geven, onderwijs dat is afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Dit betekent overigens niet dat elke leerling een eigen onderwijsprogramma nodig heeft. Bij opbrengstgericht werken staat het stellen van hoge, realistische doelen centraal. Op basis van data wordt bewust, systematisch en cyclisch gewerkt aan maximale opbrengsten. Leerlingen worden gegroepeerd op basis van overeenkomstige onderwijskenmerken en per leergebied toegewezen aan een arrangement. Werken met onderwijsarrangementen en groepsplannen is een manier om kwalitatief goed en gedifferentieerd onderwijs te bieden, ook op het gebied van sociale competentie. Onderwijs dat recht doet aan verschillen tussen leerlingen en toch werkbaar blijft.

Zoals hiervoor is beschreven, zijn de SCOL-resultaten genormeerd aan de hand van een representatieve steekproef van leerlingen van basisscholen in Nederland. De A-scores zijn de scores van de 25% hoogst scorende leerlingen. De B- en C-scores zijn de scores van de 'middenmoot', dit is de 50% leerlingen met scores rond het gemiddelde. De D- (15%) en E (10%)-scores zijn van de laagst scorende 25% leerlingen.

We gaan ervan uit dat 90% van de leerlingen voldoende profiteert van een basisaanpak, bestaande uit drie onderwijsarrangementen: het basisarrangement voor de middenmoot, het verdiepte arrangement (ook wel verrijking genoemd) voor de leerlingen die meer aankunnen en het intensieve arrangement voor leerlingen die meer ondersteuning nodig hebben. Met deze arrangementen streven we gelijke doelen na, maar de mate waarin de leraar leertijd, sturing en oefening biedt, verschilt. Voor de laagst scorende 10% leerlingen (E-scores) is wellicht een zeer intensief arrangement nodig, met mogelijk ook ondersteuning van buitenaf.

Toegepast op sociale competentie houden deze arrangementen ongeveer het volgende in.

Basisarrangement

Leerlingen in het basisarrangement gedragen zich geregeld tot soms sociaal competent.

Dit zijn de leerlingen met B- en C-scores. Met name leerlingen met een C-score zullen met sommige sociale taken meer moeite hebben dan met andere. Dit betekent dat zij instructie en oefening nodig hebben, maar in de ene situatie meer dan in de andere, afhankelijk van het onderwerp dat behandeld wordt.

Verdiept arrangement

Leerlingen die op sociaal gebied extra sterk zijn, gedragen zich over het algemeen – vaker dan hun leeftijdgenoten – sociaal competent, zelfs in moeilijke situaties. Dit zijn de leerlingen met A-scores. Zij komen in aanmerking voor verdieping. Zij kunnen de sociale taken met minder instructie uitvoeren of krijgen moeilijker taken, zoals leider, mediator of mentor zijn, of meer verantwoordelijkheid en meer inbreng in de gang van zaken op school of in de groep.

Intensief arrangement

Leerlingen in het intensieve arrangement gedragen zich minder vaak dan hun leeftijdgenoten sociaal competent. Zij hebben D- of E-scores. Zij hebben expliciete instructie en veel oefening van sociale taken nodig, met regelmatige aandacht voor hun successen. En er is een opbouw van gemakkelijke situaties naar moeilijker situaties en van eenvoudiger naar moeilijker competenties.

Zeer intensief arrangement

Leerlingen in het zeer intensieve arrangement hebben waarschijnlijk aparte maatregelen nodig om sociaal competent te kunnen functioneren. Bij hen kunnen sterke emoties of ontwikkelingsstoornissen de reden zijn dat zij bepaald sociaal competent gedrag alleen met zeer veel oefening of niet kunnen aanleren (zie hiervoor handleiding so-versie).

Opbrengstgericht werken met de SCOL

Evenals bijvoorbeeld de cyclus van Planmatig werken, Handelingsgericht werken of de Plan-Do-Check-Act-cyclus is het 4D-model (Data, Duiden, Doelen, Doen) een hulpmiddel om opbrengstgericht te werken. Dit model sluit aan bij de werkwijze die in de SCOL wordt gehanteerd.

U kunt deze cyclus doorlopen om de leerlingen toe te wijzen aan een arrangement, om het onderwijsaanbod af te stemmen op de leerlingen in een groep, op individuele leerlingen en op alle leerlingen van de school. De cyclus blijft op deze verschillende niveaus hetzelfde, zoals u in het volgende schema kunt zien.

	Groep	Leerling	School
1. Data Gegevens verzamelen	Afname SCOL - LeerlingSCOL		
2. Duiden Aanknopingspunten opsporen	Groepsoverzichten analyseren	Leerlingoverzichten analyseren	Schooloverzichten analyseren
3. Doelen Doel formuleren, mogelijkheden aanpak inventariseren en keuze maken	Groepsplan maken waarin de drie arrangementen beschreven zijn en leerlingen toewijzen aan arrangementen	Zo nodig aanvullend een zeer intensief arrangement beschrijven (individueel handelingsplan), eventueel nadere diagnostiek of verwijzing	Schoolbeleidsplan maken
4. Doen Gekozen aanpak uitvoeren	Groepsplan uitvoeren	Individueel plan uitvoeren	Beleidsplan uitvoeren
1. Data Evalueren of het doel bereikt is (cyclus herhalen)	Via eigen evaluatie (als het om kleine doelen en een korte periode gaat) of via tweede SCOL-afname		

De functie Interpretatieadviezen ondersteunt u bij het doorlopen van deze cyclus. Vanuit het Groepsoverzicht SCOL-afname klikt u door naar conclusie en denkvragen en leerinhoud. Hier vindt u informatie en ondersteuning die u stapsgewijs helpt goed onderwijs in te richten aan de hand van de resultaten. Middels een korte samenvatting en conclusie van de resultaten, een voorstel voor doelstellingen op groepsniveau, een selectie van aanbevolen overzichten specifiek voor uw groep, voorstellen voor leerinhoud, denkvragen bij de elementen van het onderwijsleerproces en een voorstel voor de groepsindeling, komt u tot een groepsplan. In de paragraaf 'De SCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de groep' vindt u de uitleg van deze schermen.

Hetzelfde kunt u op schoolniveau doen vanuit het *Schooloverzicht categorieën per groep*.

Passend onderwijs en opbrengstgericht werken met de schoolstandaard

De invoering van passend onderwijs vraagt van scholen om hun onderwijsaanbod te expliciteren en gedifferentieerd onderwijs te geven, onderwijs dat is afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Ook binnen het speciaal onderwijs. Dit betekent overigens niet dat elke leerling een eigen onderwijsprogramma nodig heeft. Bij opbrengstgericht werken staat het stellen van hoge, realistische doelen centraal. Op basis van data wordt bewust, systematisch en cyclisch gewerkt aan maximale opbrengsten. Vanuit de data kan bepaald worden hoe het onderwijs op het gebied van sociale competentie eruitziet op groepsniveau en op leerlingniveau. Na het instellen van de schoolstandaard geven de SCOL-

overzichten weer hoe de leerlingen scoren ten opzichte van deze standaard. Op basis van deze data kan bepaald worden wat de basisaanpak voor de hele groep wordt.

We gaan ervan uit dat de grootste groep leerlingen voldoende profiteert van een basisaanpak, bestaande uit drie onderwijsarrangementen: het basisarrangement voor de middenmoot, het verdiepte arrangement (ook wel verrijking genoemd) voor de leerlingen die meer aan kunnen en het intensieve arrangement voor leerlingen die meer ondersteuning nodig hebben. Met deze arrangementen streven we gelijke doelen na, maar de mate waarin de leraar leertijd, sturing en oefening biedt, verschilt.

Toegepast op sociale competentie houden deze arrangementen ongeveer het volgende in.

Basisarrangement

Leerlingen in het basisarrangement zijn de leerlingen met voldoende scores. Dit betekent dat zij goed meekunnen met de instructie en oefening op het vastgestelde basisniveau.

Verdiept arrangement

Leerlingen die op sociaal gebied sterk zijn, gedragen zich over het algemeen sociaal competent, zelfs in moeilijker situaties. Dit zijn de leerlingen met ruim voldoende scores. Zij komen in aanmerking voor verdieping. Zij kunnen de sociale taken met minder instructie uitvoeren of krijgen moeilijker taken of meer verantwoordelijkheid en meer inbreng in de gang van zaken op school of in de groep. Welke leerlingen ruim voldoende scores is te zien in het groepsoverzicht.

Intensief arrangement

Leerlingen in het intensieve arrangement gedragen zich minder vaak sociaal competent. Zij hebben een onvoldoende score. Zij hebben expliciete instructie en veel oefening van sociale taken nodig, met regelmatige aandacht voor hun successen. En er is een opbouw van gemakkelijke situaties naar moeilijker situaties en van eenvoudiger naar moeilijker competenties.

Zeer intensief arrangement

Leerlingen in het zeer intensieve arrangement hebben waarschijnlijk aparte maatregelen nodig om sociaal competent te kunnen functioneren. Bij hen kunnen sterke emoties of ontwikkelingsstoornissen de reden zijn dat zij bepaald sociaal competent gedrag alleen met zeer veel oefening of niet kunnen aanleren.

U kunt deze cyclus doorlopen om de leerlingen toe te wijzen aan een arrangement, om het onderwijsaanbod af te stemmen op de leerlingen in een groep, op individuele leerlingen en op alle leerlingen van de school. De cyclus blijft op deze verschillende niveaus hetzelfde, zoals u in het volgende schema kunt zien.

Sociale Competentie Observatie Lijst

	Groep	Leerling	School
1. Data Gegevens verzamelen	Afname SCOL - LeerlingSCOL		
2. Duiden Aanknopingspunten opsporen	Groepsoverzichten analyseren	Leerlingoverzichten analyseren	Schooloverzichten analyseren
3. Doelen Doel formuleren, mogelijkheden aanpak inventariseren en keuze maken	Groepsplan maken waarin de drie arrangementen beschreven zijn en leerlingen toewijzen aan arrangementen	Zo nodig aanvullend een zeer intensief arrangement beschrijven, eventueel nadere diagnostiek of verwijzing	Schoolbeleidsplan maken
4. Doen Gekozen aanpak uitvoeren	Groepsplan uitvoeren	Individueel plan uitvoeren	Beleidsplan uitvoeren
1. Data Evalueren of het doel bereikt is (cyclus herhalen)	Via eigen evaluatie (als het om kleine doelen en een korte periode gaat) of via tweede SCOL-afname		

De functie Interpretatieadviezen ondersteunt u bij het doorlopen van deze cyclus. Vanuit het Groepsoverzicht SCOL-afname klikt u door naar conclusie en denkvragen en leerinhoud.

Groepsplan Sociale competentie			School	
Periode: November 2021 t/m april 2022 Leerkracht: Roos Groep 8B			<ul style="list-style-type: none"> • Maximaal twee leerlingen met een uitroepteken. • Aardig doen, Opkomen voor jezelf > 75% voldoende. • Jezelf presenteren, Omgaan met ruzie > 50% voldoende. • Overige categorieën blijven voldoende. 	
Leerkrachtvaardigheden: doelen			Hoe realiseren	Evaluatie
<ul style="list-style-type: none"> • Model zijn, complimenten maken. • Rustig blijven bij incidenten. • Elke dag grijp ik minimaal één moment aan om aandacht te besteden aan de categorie die op dat moment centraal staat. 			Informatie lezen over omgaan met incidenten en over mediation. Incidenten in intervisie inbrengen. Klassenconsultatie aanvragen. Lessen voorbereiden over de categorieën die ik wil verbeteren.	Minder dan één incident per dag (0-meting doen). Betere sfeer in groep (evalueren met leerlingen; eerst 0-meting).
Leerlingen	Leerstofaanbod	Pedagogisch en didactisch handelen	Overige elementen leerproces	Evaluatie
BASIS Piet, Peter, Sabine, Mariska, Lupro, Stenley, Sander, Naita, Maïke, Dirk, Sabrina, Wilma en Cindy	<i>November t/m januari</i> Opkomen voor jezelf De leerlingen maken elkaar op een aardige manier duidelijk wat ze wel en niet willen. Aardig doen De leerlingen geven elkaar op een aardige manier feedback als zij optreden voor de groep. <i>Februari t/m april</i> Omgaan met ruzie De leerlingen luisteren naar de argumenten van de ander en geven daarna pas hun eigen visie. Jezelf presenteren De leerlingen bereiden hun optreden voor. Zij staan rustig voor de groep.	BASIS Lessen over deze onderwerpen uit het gebruikte lesprogramma voor sociale competentie. Suggesties uit de handleiding SCOL tijdens de dag minimaal eenmaal per dag gebruiken. VERDIEPT Rol als model, voortouw nemen in een groepje. Uitproberen rol als mediator bij incidenten. INTENSIEF Duidelijk aangeven wanneer ik gedrag verwacht en welk gedrag. Oefenmomenten inlassen. Complimenten bij gewenst gedrag. NB Zorgen dat Tamara en Mariska ook successen kunnen behalen.	Leertijd: Lessen wekelijks geven & bij incidenten aandacht geven volgens handleidingen. Klassenmanagement: Groepjes samenstellen op basis van SCOL scores. Zorgen dat in elk groepje ook een leerling met een hoge score zit.	Tweede SCOL-meting: nagaan of de doelen gehaald zijn. Voor elke gedragscategorie samen met de leerlingen een SMART-doel bedenken en in de klas zichtbaar, bijvoorbeeld op een datamuur bijhouden of we het halen en na afloop van het onderwerp het succes vieren.

Functie SCOL en LeerlingSCOL

Als u de SCOL heeft afgenomen, weet u aan welke categorieën u wilt werken op basis van de groepsresultaten. De uitkomsten van de LeerlingSCOL laten zien welke categorieën volgens uw leerlingen sterk en zwak zijn. Deze informatie kan u helpen om prioriteiten te stellen voor het groepsplan. Als bijvoorbeeld blijkt dat ook veel leerlingen vinden dat ze moeite hebben met Jezelf presenteren, kan deze categorie prioriteit krijgen. Hun motivatie om eraan te werken kan hoger zijn, omdat ze zelf ook graag beter willen worden in Jezelf presenteren. Denk er overigens aan dat de vragen die bij de categorie horen, in de ogen van de leerlingen geen echte eenheid vormen (zie ook hoofdstuk 1, acht categorieën). U kunt met de leerlingen de categorie bespreken om te achterhalen welke vragen van deze categorie zij moeilijk vinden. Op basis van uw meting met de SCOL zijn wellicht enkele leerlingen naar voren gekomen voor wie u een individueel handelingsplan wilt opzetten. Met de LeerlingSCOL-resultaten kunt u nagaan welke leerlingen ook zelf menen dat zij zich niet voldoende sociaal competent gedragen.

Op dezelfde manier als op het groepsniveau, kunnen de resultaten van de LeerlingSCOL u helpen bij het prioriteren van de doelstellingen voor een intensievere of individuele aanpak. Op basis van de SCOL-resultaten heeft u zich een idee gevormd aan welke doelen u met de leerling wilt werken. Aan de hand van zijn resultaten op de LeerlingSCOL kunt u zien met welke categorieën de leerling zelf aangeeft moeite te hebben. Als u meent dat de leerling graag zijn gedrag op een van die categorieën wil verbeteren, kiest u een van die categorieën als doel.

Maar in sommige gevallen is het juist beter om te beginnen met een categorie waarop de leerling enig vertrouwen in zichzelf heeft, zodat de kans van slagen hoger is. Die afweging moet u zelf – in overleg met de intern begeleider en/of met de leerling zelf – maken. De resultaten van de LeerlingSCOL en de SCOL bieden u de mogelijkheid om met leerlingen, zowel individueel als groepsgewijs, in gesprek te gaan over concreet gedrag. Zo kunt u gezamenlijk invulling geven aan het onderwijs in sociale competentie. In het volgende schema ziet u welke functies SCOL en LeerlingSCOL op groeps- en leerlingniveau kunnen hebben.

Functie SCOL	Functie LeerlingSCOL	
	Groepsniveau	Leerlingniveau
	Resultaat alle leerlingen	Resultaat één leerling
Beeld sociale competentie en problemen signaleren	<p>* Aanvullende informatie voor de leerkracht t.b.v. groepsplan: zicht op onderwerpen waarmee leerlingen moeite hebben.</p> <p>* Aanvullende informatie voor de leerkracht t.b.v. selectie leerlingen voor intensievere aanpak of individueel plan: welke leerlingen beoordelen zichzelf als te weinig sociaal competent?</p>	<p>* Aanvullende informatie voor de leerkracht t.b.v. intensievere aanpak, individueel plan of portfoliowerkwijze: zicht op onderwerpen waarmee leerling moeite heeft.</p> <p>* Voorbereiding leerling op gesprek met leerkracht in het kader van: leerling weet over welke onderwerpen het gaat en heeft erover kunnen nadenken.</p>
Kader voor communicatie over sociale competentie	<p>* Motiverend: leerlingen gaan werken aan doelen die zij zelf ook belangrijk vinden.</p>	<p>* Motiverend: leerling is volwaardige gesprekspartner en gaat werken aan doel dat hij (ook) zelf belangrijk vindt</p>

Bron: F. Joosten (2007: 120) Een maat om op te bouwen. Sociale competentie meten voor het basisonderwijs. Proefschrift. Rotterdam

Leerkrachten en leerlingen hebben beiden gelijk!

Er zijn zeer waarschijnlijk verschillen in de resultaten van een leerling op de SCOL en de LeerlingSCOL. Het oordeel van de leerkracht en de manier waarop de leerling zichzelf ziet, zijn niet hetzelfde. Dat betekent niet dat de leerkracht gelijk heeft en de leerling niet, of andersom. Dit heeft te maken met het verschil tussen beoordeling en zelfbeoordeling en met het verschil in positie. Iemand die zijn eigen gedrag beoordeelt, weet welke innerlijke processen allemaal tot bepaald gedrag hebben geleid, en die bepalen mede zijn oordeel. Iemand die het gedrag vanaf de buitenkant bekijkt, heeft geen idee wat zich vanbinnen allemaal afspeelt, die ziet alleen het zichtbare gedrag. De leerkracht kent de leerling meestal alleen in de situaties op school, de leerling betreft waarschijnlijk ook de situaties buiten school bij zijn oordeel. Gedrag verschilt per situatie. Bijvoorbeeld een leerling die op school stil en teruggetrokken is, kan zich thuis anders gedragen. En ten slotte kunnen de waarden waarop leerkracht en leerling hun oordeel baseren, verschillen. Met name voor dit laatste zijn ook in ons onderzoek aanwijzingen gevonden. Hoewel leerlingen en leerkrachten niet veel verschillen in de manier waarop zij sociale competentie uitleggen, leggen leerlingen wel andere accenten in wat ze belangrijk vinden. Zij benadrukken het handelen in sociale situaties op school vanuit de positie van een groepslid. Enerzijds vinden ze het belangrijk om erbij te horen en anderzijds om een zekere onafhankelijkheid te bewaren (geen meeloper zijn).

U kunt de informatie die met de LeerlingSCOL verkregen wordt dus beschouwen als aanvullende informatie, die u helpt de resultaten die u met de SCOL heeft verkregen te nuanceren.

De resultaten bekijken

We beschrijven de overzichten in de meest efficiënte volgorde om aanknopingspunten voor het onderwijs te vinden. Daarom beginnen we met de groepsoverzichten van de SCOL. Die bieden aanknopingspunten voor een groepsaanpak. Vanuit de groepsoverzichten selecteert u welke leerlingoverzichten u wilt bekijken.

De leerlingoverzichten bieden aanknopingspunten voor het onderwijs aan een individuele leerling. Ten slotte beschrijven we hoe de schooloverzichten aanknopingspunten bieden voor het schoolbeleid.

Ook bij de LeerlingSCOL is het niet nodig om van elke leerling alle overzichten uitputtend te bestuderen. Om snel overzicht te krijgen over de resultaten, bekijkt u eerst de groepsoverzichten en pas in tweede instantie, alleen voor de leerlingen voor wie dat nodig is, de leerlingoverzichten.

De overzichten komen telkens op dezelfde manier aan bod. Eerst ziet u de afbeelding van het overzicht. Daaronder wordt het overzicht per onderdeel beschreven.

Het meten van de sociale competentie met de SCOL en de LeerlingSCOL mag geen doel op zich zijn. Meten is alleen zinvol als u werkelijk iets doet met de resultaten. Daarom lichten we telkens onder de beschrijving van het overzicht met een voorbeeld toe hoe u in het overzicht aanknopingspunten voor het onderwijs kunt vinden. De voorbeelden zijn soms op po-scholen gericht, soms op (laag scorende) so-scholen. Ook worden voorbeelden gegeven van hoog scorende po-scholen. Maak steeds waar nodig een vertaalslag naar uw eigen doelgroep.

De SCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de groep

Voor de leerkracht en de intern begeleider zijn de groepsoverzichten het belangrijkste. Hieruit maakt u op of de leerlingen in uw groep zich voldoende sociaal competent gedragen, of er onderwerpen zijn die extra aandacht behoeven en welke leerlingen extra aandacht nodig hebben. De groepsoverzichten tonen groepen per leerjaar als er combinatiegroepen zijn, tenzij deze via Samengestelde groepen in SCOL weer zijn samengevoegd.

Groepsoverzicht SCOL-afname

In dit overzicht ziet u de totaalscores van de leerlingen uit uw groep, in welke normgroep ze scoren en hoe de scores zijn verdeeld binnen de groep. Verder ziet u op welke categorieën ten minste 75% van uw leerlingen voldoende scoort. En er wordt een samenvatting op groepsniveau gegeven.

Locatie: Overzichten > Groepsoverzichten

Overzicht kiezen

Soort: SCOL afname

Norm kiezen

Norm: Landelijk

Weergave: Totaalscore

Groep kiezen

Schooljaar: 2021-2022

Afname: 1 Najaar

Groep: Groep 4C

Groepsoverzicht SCOL afname Conclusie ?

Groep 4C

Groepgegevens

Schooljaar: 2021-2022
Groep: Groep 4C

Afname: 1 Najaar
Leerkracht: Mario Rondou, Els van Riel

Samenvatting

- < 75% van de groep heeft een A-, B- of C-score
- De groep scoort op 5 van de 8 categorieën voldoende
- Er is 1 leerling met te veel scores zelden of nooit

Norm per categorie

75% van de leerlingen de norm gehaald	Totaal	Ervaringen	Aardig	Samen	Taak	Presenteren	Keuze	Opkomen	Ruzie
Groep 4C	○	○	●	○	●	○	●	●	●
Percentage	69	56	94	63	88	56	94	75	75

SCOL afname

Naam	Score	Norm	
Peter Bons	93	D/IV	toon
Hanneke Chambille	99	C/IV	toon
Bertina van Doorn	92	D/IV	toon
Nadine Dussart	100	C/IV	toon
Rob Farla	108	B/III	toon
Ferry Gisele	94	D/IV	toon
Kevin Halouska	99	C/IV	toon
Felix Hams	100	C/IV	toon
Wim Hanedoes	95	D/IV	toon
Dirk Kivits	-	-	-
Frederique Koolen	107	B/III	toon
Micha Lunteren	-	-	-
Cindy Marring	100	C/IV	toon
Laziz Oubanabdellah	101	C/IV	toon
Jelena Ovanessova	-	-	-
Danny Schouten	96	D/IV	toon
Boris Schuurman	98	C/IV	toon
Ruben Smit	106	B/III	toon
Ans Ulker	-	-	-
Marleen Verstraeter	109	B/II	toon
Gemiddelde	99,8		

Grensscore Sociaal: 95

Normgroep

Normgroep	Aantal	Percentage
A	0	0,0%
B	4	20,0%
C	7	35,0%
D	5	25,0%
E	0	0,0%
Onbekend	4	20,0%
Totaal	20	100%

Normgroep	Aantal	Percentage
I	0	0,0%
II	1	5,0%
III	3	15,0%
IV	8	40,0%
V	4	20,0%
Onbekend	4	20,0%
Totaal	20	100%

Afdrukken

Afbeelding 1a. Schermafbeelding van het Groepsoverzicht SCOL-afname.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**. Deze moet op schoolniveau zijn vastgesteld en zijn ingevoerd in de SCOL. Iemand met de rol van schooldirectie of begeleider kan de schoolstandaard aanpassen.

Bij **Weergave** kunt u kiezen voor tonen van de absolute totaalscore (alle afzonderlijke scores op de vragen bij elkaar opgeteld, dus een score tussen de 27 en 135), of de gemiddelde totaalscore. Bijvoorbeeld, een leerling heeft op de SCOL een totaalscore van 103, dan is zijn gemiddelde totaalscore $103:27 = 3,81$ (op een vijfpuntschaal).

Onderdeel: Groepgegevens

Hier staat van welk **schooljaar** en van welke **afname** de scores zijn. Ook wordt de geselecteerde **groep** getoond en de **groepsleerkracht(en)** van deze groep.

© CED-Groep, Rovict

52

Onderdeel: SCOL-afname

Hier staan de absolute totaalscores of de gemiddelde totaalscores (kolom **Score**) van alle leerlingen (kolom **Naam**) uit de gekozen groep. Een minteken betekent dat er van deze leerling voor deze afname geen gegevens bekend zijn. U kunt de leerlingen op alfabet zetten door te klikken op **Naam**. De scores die bij de leerlingen horen gaan uiteraard mee. Klik u op **Score** dan worden de leerlingen gerangschikt op score: van hoog naar laag of andersom. In de kolom **Norm** staat in welke normgroep (A t/m E en I t/m V) de totaalscore van de leerling valt. Het bolletje naast de normgroep geeft aan of de totaalscore voldoende is (groen bolletje) of niet (open bolletje). Er wordt uitgegaan van de A t/m E-score, waarbij A, B en C voldoende zijn (75%).

Heeft u gekozen voor de **Schoolstandaard** dan zijn er geen normgroepen zichtbaar en ziet u groene en/of open bolletjes. Een groen bolletje betekent dat de leerling op of boven de schoolstandaard scoort. Bij een open bolletje scoort de leerling onder de vastgestelde schoolstandaard. Staat er naast het bolletje een uitroepteken, dan heeft de leerling te veel scores zelden of nooit. Bekijk voor deze leerlingen altijd de leerlingoverzichten.

Onderaan staat de **gemiddelde** score van de groep leerlingen voor wie de SCOL is ingevuld. Onder de tabel staat de Grensscore Sociaal. De grensscore is de grens tussen de 25% laagst scorende leerlingen en de 75% hoogst scorende leerlingen.

Wilt u meer informatie over de individuele scores van een leerling, klik dan op **toon**. U komt dan in het Leerlingoverzicht SCOL score van deze leerling.

Onderdeel: Samenvatting

Hier ziet u een samenvatting van de resultaten van uw groep; of meer of minder dan 75% van de groep een A-, B- of C-score heeft, op hoeveel categorieën de groep voldoende scoort en hoeveel leerlingen te veel scores zelden of nooit hebben. Een groen bolletje betekent dat dit voldoende is, een rood bolletje dat dit onvoldoende is.

Let op. De eerste bullet is altijd gebaseerd op de landelijke standaard, ook als u bij **Norm** de schoolstandaard heeft geselecteerd.

Kiest u bij **Norm** voor **Schoolstandaard**, dan zie u bij de tweede bullet of 75% van de groep of meer voldoende scoort op elke categorie volgens de schoolstandaard.

Onderdeel: Norm per categorie

Deze tabel toont of in uw groep voldoende leerlingen een voldoende score hebben op de SCOL als geheel (Totaal) en op de afzonderlijke categorieën. Een groen bolletje betekent dat ten minste 75% van de leerlingen een voldoende score heeft. Staat er een open bolletje dan heeft minder dan 75% van de leerlingen een voldoende score. Onder de bolletjes ziet u het percentage van de leerlingen dat een voldoende score heeft.

Als u heeft gekozen voor de schoolstandaard, dan betekent een groen bolletje dat ten minste 75% van de leerlingen op of boven de schoolstandaard scoort. Staat er een open bolletje, dan scoort minder dan 75% van de leerlingen op of boven de schoolstandaard. De groep scoort daarmee volgens de schoolstandaard op die categorie onvoldoende.

Onderdeel: Normgroep

Het onderdeel **Normgroep** laat zien hoe de scores van de groep verdeeld zijn over de normgroepen A t/m E en I t/m V. De tabel toont per normgroep het aantal en het percentage leerlingen dat binnen deze normgroep scoort. Ook ziet u het aantal en het percentage leerlingen van wie de resultaten onbekend zijn. Omdat alle leerlingen van de groep worden meegeteld komt het totaal altijd uit op 100%.

Het **staafdiagram** geeft de gegevens uit de tabel weer.

Dit onderdeel is leeg als u ervoor kiest om de scores af te zetten tegen de schoolstandaard.

De functie Interpretatieadviezen ondersteunt u om het onderwijs op de groep af te stemmen. U klikt hiervoor op **Conclusie** in de rechterbovenhoek van het **Groepsoverzicht SCOL-afname**.

Let op. Deze interpretatieadviezen zijn altijd gebaseerd op het overzicht volgens de landelijke norm.

Voorbeeld

In het **Groepsoverzicht SCOL-afname** ziet u bij de samenvatting direct dat de sociale competentie van de leerlingen in deze groep te laag is. Te weinig leerlingen (<75%) hebben een A-, B- of C-score en er wordt op meerdere categorieën onvoldoende gescoord. Ook is er een leerling die te vaak 'zelden' of 'nooit' heeft gescoord.

U bekijkt de andere onderdelen voor meer informatie.

Bij het onderdeel Norm per categorie ziet u dat op de categorieën Aardig doen, Taak uitvoeren, Een keuze maken, Opkomen voor jezelf en Omgaan met ruzie voldoende leerlingen een voldoende score hebben en dat 69% van de leerlingen een voldoende totaalscore op Sociale competentie hebben.

In het onderdeel Normgroep kunt u vervolgens de verdeling zien over de normgroepen. U ziet dat er van vier leerlingen geen gegevens bekend zijn; voor deze leerlingen is geen SCOL ingevuld. Voor zestien leerlingen is wel een SCOL ingevuld.

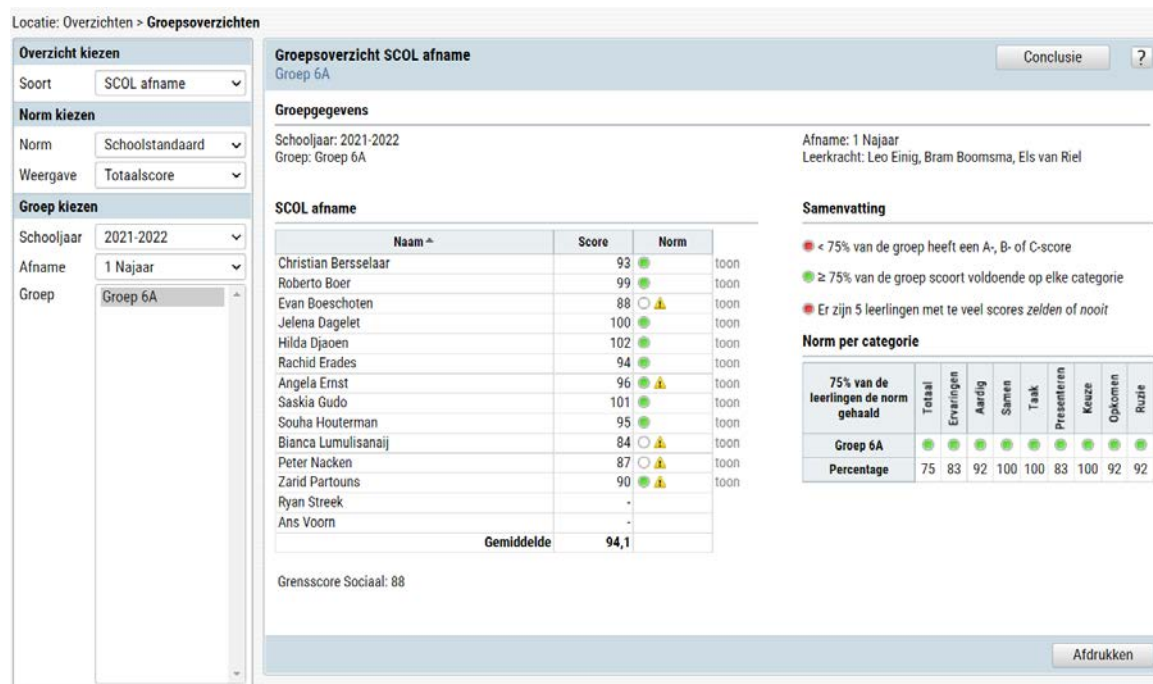
Elf van deze zestien leerlingen hebben een voldoende totaalscore (0+4+7), dit is 69%. Vier leerlingen hebben een totaalscore in normgroep B. Dit zijn de meest sociaal competente leerlingen in de groep. Zeven leerlingen vallen in normgroep C. Vijf leerlingen hebben een totaalscore in normgroep D. In het onderdeel SCOL-afname ziet u welke leerlingen dit zijn (open bolletje). U ziet ook dat één leerling te veel 'zelden' of 'nooit' heeft gescoord (uitroepteken). Van deze leerlingen bekijkt u het Leerlingoverzicht SCOL score. U kunt concluderen dat de sociale competentie van de leerlingen in deze groep te laag is (69%).

De functie Interpretatieadviezen ondersteunt u om het onderwijs op de groep af te stemmen. U klikt hiervoor op **Conclusie** in de rechterbovenhoek van het **Groepsoverzicht SCOL-afname**.

Scoort uw groep erg hoog?

Mogelijk scoort uw groep juist erg hoog en scoren alle leerlingen groen. Als de hele school hoog scoort, kan de directie een schoolstandaard invoeren die hoger ligt dan de landelijke norm. Selecteer in dat geval bij **Norm** de **Schoolstandaard** en ga na hoe uw leerlingen scoren ten opzichte van deze schoolstandaard.

Hierna ziet u nogmaals een Groepsoverzicht SCOL-afname. Dit zouden de scores kunnen zijn van een lager scorende so-school. In dit overzicht is bij **Norm** de **Schoolstandaard** geselecteerd.

Abbeelding 1b. Schermafbeelding van het Groepoverzicht SCOL-afname, scores afgezet tegen de schoolstandaard.

In deze afbeelding zijn de scores van de leerlingen afgezet tegen de schoolstandaard. De school heeft de schoolstandaard voor de sociale competentie gezet op 3,33 (een totaalscore van 90). Dat betekent dat leerlingen die 90 of hoger scoren een groen bolletje krijgen. (voldoende sociaal competent t.a.v. de schoolstandaard). Deze so-school werkt met de schoolstandaard, omdat de leerlingen over het algemeen erg laag scoren en daarmee vrijwel allemaal onder de landelijk norm vallen. Om toch een werkbaar beeld te krijgen van de sociale competentie werkt de school met de schoolstandaard. De gekozen standaard is voor deze school zowel reëel als ambitieus voor de schoolpopulatie. Op deze manier bieden de resultaten goede handvatten om opbrengstgericht te kunnen werken aan sociale competentie.

Interpretatieadviezen

Conclusie

In dit scherm wordt de **Samenvatting** van het **Groepoverzicht SCOL-afname** herhaald en geeft de SCOL een **Conclusie**. Op basis van de conclusie doet de SCOL ook een **Voorstel voor doelen** op groepsniveau voor het groepsplan. Het voorstel is altijd gebaseerd op de landelijke norm.

Conclusie - 2021-2022 1 Najaar: Groep 4C ✕

Samenvatting

- < 75% van de groep heeft een A-, B- of C-score
- De groep scoort op 5 van de 8 categorieën voldoende
- Er is 1 leerling met te veel scores *zelden* of *nooit*

Conclusie

De groep als geheel heeft een te lage totaalscore en dit geldt ook voor een deel van de categorieën.

Op de categorieën Ervaringen delen, Samen spelen en werken, Jezelf presenteren scoren te veel leerlingen onvoldoende.

Er zijn leerlingen die bepaald gedrag nog niet kunnen laten zien: Bertina van Doorn

Voorstel voor doelen

- > 75% van de leerlingen scoort in normgroep C of hoger.
- Op elke categorie scoort 75% van de leerlingen voldoende.
- Alle leerlingen scoren tenminste soms op alle vragen.

Als u suggesties wilt voor de inrichting van uw onderwijs, ga dan naar [Denkvragen en leerinhoud](#).

Terug
[Denkvragen en leerinhoud](#)

Afbeelding 2. Schermafbeelding Conclusie.

Denkvragen en leerinhoud

Als u klikt op **Denkvragen en leerinhoud** opent het scherm met de vragen en aanbevolen overzichten voor meer informatie. Dit kan u helpen tot een goed groepsplan te komen.

Denkvragen en leerinhoud - 2021-2022 1 Najaar: Groep 4C ✕

Denkvragen

1. Wat wilt u bereiken? Bepaal uw doel.
2. Met welke leerinhoud wilt u daarom aan de slag?
3. Welke elementen van het onderwijsleerproces zou u kunnen verbeteren om uw doel te bereiken?
4. Raadpleeg het Groepsoverzicht Voorstel groepsindeling voor de verdeling van de leerlingen over de arrangementen, zodat u kunt differentiëren. Bent u het eens met de indeling? Kijk naar de spreiding van de scores om tot een definitieve (eigen) indeling te komen. Raadpleeg hiervoor ook de handleiding.
5. Maak op basis van voorgaande stappen een groepsplan. Combineer de eventuele aanpak voor individuele leerlingen zoveel mogelijk met de groepsaanpak.

Raadpleeg voor meer informatie

Leerlingoverzicht SCOL score	Bertina van Doorn	Om te zien op welke vragen de leerlingen 'zelden' of 'nooit' scoren.
Leerlingoverzicht Schoolloopbaan	-	Om na te gaan of de scores van de leerling door de jaren heen zijn veranderd.
Groepsoverzicht Categorie totaaloverzicht	-	Voor de scores van de leerlingen en voor een vergelijking met de voorgaande meting.
Groepsoverzicht Categorie	Ervaringen delen Samen spelen en werken Jezelf presenteren	Voor de scores van de leerling per categorie en voor een vergelijking met de voorgaande meting.

Terug
Afdrukken

Afbeelding 3. Schermafbeelding Denkvragen en leerinhoud.

De onderstreepte begrippen in de vragen zijn aanklikbaar.

Onder leerinhoud vindt u handelingssuggesties en de leerlijnen sociale competentie.

Onder onderwijsleerproces vindt u de verschillende onderdelen van het onderwijsleerproces die van invloed kunnen zijn op de data. Welke kunt u verbeteren om betere opbrengsten te behalen?

Onder Groepsoverzicht Voorstel Groepsindeling ziet u hoe u de leerlingen toewijst aan de arrangementen op basis van de scores van de normgroepen.

Vervolgens vindt u suggesties voor overzichten die u meer informatie geven over uw groep of over individuele leerlingen.

Op de volgende bladzijden leest u meer over de verschillende overzichten.

Ten slotte kunt u de diverse onderdelen afdrukken, van de samenvatting en de conclusie tot en met de elementen van het onderwijsleerproces. Zo heeft u een analyse waarmee u uw groepsplan kunt opstellen.

U kunt afdrukken in PDF of in Word (.docx), zodat u er zelf opmerkingen aan kunt toevoegen.

Afdrukken - 2017-2018 2 Voorjaar: Groep 4C ✕

Wat wilt u opnemen in de afdruk?

- Conclusie
- Denkvragen
- Overzichten voor nadere analyse

Leerinhoud

- Alles selecteren
- Ervaringen delen
- Aardig doen
- Samen spelen en werken
- Een taak uitvoeren
- Een keuze maken
- Jezelf presenteren
- Opkomen voor jezelf
- Omgaan met ruzie

U zoekt:

- Handelingsadviezen
- Suggesties voor leerdoelen uit de leerlijn

Onderwijsleerproces

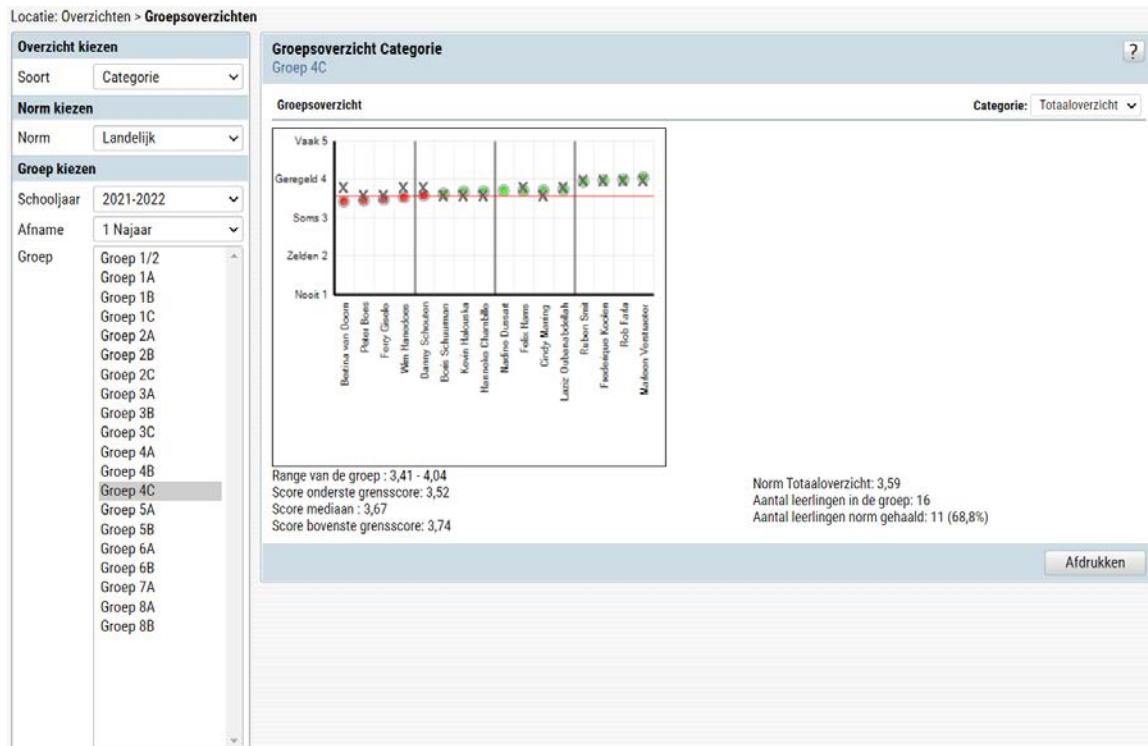
- Alles selecteren
- Leertijd
- Leerstofaanbod
- Pedagogisch handelen
- Didactisch handelen
- Klassenmanagement
- School- en groepsklimaat

TerugAfdrukken naar PDFAfdrukken naar Word

Afbeelding 4. Schermafbeelding Afdrukken.

Groepsoverzicht Categorie

Het Groepsoverzicht Categorie toont de huidige en de voorgaande score van de leerlingen uit de geselecteerde groep. Er zijn overzichten van de totaalscore en van de acht categorieën.

Afbeelding 5a. Schermafbeelding Groepsoverzicht Categorie.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**.

Onderdeel: Groepsoverzicht

In het Groepsoverzicht Categorie kunt u scores opvragen van het totaal en van de categorieën. U kiest dit via de categoriekiezer rechtsboven. In dit voorbeeld ziet u de scores van het Totaal. Op de verticale as van de grafiek staan de scoremogelijkheden met de bijbehorende waarde, *nooit* (1), *zelden* (2), *soms* (3), *geregeld* (4), *vaak* (5). Ter hoogte van de norm is een rode lijn ingetekend.

Op de horizontale as staan de leerlingen. Alleen de leerlingen voor wie de SCOL is ingevuld worden weergegeven. De scores van de leerlingen staan van laag naar hoog. Hun scores worden weergegeven met een rood bolletje (norm niet gehaald) of een groen bolletje (norm gehaald). Het kruisje toont de score van de vorige afname. Zo ziet u direct of de leerling vooruit of achteruit is gegaan. Door de afstand van de score ten opzichte van de normlijn, ziet u hoever een leerling onder of boven de norm scoort.

De verticale lijnen verdelen de groep in vieren:

- De leerlingen met de laagste scores staan links van de eerste grijze lijn.
- De leerlingen met scores onder het midden staan tussen de eerste en de middelste grijze lijn. Zij scoren onder het midden, maar gelijk aan of boven de onderste grenscore.
- De leerlingen met scores boven het midden staan tussen de tweede en de derde grijze lijn. Zij scoren boven het midden, maar onder de bovenste grenscore.
- De leerlingen met de hoogste scores staan rechts van de derde grijze lijn. Zij scoren gelijk aan of boven de bovenste grenscore.

Onder de grafiek staat als eerste **range** van de scores **van de groep**, dit is de laagste score en de hoogste score. Daaronder ziet u de **onderste grensscore**, de **mediaan**, dit is het midden en de **bovenste grensscore**. Vervolgens wordt de **Norm Totaaloverzicht** weergegeven. Als we bovenin de categorie Aardig doen hadden geselecteerd, dan was hier de norm voor deze categorie weergegeven. Kiest u links bovenin bij **Norm** voor **Schoolstandaard**, dan wordt bij **Norm Totaaloverzicht** de schoolstandaard van het totaal weergegeven.

Daaronder staat het **aantal leerlingen in de groep** voor wie de SCOL is ingevuld. En tot slot wordt het **aantal** en het **percentage** leerlingen dat de norm heeft gehaald weergegeven.

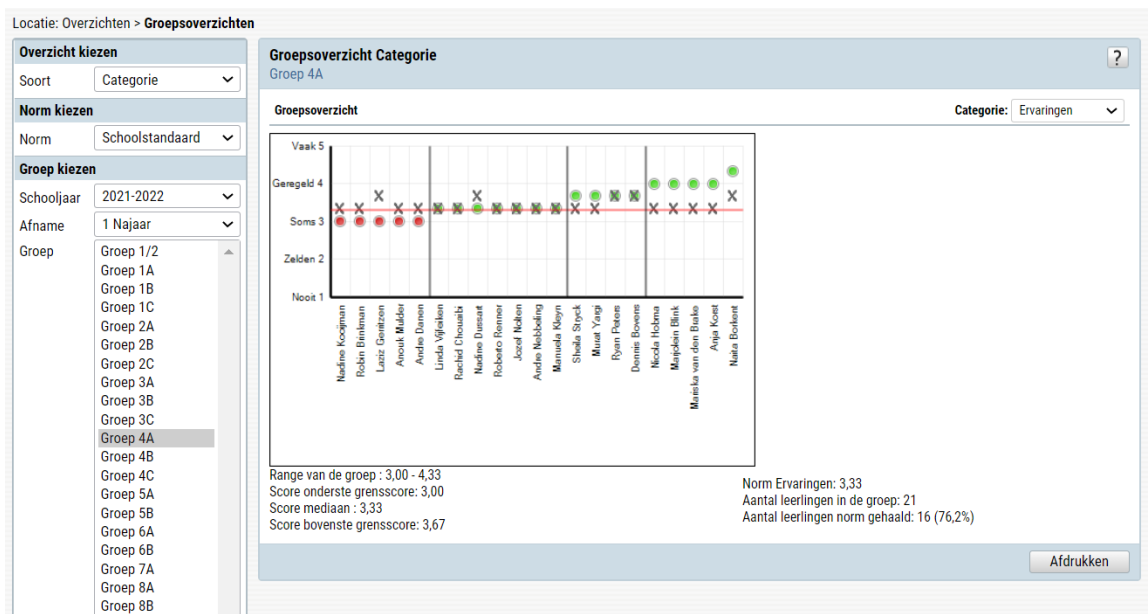
Kiest u ervoor om de resultaten af te zetten tegen de schoolstandaard, dan wordt het aantal leerlingen dat op of boven de schoolstandaard scoort weergegeven.

Voorbeeld

In het **Groepsoverzicht Categorie** bekijkt u de overzichten van de categorieën die in het **Groepsoverzicht SCOL-afname** onvoldoende waren.

In dit voorbeeld ziet u de totaalscore. Opvallend is dat de leerlingen die nu onder de norm scoren, bij de vorige afname een hogere score hadden. Ga ook na hoe dit zit op de verschillende gedragscategorieën die onvoldoende waren (Ervaringen delen, Samen spelen en werken en Jezelf presenteren). Vervolgens gaat u na, eventueel met de ib'er, wat de oorzaak kan zijn van de verandering in scores.

Hierna ziet u nogmaals een Groepsoverzicht Categorie. Dit zouden de scores kunnen zijn van een lager scorende so-school. In dit overzicht is bij **Norm** de **Schoolstandaard** geselecteerd.

Afbeelding 5b. Screenshot Groepsoverzicht Categorie, scores afgezet tegen de schoolstandaard.

In deze afbeelding zijn de scores van de leerlingen op de categorie Ervaringen delen afgezet tegen de schoolstandaard. De school heeft de schoolstandaard voor de categorie Ervaringen delen gezet op 3,33 (t.o.v. de landelijke norm van 3,66). Dat betekent dat leerlingen die 3,33 of hoger scoren een groen bolletje krijgen. Had deze school met de landelijke norm gewerkt, dan waren erg veel leerlingen onder de norm gevallen. Door te kiezen voor een reële maar

toch ambitieuze schoolstandaard bieden de resultaten goede handvatten om opbrengstgericht te kunnen werken aan sociale competentie.

In deze groep hebben zestien leerlingen de norm gehaald als de resultaten tegen de schoolstandaard wordt afgezet. Had deze school met de landelijke norm gewerkt, dan hadden negen leerlingen de norm gehaald.

Groepsoverzicht Schoolloopbaan

Hier ziet u van de beschikbare SCOL-afnames van alle leerlingen uit de geselecteerde groep wanneer zij de norm wel of niet hebben gehaald. Aangezien de groepssamenstelling door de jaren heen waarschijnlijk niet dezelfde is geweest, geeft dit overzicht geen beeld van de historie van deze groep in zijn geheel.

Locatie: Overzichten > Groepsoverzichten

Overzicht kiezen

Soort:

Norm kiezen

Norm:

Weergave:

Groep kiezen

Schooljaar:

Afname:

Groep:

Groepsoverzicht Schoolloopbaan

Groep 4C

Groepgegevens

Schooljaar: 2021-2022 Groep: Groep 4C

Schoolloopbaan

Leerling	2019-2020		2020-2021		2021-2022		
	1 NJ	2 VJ	1 NJ	2 VJ	1 NJ	2 VJ	
Peter Bons	102	102	96	96	93	-	toon
Hanneke Chambille	96	96	96	96	99	-	toon
Bertina van Doorn	107	102	102	102	92	-	toon
Nadine Dussart	-	-	-	-	100	-	toon
Rob Farla	116	116	107	107	108	-	toon
Ferry Gisele	102	102	96	96	94	-	toon
Kevin Halouska	96	96	96	96	99	-	toon
Felix Hams	102	96	96	102	100	-	toon
Wim Hanedoes	102	102	102	102	95	-	toon
Dirk Kivits	96	96	96	96	-	-	toon
Frederique Koolen	102	102	102	107	107	-	toon
Micha Lunteren	-	-	-	-	-	-	toon
Cindy Marring	102	96	96	96	100	-	toon
Laziz Oubanabdellah	102	96	102	102	101	-	toon
Jelena Ovanessova	102	102	102	107	-	-	toon
Danny Schouten	102	102	102	102	96	-	toon
Boris Schuurman	96	96	96	96	98	-	toon
Ruben Smit	102	107	107	107	106	-	toon
Ans Ulker	102	96	102	102	-	-	toon
Marleen Verstraeter	107	107	107	107	109	-	toon

Grensscore schooljaar 2021-2022 afname 1 Najaar : 95

Afdrukken

Afbeelding 6. Schermafbeelding Groepsoverzicht Schoolloopbaan.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**. Bij **Weergave** kunt u kiezen voor tonen van de absolute totaalscore of de gemiddelde totaalscore.

Onderdeel: Groepgegevens

Hier staat in welk **schooljaar** de gegevens opgevraagd worden en om welke **groep** het gaat.

Onderdeel: Schoolloopbaan

In de linker kolom **Leerling** staan alle leerlingen uit de geselecteerde groep. Daarnaast staan de schooljaren waarin gegevens verzameld zijn over deze leerlingen. In de rij onder de schooljaren ziet u steeds **1 NJ** en **2 VJ**. Hiermee wordt de eerste afname (najaar) of de tweede afname (voorjaar) in dat schooljaar aangeduid. Per afname ziet u of de totaalscore van

© CED-Groep, Rovict

60

de leerling voldoende was (groen bolletje) of niet voldoende (open bolletje) ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij het onderdeel **Norm**. Een minteken betekent dat er van deze leerling voor deze afname geen gegevens bekend zijn. Naast het bolletje staat de totaalscore van de leerling. U kunt deze ook laten weergeven in de gemiddelde totaalscore (bij **Weergave**).

Via de knop <toon> achter iedere rij gaat u naar het Leerlingoverzicht Schoolloopbaan van de leerling die op deze rij staat. Via de knop <toon> onder aan de kolom gaat u naar het Groepsoverzicht SCOL-afname. Dit overzicht is alleen beschikbaar van de huidige groep. Onder de tabel staat de **grensscore** van de groep.

Voorbeeld

In dit overzicht ziet u dat enkele leerlingen die nu onvoldoende scores, in de voorgaande afnames voldoende totaalscores hadden. Andere leerlingen zijn juist hoger gaan scoren. Een reden om te overleggen met de betrokken collega's hoe zij denken over de sociale competentie van deze leerlingen en welke aanpak naar hun idee goed zou werken. In het programma vindt u ideeën om aan de slag te gaan met de verschillende categorieën (knop <Conclusie>, knop <Denkvragen en leerinhoud>, link Leerinhoud, knop <Toon handelingsadviezen>).

Opvallend in dit voorbeeld is dat Peter Bons steeds lager gaat scoren. Bertina valt op, omdat zij bij de laatste afname een stuk lager scoort dan de voorgaande afnames. Heeft dit te maken met de interpretatie van het gedrag van de huidige leerkracht of is haar gedrag daadwerkelijk veranderd? En als dat laatste het geval is, weet de leerkracht dan waaraan dit ligt? Is er thuis of op school iets aan de hand? Peter en Bertina scoren ook allebei onder de grensscore van de groep. Dat betekent dat zij bij de 25% laagst scorende leerlingen van de groep horen.

Het **Leerlingoverzicht SCOL score** van Peter Bons en Bertina van Doorn laat zien hoe de scoreverdeling van Peter en Bertina over de categorieën is. Dit geeft de leerkracht meer inzicht.

Groepsoverzicht voorstel groepsindeling

Dit overzicht ondersteunt u bij het indelen van leerlingen in arrangementen als u werkt met groepsplannen. In dit overzicht wijst het programma de leerlingen toe aan een arrangement op basis van de scores volgens de A t/m E- en I t/m V-verdeling. Dit overzicht kan alleen worden gemaakt op basis van de landelijke norm. Laat u niet alleen leiden door de tabel, maar kijkt u ook vooral naar de spreiding binnen de groep om tot een definitieve (eigen) indeling te komen. De grafische verdelingen A t/m E en I t/m V onder de tabel helpen u om te bepalen of een leerling in het juiste arrangement zit. Op basis van de verdeling en afstand tussen de scores past een leerling soms beter in een ander arrangement dan de tabel suggereert. Scholen die met de schoolstandaard werken kunnen het **Groepsoverzicht Categorie** gebruiken voor de groepsindeling. Po-scholen kunnen uiteraard ook terugschakelen naar de landelijke norm om de arrangementen in te zien.

Startpagina SCOL scoreformulier Overzichten Systeembeheer Help

Locatie: Overzichten > Groepsoverzichten

Overzicht kiezen
Soort: Voorstel groepsindel

Groep kiezen
Schooljaar: 2021-2022
Afname: 1 Najaar
Groep: Groep 1/2, Groep 1A, Groep 1B, Groep 1C, Groep 2A, Groep 2B, Groep 2C, Groep 3A, Groep 3B, Groep 3C, Groep 4A, Groep 4B, Groep 4C, Groep 5A, Groep 5B, Groep 6A, Groep 6B, Groep 7A, Groep 8A, Groep 8B

Groepsgegevens
Schooljaar: 2021-2022 Afname: 1 Najaar
Groep: Groep 6A Leerkracht: Leo Einig, Willem Almkerk, Els van Riel

Groepsindeling op basis van normscores

Zeer intensief (E)	Intensief (D)	Basis (B/C)	Verdiept (A)
	Ans Voorn 91	Hilda Djaen 99 Bianca Lumulisanaj 99 ⚠ Rachid Erades 100 Angela Ernst 105 Saskia Gudo 106 Roberto Boer 107 Peter Nacken 107 Zarid Partouns 108 Ryan Streek 109 Christian Berselaar 113	Jelena Dagelet 116
0,00% < landelijk percentage (10%)	8,33% < landelijk percentage (15%)	83,33% > landelijk percentage (50%) A+B+C > 75%	8,33% < landelijk percentage (25%)

27-88 89-96 97-105 106-114 115-135
E D C B A

27-95 96-102 103-108 109-117 118-135
V IV III II I

In de handleiding leest u hoe u dit overzicht kunt gebruiken bij het werken met groepsplannen.

Afdrukken

Abbeelding 7. Schermafbeelding Groepsverzicht voorstel groepsindeling (groep 6A).

Onderdeel: Groepgegevens

Hier staat van welk **schooljaar** en van welke **afname** de scores zijn. Ook wordt de geselecteerde **groep** getoond en de **groepsleerkracht(en)** van deze groep.

Onderdeel: Groepsindeling op basis van normscores

De bovenste tabel toont een **voorstel** hoe u de leerlingen kunt toewijzen aan de arrangementen op basis van de scores van de normgroepen.

De leerlingen met een score in de normgroep A zijn ingedeeld in het verdiept arrangement. De leerlingen met een score in de normgroepen B en C zijn ingedeeld in het basisarrangement. De leerlingen met een score in de normgroep D zijn ingedeeld in het intensief arrangement. De leerlingen met een score in de normgroep E zijn ingedeeld in het zeer intensief arrangement.

Achter de namen van de leerlingen staat de totaalscore vermeld. Staat er naast de totaalscore een uitroepteken, dan heeft de leerling te veel scores zelden of nooit.

Onder aan de indeling wordt per arrangement het percentage van deze groep ten opzichte van het landelijke percentage weergegeven. Ook wordt aangeduid of in uw groep voldoende leerlingen een voldoende score hebben op de SCOL als geheel. Dit betekent dat minimaal 75% van de leerlingen in de normgroep A, B of C valt.

De bovenste grafiek geeft de verdeling van de leerlingen over de normgroepen A t/m E weer. De onderste grafiek geeft de verdeling weer over de normgroepen I t/m V. Elk kruisje geeft de score van een leerling weer. Kruisjes boven elkaar zijn leerlingen met een (bijna) zelfde score.

Let op: het is een voorstel! Op basis van de SCOL-resultaten is een voorstel gemaakt voor hoe de leerlingen in te delen in een arrangement, zodat u kunt differentiëren. Kijk kritisch naar de indeling, let daarbij op:

- Leerlingen met een uitroepteken in het basis- of verdiept arrangement. Deze leerlingen hebben bepaald gedrag niet in hun repertoire, hoewel ze in totaal een voldoende score hebben.
- De verdeling van de leerlingen over de arrangementen op basis van de totaalscores (laatste schema). Leerlingen die 'rond de grens' van een arrangement vallen en vergelijkbare totaalscores hebben, passen soms beter in een ander arrangement.

Voorbeeld

In het **Groepsoverzicht Voorstel groepsindeling** kijkt u naar het onderdeel groepsindeling op basis van normscores. De leerlingen zijn onderverdeeld in vier groepen. Ruim driekwart van de leerlingen is ingedeeld in het basisarrangement. Eén leerling scoort onvoldoende en heeft meer nodig dan het basisarrangement. In het basisarrangement is een leerling met te veel 'zelden'- of 'nooit'-scores. Voor deze leerlingen (Ans en Bianca) bekijkt u het Leerlingoverzicht SCOL score. Er is één leerling in het verdiepte arrangement (Jelena).

Als groep scoren de leerlingen boven de landelijke norm, het percentage leerlingen in de normgroepen A, B en C is meer dan 75%.

Als u tevreden bent met deze resultaten, kunt u verder gaan zoals u deed (basisarrangement), waarbij de leerlingen Ans en Bianca extra ondersteuning nodig hebben (intensief arrangement). U bepaalt of Jelena extra uitdaging nodig heeft.

Als u kijkt naar de spreiding in de grafieken onderaan in het scherm, ziet u dat de score van Christian dicht bij Jelena zit dan bij de overige leerlingen in het basisarrangement. U kunt ervoor kiezen deze twee leerlingen samen een verdiept arrangement te bieden.

Hierna vindt u nog twee voorbeelden om toe te lichten hoe u kunt omgaan met het voorstel van de indeling in arrangementen.

Startpagina SCOL scoreformulier Overzichten Systeembeheer Help

Locatie: Overzichten > Groepsoverzichten

Overzicht kiezen
Soort: Voorstel groepsinde

Groep kiezen
Schooljaar: 2021-2022
Afname: 1 Najaar
Groep: Groep 1/2, Groep 1A, Groep 1B, Groep 1C, Groep 2A, Groep 2B, Groep 2C, Groep 3A, Groep 3B, Groep 3C, Groep 4A, Groep 4B, Groep 4C, Groep 5A, Groep 5B, Groep 6A, Groep 6B, Groep 7A, Groep 8A, Groep 8B

Groepsoverzicht Voorstel groepsindeling
Groep 4C

Groepgegevens
Schooljaar: 2021-2022 Afname: 1 Najaar
Groep: Groep 4C Leerkracht: Mario Rondou, Willem Almkerk, Els van Riel

Groepsindeling op basis van normscores

Zeer intensief (E)	Intensief (D)	Basis (B/C)	Verdiept (A)
	Bertina van Doorn 92 ⚠ Peter Bons 93 Ferry Gisele 94 Wim Hanedoes 95 Danny Schouten 96	Boris Schuurman 98 Hanneke Chambille 99 Kevin Halouska 99 Nadine Dussart 100 Felix Hams 100 Cindy Marring 100 Laziz Oubanabdelah 101 Ruben Smit 106 Frederique Koolen 107 Rob Farla 108 Marleen Verstraeter 109	
0,00% < landelijk percentage (10%)	31,25% > landelijk percentage (15%)	68,75% > landelijk percentage (50%)	0,00% < landelijk percentage (25%)
A+B+C < 75%			

27-88 89-96 97-105 106-114 115-135
E D C B A

27-95 96-102 103-108 109-117 118-135
V IV III II I

In de handleiding leest u hoe u dit overzicht kunt gebruiken bij het werken met groepsplannen.

Afdrukken

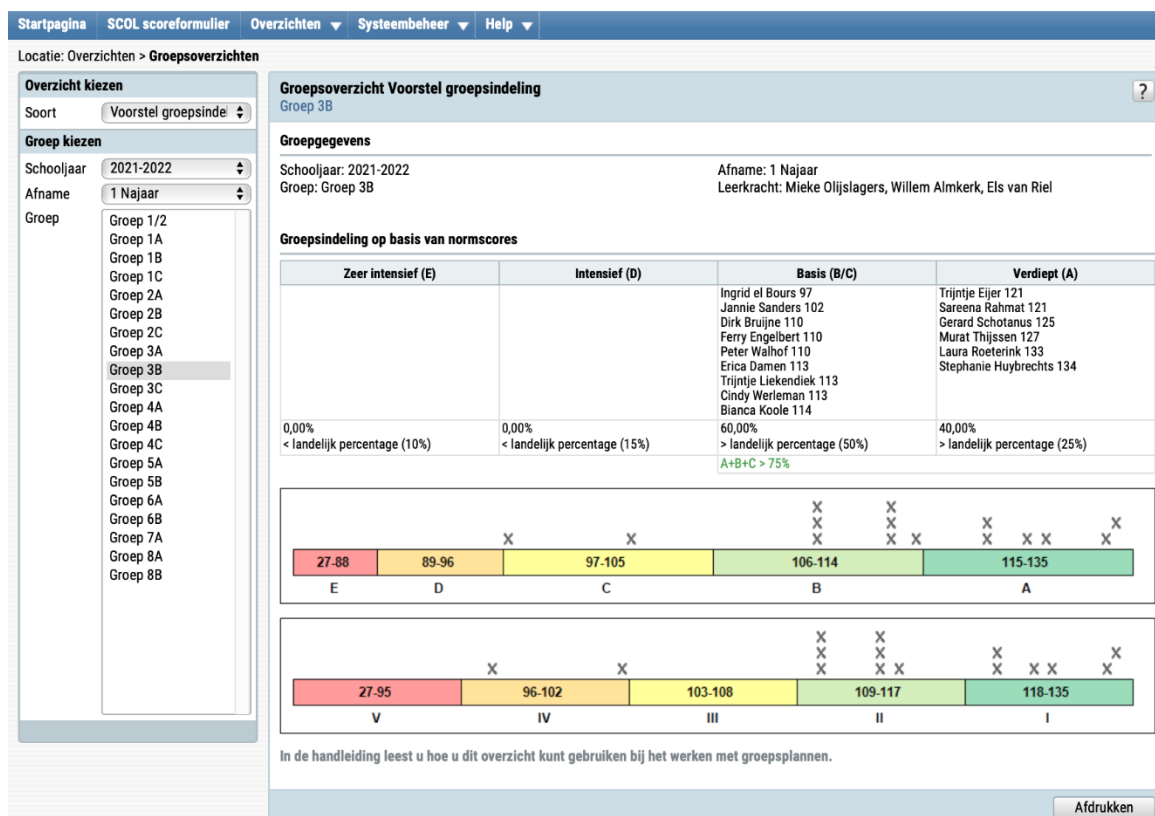
Afbeelding 8. Schermafbeelding Groepsoverzicht voorstel groepsindeling (groep 4C).

Voorbeeld

In dit overzicht ziet u bij het onderdeel groepsindeling op basis van normscores de leerlingen onderverdeeld in twee groepen. De groep scoort net onder de landelijke norm, het percentage leerlingen in de normgroepen A, B en C is 69%.

Vijf leerlingen scoren onvoldoende en vallen in het intensieve arrangement. Bertina heeft ook te veel 'zelden'- of 'nooit'-scores. Voor deze leerlingen bekijkt u het Leerlingoverzicht SCOL score. U kunt uw groep indelen in twee arrangementen, vijf leerlingen vallen in het intensieve arrangement en de overige veertien in het basisarrangement.

Als u kijkt naar de verdeling van de leerlingen over de arrangementen op basis van de totaalscores A-E, ziet u dat de scores van de leerlingen in het basisarrangement eigenlijk te verdelen zijn in twee groepen. Negen leerlingen scoren laag binnen het basisarrangement, vijf leerlingen scoren hoger. Op basis van deze spreiding kunt u ook kiezen voor drie groepen: intensief vijf leerlingen, basis met negen leerlingen die ook extra ondersteuning krijgen en basis met vijf leerlingen.

Afbeelding 9. Schermafbeelding Groepsoverzicht voorstel groepsindeling (groep 3B).

Voorbeeld

Deze groep scoort ruim boven de landelijke norm, het percentage leerlingen in de normgroepen A, B en C is 100%. Geen enkele leerling heeft te veel 'zelden'- of 'nooit'-scores. Deze school heeft, gezien de leerlingenpopulatie en de ambities op het gebied van sociale competentie van de school, de lat hoog gelegd. Zij gaan uit van I-V-indeling waarbij ze de grens tussen de III en IV hebben gelegd.

Zij kijken daarom naar de verdeling van de leerlingen over de arrangementen op basis van de totaalscores I-V (laatste schema). Met deze norm scoren twee leerlingen onvoldoende (in IV), Ingrid en Jannie. Voor deze leerlingen bekijkt u het Leerlingoverzicht SCOL score en zo nodig krijgen zij extra ondersteuning. De zeven leerlingen die in II en III vallen, behoren tot het basisarrangement. En de zes I-leerlingen komen in het verdiepte arrangement.

Deze school kan er ook voor kiezen om te werken met de schoolstandaard. De schoolstandaard zal dan hoger dan de norm worden ingesteld. In de overzichten **SCOL-afname**, **Schoolloopbaan** en **Categorie** krijgt de leerkracht een beeld van de scores ten opzichte van de schoolstandaard.

De SCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de individuele leerling

Op basis van de groepsoverzichten hebben leerkracht en intern begeleider leerlingen geselecteerd van wie zij de leerlingoverzichten willen bekijken. Deze overzichten bieden meer gedetailleerde informatie op basis waarvan afgesproken kan worden of er een individuele aanpak nodig is en zo ja, welke.

Leerlingoverzicht SCOL score

Dit overzicht geeft een gedetailleerd beeld van de sociale competentie van de leerling van één afname. U ziet de scores van de leerling per vraag. De vragen zijn gerangschikt per categorie.

Locatie: Overzichten > **Leerlingoverzichten**

Overzicht kiezen

Soort SCOL score

Norm kiezen

Norm Landelijk

Leerling kiezen

Schooljaar 2021-2022

Afname 1 Najaar

Groep Groep 4C

Leerling ✓ Peter Bons

Leerlingoverzicht SCOL score

✓ Peter Bons (Groep 4C)

Leerlinggegevens

Leerling: Peter Bons Geboren: 5-4-2009
 Schooljaar: 2021-2022 Groep (leerjaar): Groep 4C (4)
 Afname: 1 Najaar Leerkracht(en): Mario Rondou, Els van Riel
 Wijzigingsdatum: vrijdag 1 oktober 2021 Status: Onvergrendeld

SCOL Score

Categorie	Score	Score	Opmerking
Ervaringen 2,67	Praat erover wanneer hem/haar iets naars is overkomen	●●	Zelden
	Maakt een grapje	●●●	Soms
	Praat met een medeleerling over iets dat ze samen hebben meegemaakt	●●●	Soms
Aardig 4,25	Biedt excuses aan als hij/zij onaardig heeft gedaan tegen een ander	●●●●●	Geregeld
	Houdt rekening met de gevoeligheden van een ander	●●●●●	Vaak
	Helpt een ander	●●●●●	Geregeld
Samen 3,67	Zegt iets aardigs tegen een ander	●●●●●	Geregeld
	Houdt zich aan een afspraak	●●●●●	Vaak
Taak 3,50	Draagt ideeën aan in een gezamenlijke activiteit	●●●●●	Soms
	Overlegt over de aanpak van een gezamenlijke activiteit	●●●	Soms
	Maakt een taak af	●●●	Soms
Presenteren 3,00	Volgt bij een taak de aanwijzingen van de leerkracht op	●●●●●	Geregeld
	Zet door als een taak niet direct lukt	●●●	Soms
	Denkt na voor hij/zij iets doet	●●●●●	Geregeld
Keuze 3,00	Vertelt iets in de groep	●●●	Soms
	Treedt ontspannen op voor de groep	●●●	Soms
	Vraagt iets aan een ander die hij/zij niet zo goed kent	●●●	Soms
Opkomen 3,25	Maakt een eigen keuze, ook als die afwijkt van anderen	●●●	Soms
	Neemt gemakkelijk een beslissing	●●	Zelden
	Legt uit waarom hij/zij een bepaalde keuze maakt, als iemand ernaar vraagt	●●●●●	Geregeld
Ruzie 4,00	Zegt 'nee' als hij/zij iets niet wil	●●●	Soms
	Spreekt een ander erop aan als deze zich niet aan een afspraak houdt	●●●	Soms
	Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem/haar doet	●●●	Soms
Ruzie 4,00	Vraagt een ander om hulp	●●●●●	Geregeld
	Luistert bij een ruzie naar de ander	●●●●●	Vaak
	Verzint een oplossing bij een ruzie	●●●	Soms
Ruzie 4,00	Gaat bij een ruzie in op wat de ander zegt	●●●●●	Geregeld

Scores

Aantal vaak	3
Aantal geregeld	8
Aantal soms	14
Aantal zelden	2
Aantal nooit	0

Opmerking

Totaal Sociaal: 93
 Grenscore Sociaal: 95
 Normgroep: ○ D/V

Afdrukken

Afbeelding 10. Schermafbeelding Leerlingoverzicht SCOL score.

© CED-Groep, Rovict

65

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**. Deze moet op schoolniveau zijn vastgesteld en zijn ingevoerd in de SCOL. Iemand met de rol van schooldirectie of begeleider kan de schoolstandaard aanpassen.

Onderdeel: Leerlinggegevens

Hier staat de naam en de geboortedatum van de leerling. Verder vindt u gegevens omtrent deze afname, zoals de groep en het leerjaar. Als er sprake is van een combinatiegroep, is er verschil tussen beide, dan kan de leerling in groep 5/6B zitten en in leerjaar 6. De naam van de leerkracht van de groep wordt genoemd, het nummer, het seizoen en het schooljaar van de afname, de datum waarop de gegevens zijn gewijzigd en de status van deze gegevens (vergrendeld of onvergrendeld). Als de afname helemaal is afgerond, worden de resultaten vergrendeld.

Onderdeel: SCOL Score

Hier ziet u de SCOL geordend naar categorie. In de linker kolom onder Categorie staat de naam van de categorie en de gemiddelde score in cijfers. Daarnaast ziet u een open bolletje of een groen gevuld bolletje. Een open bolletje betekent dat de leerling de norm voor de categorie niet heeft gehaald. Bij een groen bolletje heeft de leerling de norm voor de categorie wel gehaald ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij het onderdeel **Norm**. In de kolom Score staan de bij de categorie behorende vragen. Daarachter komt de score van de leerling op de desbetreffende vraag, afgebeeld met groene bolletjes. Achter de bolletjes ziet u de betekenis van het aantal bolletjes in woorden. (Bijvoorbeeld: twee groene bolletjes komt overeen met de score 'zelden'.)

Onderdeel: Scores

Hier staat een samenvatting van het resultaat van deze afname. U ziet hoe vaak de verschillende scores voorkomen (aantal malen dat de scores *vaak*, *geregeld*, *soms*, *zelden* of *nooit* zijn toegekend). Indien een leerling te veel scores *zelden* of *nooit* heeft, komt er achter 'Aantal zelden' of 'Aantal nooit' een uitroepteken te staan.

Ten slotte ziet u de totaalscore, de grensscore van de groep en de normgroep waartoe deze totaalscore behoort (A, B, C, D of E en I, II, III, IV of V). Als u bij **Norm** de optie schoolstandaard heeft geselecteerd, staat er geen normgroep.

Onderdeel: Opmerking

Hier ziet u het als de leerkracht bij het invullen van de SCOL een opmerking heeft geplaatst.

Voorbeeld

Van de laagst scorende leerlingen bekijkt u het **Leerlingoverzicht SCOL score**. U kunt dit ook doen voor de leerlingen die te veel zelden of nooit scoren. In dit voorbeeld volgen we Peter Bons. U ziet dat de landelijke norm is geselecteerd. Werkt u met de schoolstandaard, dan is de werkwijze hetzelfde.

U ziet dat Peter Bons op veel categorieën onvoldoende scoort: Ervaringen delen, Een taak uitvoeren, Jezelf presenteren, Een keuze maken en Opkomen voor jezelf. Hij heeft twee keer 'zelden' gescoord, op Ervaringen delen en op Een keuze maken. Zijn sterke kant is Aardig doen. Ook Samen spelen en werken en Omgaan met ruzie zijn voldoende.

Uit deze SCOL komt een beeld naar voren van een nogal teruggetrokken leerling die zich vooral voegt naar anderen.

In uw groepsaanpak kunt u hem extra ondersteunen als u werkt aan de categorieën waarop hij onvoldoende scoort. Ook kunt u momenten aangrijpen om hieraan te werken, bijvoorbeeld

wanneer er zich iets vervelends voordoet. U kunt hem stimuleren hierover te praten of u kunt hem wat vaker iets laten vertellen in de groep of regelmatig een praatje met hem te maken.

Als een leerling zo laag scoort is het van belang om ook naar zijn historie te kijken in het **Leerlingoverzicht Schoolloopbaan**.

Leerlingoverzicht Schoolloopbaan

Dit overzicht toont de SCOL-totaalscore en de categoriescores van de leerling van alle jaren dat voor hem de SCOL is ingevuld. Het geeft daarmee een beeld van de ontwikkeling van sociale competentie van de leerling.

Locatie: Overzichten > **Leerlingoverzichten**

Overzicht kiezen

Soort

Norm kiezen

Norm

Leerling kiezen

Schooljaar

Afname

Groep

Leerling

Leerlingoverzicht Schoolloopbaan

✓ Peter Bons (Groep 4C)

Leerlinggegevens

Leerling: Peter Bons Geboren: 5-4-2009

Schoolloopbaan SCOL

Schooljaar	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Groep (leerjaar)	Groep 2B (2)	Groep 3C (3)	Groep 4C (4)
Leerkracht	L.Velt	J.Heesch	M.Rondou

	Norm	1 NJ	2 VJ	1 NJ	2 VJ	1 NJ	2 VJ
Normgroep	C	C/IV	C/IV	D/IV	D/IV	D/IV	-
Totaalscore	97	102	102	96	96	93	-
Totaalgem.	3,59	3,78	3,78	3,56	3,56	3,44	-

Ervaringen	3,66	3,33	3,33	3,67	3,67	2,67	-
Aardig	3,50	4,25	4,25	3,75	3,75	4,25	-
Samen	3,66	4,00	4,00	3,67	3,67	3,67	-
Taak	3,75	4,75	4,75	3,75	3,75	3,50	-
Presenteren	3,33	3,33	3,33	3,00	3,00	3,00	-
Keuze	3,33	3,33	3,33	3,33	3,33	3,00	-
Opkomen	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,25	-
Ruzie	3,66	3,33	3,33	3,67	3,67	4,00	-

toon toon toon toon toon

Schoolloopbaan grafiek

Opmerkingen

Schooljaar/afname	Opmerking
-	Geen opmerkingen.

Afdrukken

Afbeelding 11. Schermafbeelding Leerlingoverzicht Schoolloopbaan.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**.

Onderdeel: Leerlinggegevens

Hier staan de naam en de geboortedatum van de leerling.

Onderdeel: Schoolloopbaan

Bij dit onderdeel worden twee tabellen getoond.

De eerste tabel toont in welke **schooljaren** de SCOL voor deze leerling is ingevuld.

Onder ieder schooljaar wordt genoemd in welke **groep**, in welk **leerjaar** en bij welke **leerkracht** de leerling op dat moment zat.

De tabel daaronder sluit aan op de bovenste tabel. U krijgt informatie per schooljaar, per afname. Ieder schooljaar zijn er twee afnames, najaar (**1 NJ**) en voorjaar (**2 VJ**).

De kolommen **Norm** tonen de norm waaraan de leerling moet voldoen. Is voor een leerling de SCOL al voor 2017 ingevuld, dan ziet u in de eerste kolom **Norm** de normen die geldig waren tot en met de najaarsafname (NJ) van het schooljaar 2016-2017. De tweede kolom **Norm** geeft de normen die gelden vanaf de voorjaarsafname (VJ) van 2016-2017 weer. Ziet u slechts één kolom **Norm** (zoals de afbeelding in deze handleiding), dan zijn er voor deze leerling geen scores t/m schooljaar 2016-2017 afname 1NJ.

In de rij **Normgroep** ziet u in welke normgroep de leerling valt (A t/m E en vanaf VJ 2016-2017 I t/m V). Het bolletje ernaast duidt aan of de totaalscore van de leerling voldoende is (groen bolletje) of niet (open bolletje) ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij het onderdeel **Norm**.

De rij **Totaalscore** toont de totaalscores van de leerling van iedere afname. In de rij daaronder, **Totaalgem.**, worden de gemiddelde totaalscores afgebeeld.

In de rijen daaronder staan de categoriescores van de leerling. Een open bolletje naast de categoriescore betekent dat de score van de leerling op die categorie onvoldoende is. Een groen bolletje betekent dat deze voldoende is ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij het onderdeel **Norm**.

Via de knop **<Toon>** onder de tabel kunt u naar het **Leerlingoverzicht SCOL score** van de betreffende SCOL-afname.

Onderdeel: Schoolloopbaangrafiek

Hier ziet u het verloop van de sociale competentie van de leerling door de jaren heen. Op de horizontale as van de grafiek staan de afnames per schooljaar. Op de verticale as staan de gemiddelde totaalscores. De rode lijn is de lijn van de landelijke norm. Voor de jaren tot en met schooljaar 2016-2017 1NJ is de oude norm voor de totaalscore ingetekend (3,31). Voor de schooljaren vanaf 2016-2017 2VJ is deze normlijn hoger, gebaseerd op het normeringsonderzoek (3,59). Als de staaf boven de normlijn uitkomt, heeft de leerling een voldoende totaalscore voor die afname. Heeft u bij Norm de schoolstandaard geselecteerd dan staat de rode normlijn ter hoogte van de schoolstandaard.

Voorbeeld

In het **Leerlingoverzicht Schoolloopbaan** zien we dat Peter in 2019-2020 (groep 2B) voldoende scores had. Ook de meeste categoriescores zijn dan voldoende. In groep 3 zit zijn totaalscore net onder de norm, maar scoort hij nog wel voldoende op de meeste categorieën. In groep 4 zien we zijn scores op alle vlakken omlaag gaan. Blijkbaar was deze leerling in een vorige groep wel in staat tot sociaal competent gedrag.

Een reden tot overleg met de leerkracht van de vorige groep of met de ib'er. Allereerst vraagt u natuurlijk aan de leerling zelf hoe het met hem gaat op school.

Peter kan waarschijnlijk goed meedoen in een groepsaanpak. Uit het overleg met de leerkracht van de vorige groep en met hemzelf kunnen andere aanknopingspunten voor een individuele aanpak naar voren komen. Deze lage score is een signaal om de leerling goed te blijven volgen. Als het gedrag niet verbetert, is nadere diagnostiek raadzaam.

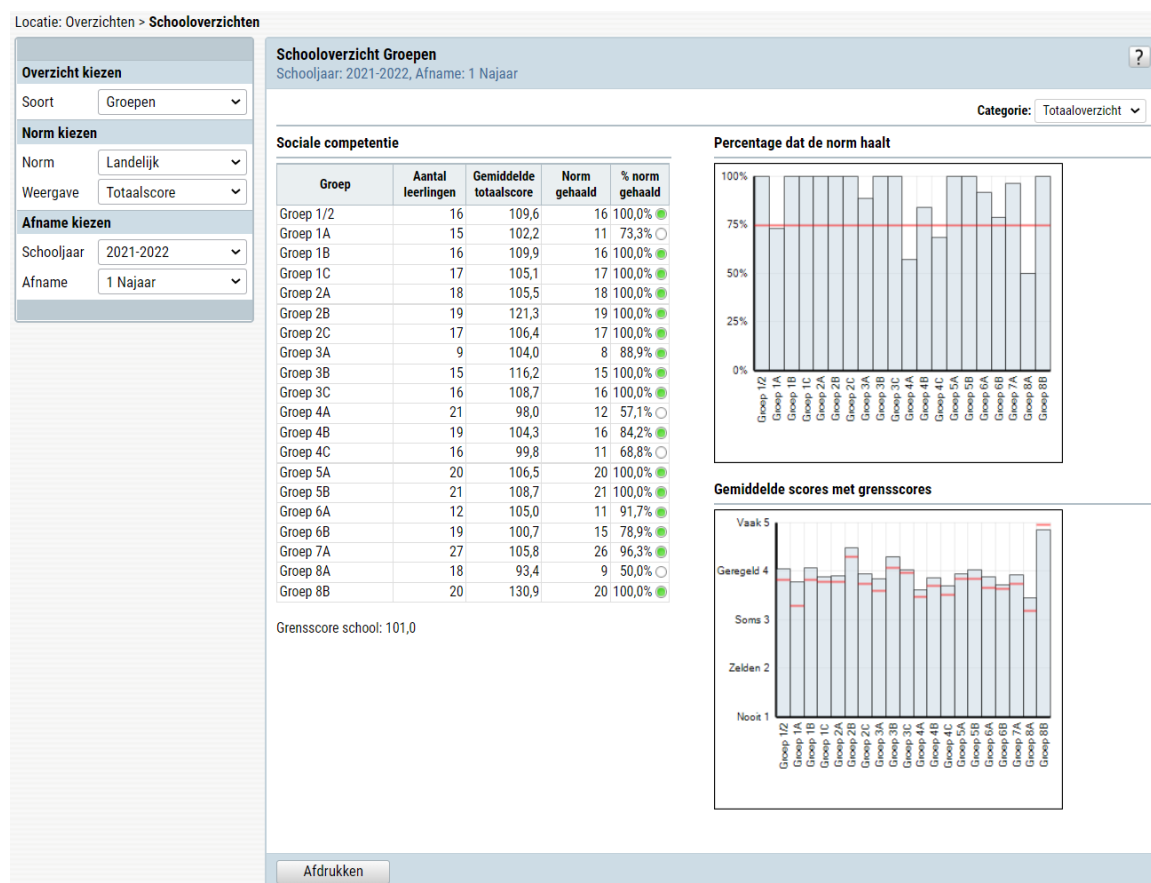
De SCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het schoolbeleid

De schooloverzichten zijn vooral bestemd voor directie en staf. Zij kunnen naar aanleiding van deze overzichten nagaan of het schoolbeleid voldoende is afgestemd op de leerlingen. Daarnaast kunnen de overzichten worden gebruikt om de schoolambitie te formuleren. Deze ambitie kan worden geformuleerd in een schoolstandaard, die in de SCOL wordt ingevoerd, zodat u de resultaten kunt afzetten tegen de schoolstandaard. Zoals ook toegelicht in hoofdstuk 4, adviseren wij po-scholen om de schoolstandaard alleen te gebruiken als u hem hoger dan de landelijke norm vaststelt. So-scholen die ver onder de landelijke norm scoren, stellen de schoolstandaard naar beneden bij. Hierbij kunt u de grensscore als richtlijn houden. Zie hiervoor ook hoofdstuk 4.

Ook het schooloverzicht toont groepen per leerjaar als er combinatiegroepen zijn, tenzij deze via Samengestelde groepen in SCOL weer zijn samengevoegd.

Schooloverzicht Groepen

In het Schooloverzicht Groepen ziet u per groep het aantal en het percentage leerlingen met een voldoende totaalscore.

Onderdeel: Categorie

Hier selecteert u welk overzicht u wilt inzien: de sociale competentie als geheel of één van de acht categorieën.

Onderdeel: Sociale competentie

Hier ziet u per **groep** het **aantal leerlingen** van wie resultaten bekend zijn. Daarachter staat de **gemiddelde totaalscore** van de groep. Bij gemiddelde totaalscore ziet u de gemiddelde totaalscore per groep. U kunt dit omzetten naar de gemiddelde totaalscore op itemniveau. Bij **Norm gehaald** staat hoeveel van deze leerlingen een voldoende totaalscore hebben ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij het onderdeel **Norm**. Daarachter is dit aantal omgezet in een percentage (**% norm gehaald**). Een groen bolletje erachter betekent dat in die groep ten minste 75% van de leerlingen een voldoende totaalscore heeft. Een open bolletje betekent dat minder dan 75% een voldoende totaalscore heeft. Onderaan staat de **grensscore** van de school. Dit is de grens tussen de 25% laagst scorende leerlingen en de 75% hoogst scorende leerlingen.

Onderdeel: Percentage dat de norm haalt

In de grafiek is van elke groep het percentage leerlingen afgebeeld dat een voldoende totaalscore heeft. De normlijn is ingetekend op 75% van het totaal aantal leerlingen. Zo ziet u in welke groepen binnen uw school een voldoende aantal leerlingen een voldoende totaalscore hebben (alle groepen die boven de rode lijn uitsteken). Als u bij Norm heeft gekozen voor de schoolstandaard, dan ziet u door middel van de rode lijn hoe de groepen zich verhouden tot de schoolstandaard.

Onderdeel: Gemiddelde scores met grensscores

In deze grafiek is van elke groep de gemiddelde score afgebeeld. De rode lijn duidt aan waar de grensscore van de groep ligt. Als in een groep de grensscore veel lager of juist hoger ligt dan de gemiddelde score betekent dit dat er leerlingen zijn die erg hoog of erg laag scoren en zo de gemiddelde score beïnvloeden. Dit is in het groepsoverzicht terug te zien.

Voorbeeld

In het **Schooloverzicht Groepen** zien we dat in vier groepen te weinig leerlingen een voldoende totaalscore hebben. Dit zijn de groepen 1A, 4A, 4C en 8A. In de overige groepen zijn er wel voldoende leerlingen met voldoende totaalscores. In de tweede grafiek ziet u dat de gemiddelde scores bij de meeste groepen net onder de 4 ligt. Twee groepen springen eruit: groep 8B en groep 2B scoren vrij hoog.

De grensscore van de school in dit voorbeeld ligt op 101. Dit is hoger dan de landelijke norm (bij een totaalscore van 97 of hoger valt een leerling in categorie C en scoort daarmee voldoende op de SCOL). Als uw school al langere tijd hoge scores heeft, kunt u ervoor kiezen om de ambitie naar boven bij te stellen. U zou de schoolstandaard voor de totaalscore op 101 kunnen zetten.

Om de schoolstandaard voor de verschillende categorieën te bepalen, bekijkt u bij **Categorie** rechtsboven in het scherm de grensscores van de school op de verschillende categorieën.

Scoort uw school juist erg laag?

So-scholen die erg laag scoren en waar veel groepen niet aan de landelijke norm kunnen voldoen, kunnen de schoolstandaard naar beneden bijstellen. Een goede richtlijn hiervoor is de grensscore van de school, zie ook hoofdstuk 4. U kunt de schoolstandaard vaststellen op of net boven de grensscore van de verschillende categorieën en het totaal.

Om de schoolstandaard voor de verschillende categorieën te bepalen, bekijkt u bij **Categorie** rechtsboven in het scherm de grensscores van de school op de verschillende categorieën.

Een meer gedetailleerd beeld per groep vindt u in het **Schooloverzicht Categorieën per groep**.

Schooloverzicht Categorieën per groep

In het *Schooloverzicht Categorieën per groep* ziet u naast de totaalscore ook in welke groepen voldoende leerlingen een voldoende categoriescore hebben.

Afbeelding 13. Schermafbeelding Schooloverzicht Categorieën per groep.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**.

Onderdeel: Categorieën per groep

Dit overzicht toont per **groep** of ten minste 75% van de leerlingen een voldoende score heeft op de hele SCOL (**Totaal**) en op de categorieën (**naam categorie**) ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij het onderdeel **Norm**. Een groen bolletje duidt aan dat ten minste 75% een voldoende score heeft; bij een open bolletje is dit percentage minder dan 75%.

Onderdeel: Samenvatting

Hier ziet u een samenvatting van de resultaten van uw school. Alle groepen hebben voldoende leerlingen, dus meer dan 75%, met een A-, B- of C-score. Een groen bolletje betekent dat dit voldoende is, een rood bolletje dat dit onvoldoende is. Deze samenvatting heeft altijd betrekking op de landelijke norm.

De functie Interpretatieadviezen ondersteunt u om het onderwijs in de school af te stemmen. U klikt hiervoor op **Conclusie** in de rechterbovenhoek van het **Schooloverzicht Categorieën per groep**.

Voorbeeld

In het **Schooloverzicht Categorieën per groep** ziet u bij Samenvatting direct dat de Sociale competentie niet in alle groepen van uw school voldoende is. U ziet in het overzicht daarboven dat in vier groepen minder dan 75% van de leerlingen een voldoende totaalscore heeft. De leerlingen in deze groepen vallen op meerdere categorieën uit. In groep 1A wordt alleen op Een taak uitvoeren en Opkomen voor jezelf de norm door tenminste 75% van de leerlingen gehaald. Met name groep 8A is zorgelijk, met maar één categorie waar voldoende op gescoord wordt.

Bij de categorieën ziet u dat in zeven groepen te weinig leerlingen zijn met een voldoende score op Ervaringen delen. Andere categorieën waarop minder goed gescoord wordt, zijn Jezelf presenteren en Omgaan met ruzie (vijf groepen). Dit zijn categorieën die u op schoolniveau verder kunt analyseren. Is het aanbod voldoende (bijvoorbeeld via een methode of andere activiteiten)? Kunnen we hier extra aandacht op schoolniveau aan besteden, bijvoorbeeld tijdens schoolbrede vieringen of regels op het plein?

Wat verder opvalt, is dat in groep 6B 75% van de leerlingen een voldoende totaalscore heeft gehaald, terwijl deze groep op meer categorieën uitvalt dan groep 4C. Dit heeft te maken met de mate waarin de scores van de leerlingen uiteenlopen.

Interpretatieadviezen

Conclusie

In dit scherm wordt de **Samenvatting** van het **Schooloverzicht Categorieën per groep** herhaald en geeft de SCOL een **Conclusie**. Op basis van de conclusie doet de SCOL ook een **Voorstel voor doelen** op schoolniveau. Het voorstel is gebaseerd op de landelijke norm.

Conclusie - 2021-2022 1 Najaar

Samenvatting

- Het aantal leerlingen met een A-, B- of C-score is niet in alle groepen $\geq 75\%$ van de leerlingen.

Conclusie

Categorie	Aantal groepen voldoende
Opkomen voor jezelf	19
Aardig doen	18
Een keuze maken	17
Een taak uitvoeren	16
Samen spelen en werken	16
Jezelf presenteren	15
Omgaan met ruzie	15
Ervaringen delen	13

Voorstel voor doelen

- In alle groepen heeft $\geq 75\%$ van de leerlingen een A-, B- of C-score.

Als u suggesties wilt voor de inrichting van uw onderwijs, ga dan naar Denkvragen en leerinhoud.

Terug

Denkvragen en leerinhoud

Afbeelding 14. Schermafbeelding Conclusie.

Denkvragen en leerinhoud

Als u klikt op **Denkvragen en leerinhoud**, opent het scherm met de vragen en aanbevolen overzichten voor meer informatie. Dit kan u helpen tot een goed plan op schoolniveau te komen.

Denkvragen en leerinhoud - 2017-2018 2 Voorjaar ✕

Denkvragen

1. Wat wilt u bereiken? Bepaal uw doel.
2. Welke elementen van het onderwijsleerproces zou u schoolbreed of in enkele groepen kunnen verbeteren om uw doel te bereiken?
3. Wilt u op schoolniveau meer aandacht besteden aan bepaalde categorieën? Met welke leerinhoud wilt u aan de slag?

Raadpleeg voor meer informatie

Schooloverzicht Schooljaren	-	Om de resultaten van voorgaande jaren te vergelijken.
Schooloverzicht Verdeling per Categorie en totaal	-	Om na te gaan welke groepen onvoldoende scores, hoe de spreiding is van de scores per groep en hoeveel leerlingen onvoldoende scores.
Groepsoverzicht Schoolloopbaan	Groep 1/2 Groep 1A Groep 1B Groep 2C Groep 3A Groep 4A Groep 4C Groep 6A Groep 6B Groep 7A Groep 8A	Om na te gaan hoe de leerlingen van deze groepen in voorgaande jaren scoorden. Raadpleeg daarnaast indien nodig de overige groepsoverzichten van deze groepen.
Groepsoverzichten van de LeerlingSCOL	Groep 6A Groep 6B Groep 7A Groep 8A	Voor de beoordeling van de sociale competentie door de leerlingen zelf.

Terug
Afdrukken

Afbeelding 15. Schermafbeelding Denkvragen en leerinhoud.

Denkvragen

De onderstreepte begrippen in de vragen zijn aanklikbaar. Onder onderwijsleerproces vindt u de verschillende onderdelen van het onderwijsleerproces die van invloed kunnen zijn op de data. Welke zou u schoolbreed of in enkele groepen kunnen verbeteren om betere opbrengsten te realiseren? Onder leerinhoud vindt u handelingssuggesties en de leerlijnen sociale competentie.

Raadpleeg voor meer informatie

Vervolgens vindt u suggesties voor overzichten die u meer informatie geven over uw school, verschillende groepen of over individuele leerlingen.

Afdrukken

Ten slotte kunt u de diverse onderdelen afdrukken, van de samenvatting en de conclusie tot en met de elementen van het onderwijsleerproces. U kunt afdrukken in PDF of in Word, zodat u er zelf opmerkingen aan kunt toevoegen.

Afdrukken - 2017-2018 2 Voorjaar ✕

Wat wilt u opnemen in de afdruk?

Conclusie
 Denkvragen
 Overzichten voor nadere analyse

Leerinhoud

Alles selecteren
 Ervaringen delen
 Aardig doen
 Samen spelen en werken
 Een taak uitvoeren
 Een keuze maken
 Jezelf presenteren
 Opkomen voor jezelf
 Omgaan met ruzie

U zoekt:

Handelingsadviezen
 Suggesties voor leerdoelen uit de leerlijn

Onderwijsleerproces

Alles selecteren
 Leertijd
 Leerstofaanbod
 Pedagogisch handelen
 Didactisch handelen
 Klassenmanagement
 School- en groepsklimaat

Terug
Afdrukken naar PDF
Afdrukken naar Word

Afbeelding 16. Schermafbeelding Afdrukken.

Schooloverzicht Schooljaren

In het *Schooloverzicht Schooljaren* ziet u hoe de school zich door de jaren heen ontwikkelt op het gebied van sociale competentie.

Locatie: Overzichten > **Schooloverzichten**

Overzicht kiezen

Soort: Schooljaren

Norm kiezen

Norm: Landelijk

Weergave: Totaalscore

Schooloverzicht Schooljaren ?

Sociale competentie

Schooljaar	Afname	Aantal leerlingen	Gemiddelde totaalscore	Grensscore school	Norm gehaald	% norm gehaald
2021/2022	1	351	107,2	101	314	89,5% ●
2020/2021	2	294	104,6	96	240	81,6% ●
2020/2021	1	294	103,8	96	235	79,9% ●
2019/2020	2	243	102,3	96	144	59,3% ○
2019/2020	1	243	102,5	96	199	81,9% ●

In de afnamen voor 2016-2017 2 Voorjaar wordt leerjaar 1 niet in de berekening meegenomen.

Gemiddelde van alle leerlingen per schooljaar

Afdrukken

Afbeelding 17. Schermafbeelding Schooloverzicht Schooljaren.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**.

Bij **Weergave** kunt u kiezen voor tonen van de gemiddelde totaalscore of de gemiddelde totaalscore naar itemniveau.

Onderdeel: Sociale competentie

Per **schooljaar** ziet u van elke **afname** van hoeveel leerlingen (**aantal leerlingen**) de resultaten bekend zijn. In de kolom **Gemiddelde totaalscore** ziet u de gemiddelde totaalscore van alle leerlingen. U kunt dit omzetten naar de gemiddelde totaalscore op itemniveau. De kolom ernaast staat de **Grensscore van de school**. In de kolom **Norm gehaald** staat hoeveel van deze leerlingen een voldoende totaalscore hebben. De kolom daarnaast (**% norm gehaald**) vertaalt het aantal leerlingen met een voldoende totaalscore in een percentage. De bolletjes erachter duiden aan of ten minste 75% van de leerlingen een voldoende totaalscore heeft (groen) of dat minder dan 75% van de leerlingen een voldoende totaalscore heeft (open).

Onderdeel: Gemiddelde van alle leerlingen per schooljaar

In de grafiek ziet u per afname de gemiddelde score van de school. De rode lijn is de normlijn (de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij **Norm**). Gebruikt u de SCOL al langer, dan ziet u tussen de afnames 1NJ en 2VJ van 2016-2017 een dikkere lijn. Deze geeft aan dat de normering vanaf dat schooljaar is gewijzigd.

Voorbeeld

In het schooloverzicht Schooljaren ziet u dat het percentage leerlingen met een voldoende totaalscore bij de eerste afname steeds iets hoger is dan bij de tweede. Het is moeilijk om hier in het algemeen een verklaring voor te geven.

Bedenk dat een daling of stijging allerlei oorzaken kan hebben. Verandert uw leerlingenpopulatie? Zijn er veel wisselingen in het team? Wordt er meer of minder aandacht besteed aan onderwijs in sociale competentie? De SCOL geeft tendensen weer, het is aan u om er een verklaring voor te geven en erop in te spelen!

De LeerlingSCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de groep

Groepsoverzicht Afname LeerlingSCOL-SCOL

In dit overzicht ziet u de totaalscores van de leerlingen uit uw groep op de LeerlingSCOL en de SCOL, of ze voldoende of onvoldoende scores en in welke normgroep ze vallen.

Locatie: Overzichten > LeerlingSCOL > Groepsoverzichten

Overzicht kiezen

Soort:

Norm kiezen

Norm:

Weergave:

Groep kiezen

Schooljaar:

Afname:

Groep:

Groepsoverzicht Afname LeerlingSCOL-SCOL

Groep 6B

Groepgegevens

Schooljaar: 2021-2022
 Groep: Groep 6B
 Norm: Landelijk

Afname: 1 Najaar
 Leerkracht: Jelle Visser, Els van Riel

Afname LeerlingSCOL-SCOL

Naam	LeerlingSCOL		SCOL	
	Score	Norm	Score	Norm
Irma Amiri	72	◆	102	C/IV
Ronny Bock	66	◆	103	C/III
Jord Boer	70	◆	108	B/III
John Bozkurt	69	◆	106	B/III
Ans Ederzeel	46	◆	78	E/V
Arend Gerritsen	73	◆	93	D/V
Niels Haas	72	◆	108	B/III
Danny Hattem	70	◆	108	B/III
Jennie Huysman	81	◆	108	B/III
Anne Keyzer	69	◆	98	C/IV
Wilco Kurpershoek	53	◆	89	D/IV
Annemarie Leliveld	72	◆	105	C/III
Karel den Outer	59	◆	100	C/IV
Leo Polak	71	◆	86	E/V
Gerda Roozemaal	75	◆	100	C/IV
Diederik Ruitenber	65	◆	99	C/IV
Boris Snellings	78	◆	108	B/III
Bob Vliet	62	◆	108	B/III
Jack Wijk	67	◆	106	B/III
Gemiddelde	67,9		100,7	
Grensscore	65		98	

Vergelijk SCOL-LeerlingSCOL

LeerlingSCOL

Normgroep	Aantal scores	Procentueel
Voldoende	16	84,2%
Onvoldoende	3	15,8%
Onbekend	0	0,0%
Totaal	19	100%

SCOL A-E

Normgroep	Aantal scores	Procentueel
A	0	0,0%
B	8	42,1%
C	7	36,8%
D	2	10,5%
E	2	10,5%
Onbekend	0	0,0%
Totaal	19	100%

SCOL I-V

Normgroep	Aantal scores	Procentueel
I	0	0,0%
II	0	0,0%
III	10	52,6%
IV	5	26,3%
V	4	21,1%
Onbekend	0	0,0%
Totaal	19	100%

Afdrukken

Afbeelding 19. Schermafbeelding Groepsoverzicht Afname LeerlingSCOL-SCOL.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**. Bij **Weergave** kunt u kiezen voor tonen van de absolute totaalscore of de gemiddelde totaalscore (naar itemniveau).

Onderdeel: Groepgegevens

Hier staat van welk **schooljaar** en van welke **groep** de scores zijn en of de scores worden afgezet tegen de landelijke norm of tegen de schoolstandaard. Ook wordt getoond van welke **afname** de scores zijn en u ziet de **leerkracht(en)** van deze groep.

Onderdeel: afname LeerlingSCOL-SCOL

In de meest linkse kolom staan de leerlingen (kolom **Naam**) met in de kolommen ernaast hun totaalscore op de LeerlingSCOL (kolom **LeerlingSCOL**) en de SCOL (kolom **SCOL**). U kunt er ook voor kiezen om de gemiddelde score te laten zien. In de kolom **Norm** bij de

© CED-Groep, Rovict

76

LeerlingSCOL staat een groen wybertje als de totaalscore voldoende is en een open wybertje als de totaalscore onvoldoende is (ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw keuze bij het onderdeel **Norm**). Staat er naast het wybertje een uitroepteken, dan heeft de leerling te veel scores *bijna nooit*. In de kolom **Norm** bij de **SCOL** staat in welke normgroep (A t/m E en I t/m V) de totaalscore van de leerling valt (als **Landelijk** bij **Norm** is geselecteerd). Het bolletje naast de normgroep geeft aan of de totaalscore voldoende is (groen bolletje) of niet (open bolletje). Dit is gebaseerd op de A t/m E-indeling. Heeft u gekozen voor de schoolstandaard, dan ziet u een groen bolletje als de leerling voldoende scoort ten opzichte van de schoolstandaard en een open bolletje bij een onvoldoende score. Staat er naast het bolletje een uitroepteken, dan heeft de leerling te veel scores *zelden* of *nooit*. Een minteken betekent dat er van deze leerling voor deze afname geen gegevens bekend zijn.

Helemaal onderaan staan de **gemiddelde** score en de grensscore op de LeerlingSCOL en de SCOL van de groep.

NB Deze scores zijn niet vergelijkbaar, want de scores van de LeerlingSCOL kunnen lopen van 27 t/m 81 (score 1, 2 of 3) en die van de SCOL van 27 t/m 135 (scoremogelijkheden 1 t/m 5).

U kunt de leerlingen op alfabet zetten door te klikken op **Naam**. Klikte u op **Score** dan worden de leerlingen gerangschikt op score: van hoog naar laag of andersom. Wilt u meer informatie over de individuele scores van een leerling, klik dan op **toon**. U komt in het **Leerlingoverzicht LeerlingSCOL-SCOL score** van deze leerling.

Onderdelen: LeerlingSCOL, SCOL A-E en SCOL I-V

Deze onderdelen vatten de groepsresultaten samen. In de kolom **Normgroep** staan de mogelijke normgroepen, of er ontbrekende gegevens zijn en op hoeveel leerlingen de gegevens betrekking hebben. In de kolom **Aantal scores** staat het aantal leerlingen met de betreffende score en in de kolom **Procentueel** het percentage leerlingen. Het onderdeel LeerlingSCOL laat zien hoeveel procent van de leerlingen op de **LeerlingSCOL** voldoende scoort en hoeveel procent onvoldoende scoort. Ook het aantal en het percentage leerlingen van wie de resultaten onbekend zijn wordt genoemd. Het onderdeel **SCOL** laat zien hoe de SCOL scores van de groep verdeeld zijn over de normgroepen A t/m E (bovenste tabel) en I t/m V (tweede tabel). Ook hier ziet u het aantal en het percentage leerlingen van wie de resultaten onbekend zijn.

Heeft u de schoolstandaard geselecteerd, dan worden de onderdelen LeerlingSCOL, SCOL A-E en SCOL I-V niet getoond.

Onderdeel: Vergelijk SCOL-LeerlingSCOL

In deze grafiek staan op de verticale as de SCOL-scores en op de horizontale as de LeerlingSCOL scores. De leerlingen staan met een kruisje in de grafiek, zodat u de beide scores kunt aflezen. Gaat u met uw muis over een kruisje heen, dan verschijnt de naam van de leerling en zijn scores op de SCOL en de LeerlingSCOL.

Voorbeeld

Voor een snel overzicht van de resultaten bekijkt u eerst het **Groepsoverzicht Afname LeerlingSCOL-SCOL**.

In het onderdeel LeerlingSCOL ziet u dat alle leerlingen de LeerlingSCOL hebben ingevuld. 84,2% van de leerlingen hebben een voldoende totaalscore. Zestien van de negentien leerlingen vinden zichzelf voldoende sociaal competent. Ook de SCOL is voor alle leerlingen ingevuld. Vijftien (0+8+7) van de negentien leerlingen hebben een voldoende totaalscore (A-, B- of C-score). 78,9% scoort voldoende.

Bij het onderdeel SCOL kan ook gekozen worden voor de I-V-indeling. Als de I-V-indeling wordt gebruikt en de school heeft de grens tussen IV en V gelegd, scoort 79,2% voldoende op

de SCOL. Dan scoren dus voldoende leerlingen volgens de leerkracht voldoende op sociale competentie (79% >75%). Legt u de grens tussen III en IV, dan scoort slechts 53% voldoende (tien van de negentien leerlingen). Dit is onvoldoende (53% < 75%).

Bij welke leerlingen de meningen verschillen, ziet u in het onderdeel Afname LeerlingSCOL-SCOL. In de kolom LeerlingSCOL staat bijvoorbeeld dat Leo zichzelf als sociaal competent beoordeelt. Terwijl het oordeel van de leerkracht leidt tot een E/V-score. U kunt dit ook terug zien aan het kruisje in de grafiek rechts. Deze ligt vrij ver van de groene lijn af. In een gesprek met de leerling kunt u samen onderzoeken hoe deze verschillen in beoordeling tot stand zijn gekomen.

In het onderdeel LeerlingSCOL ziet u dat de groep een gemiddelde totaalscore van 67,9 heeft. Op de SCOL heeft deze groep een gemiddelde totaalscore van 100,7. Daarboven ziet u de score per leerling en of zij de norm behaald hebben. U kunt de scores van de leerlingen vergelijken met de gemiddelde score van de groep en met de grensscore.

Daarnaast kijkt u naar individuele leerlingen die een onvoldoende score hebben op de SCOL en/of LeerlingSCOL én van de leerlingen die te vaak 'bijna nooit' op de LeerlingSCOL en/of SCOL hebben. Voor hen bekijkt u de Leerlingoverzichten van de SCOL en/of de LeerlingSCOL. Naast de resultaten spelen andere selectiecriteria een rol bij de selectie van de leerlingen. Deze vindt u aan het eind van hoofdstuk 5 in de handleiding.

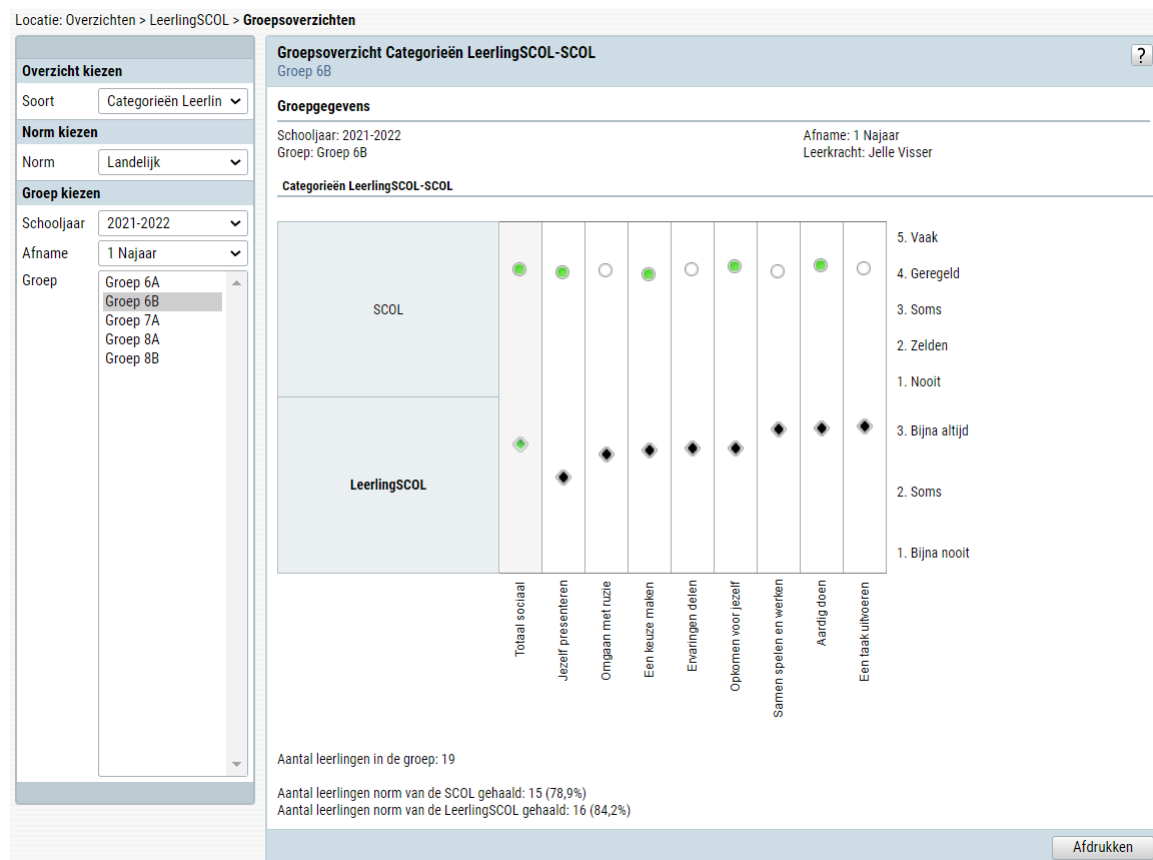
Scoort uw school erg hoog?

Scoort uw school over het algemeen erg hoog, dan kunt u ervoor kiezen om uw ambitie naar boven bij te stellen en de schoolstandaard hoger dan de norm zetten. In dat geval worden de scores van de leerlingen afgezet tegen de schoolstandaard.

Scoort uw school erg laag?

Bent u een school voor speciaal onderwijs en scoren uw leerlingen over het algemeen lager dan de norm, dan kunt u werken met de schoolstandaard. Bij het invullen van de LeerlingSCOL is het uiteraard van belang dat uw leerlingen de vragen kunnen lezen en begrijpen en dat zij kunnen nadenken over hun eigen handelen en er een oordeel over kunnen geven.

Groepsoverzicht Categorieën LeerlingSCOL-SCOL

Afbeelding 20. Schermafbeelding Groepsoverzicht Categorieën LeerlingSCOL-SCOL.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**.

Onderdeel: Groepgegevens

Hier staat van welk **schooljaar** en van welke **afname** de scores zijn. Ook wordt de geselecteerde **groep** getoond en de **leerkracht(en)** van deze groep.

Onderdeel: Categorieën LeerlingSCOL-SCOL

Dit overzicht geeft u informatie over de score van de groep op de sociale competentie als geheel (totaal sociaal) en op de afzonderlijke categorieën. De bovenste rij **SCOL** toont of in uw groep voldoende leerlingen een voldoende score hebben op het totaal en op de verschillende categorieën. Een groen bolletje betekent dat ten minste 75% van de leerlingen een voldoende score heeft. Staat er een open bolletje dan heeft minder dan 75% van de leerlingen een voldoende score.

Daaronder worden van de **LeerlingSCOL** de gemiddelde scores van de groep op het totaal en op de categorieën grafisch weergegeven. Helemaal links staat de totaalscore. Daarnaast staat de categorie waarop gemiddeld het laagst wordt gescoord. De categorie met de hoogste gemiddelde score staat helemaal rechts.

Heeft u bij **Norm** gekozen voor **Schoolstandaard** dan worden de scores afgezet tegen de schoolstandaard.

Onder de grafiek wordt genoemd van hoeveel leerlingen in de groep de resultaten bekend zijn (**Aantal leerlingen in de groep**) en hoeveel van deze leerlingen op of boven de norm van de

totaalscore van de SCOL en de LeerlingSCOL scores (**Aantal leerlingen norm van de SCOL gehaald, Aantal leerlingen norm van de LeerlingSCOL gehaald**).

Voorbeeld

In het **Groepsoverzicht Categorieën LeerlingSCOL-SCOL** ziet u dat de groep bij de **SCOL** de norm heeft gehaald voor vier van de acht categorieën: Jezelf Presenteren, Een keuze maken, Opkomen voor jezelf en Aardig doen. Bij de **LeerlingSCOL** zien we dat de leerlingen van deze groep deze mening niet helemaal delen. De leerkracht beoordeelt de leerlingen hoog op Jezelf presenteren. Zij beoordelen zichzelf juist het laagst op deze categorie. Opvallend is daarnaast dat de leerkracht de leerlingen onvoldoende beoordeelt op de categorie Een taak uitvoeren, terwijl zij zichzelf hier het hoogst op scoren.

Omdat zowel de leerkracht als de leerlingen lage scores laten zien op de categorieën Omgaan met ruzie en Ervaringen delen, kan de leerkracht beginnen met aandacht voor deze categorieën. Om meer zicht te krijgen op de leerkrachtscores op deze categorieën, kunt u van de SCOL-overzichten het **Groepsoverzicht Categorie** erbij nemen. In dit overzicht vindt u per categorie hoeveel leerlingen de norm hebben gehaald. Bekijkt u ook de historie van de leerlingen van deze groep in het **Groepsoverzicht Schoolloopbaan LeerlingSCOL-SCOL**.

Groepsoverzicht Schoolloopbaan LeerlingSCOL-SCOL

Locatie: Overzichten > LeerlingSCOL > Groepsoverzichten

Overzicht kiezen

Soort

Norm kiezen

Norm

Groep kiezen

Schooljaar

Afname

Groep

Groepsoverzicht Schoolloopbaan LeerlingSCOL-SCOL

Groep 6B

Groepgegevens

Schooljaar: 2021-2022 Groep: Groep 6B

Norm: Landelijk

Schoolloopbaan Sociale competentie LeerlingSCOL-SCOL

Leerling	2019-2020		2020-2021		2021-2022	
	1 NJ	2 VJ	1 NJ	2 VJ	1 NJ	2 VJ
Irma Amiri	●	○	●	●	●	-
Ronny Bock	●	○	●	●	●	-
Jord Boer	●	●	●	●	●	-
John Bozkurt	●	●	●	○	●	-
Ans Ederzeel	○	○	○	○	○	-
Arend Gerritsen	●	●	●	●	○	-
Niels Haas	●	●	●	●	●	-
Danny Hattem	●	●	●	●	●	-
Jennie Huysman	●	●	●	●	●	-
Anne Keyzer	○	○	○	○	●	-
Wilco Kurpershoek	○	○	○	○	○	-
Annemarie Leliveld	●	○	●	○	●	-
Karel den Outer	○	○	○	○	○	-
Leo Polak	○	○	○	○	○	-
Gerda Roozemaal	○	○	○	○	●	-
Diederik Ruitenber	○	○	○	○	●	-
Boris Snellings	●	●	●	●	●	-
Bob Vliet	●	●	●	●	●	-
Jack Wijk	●	●	●	●	●	-

toon

Afdrukken

Afbeelding 21. Scherm afbeelding Groepsoverzicht Schoolloopbaan LeerlingSCOL-SCOL.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**.

Onderdeel: Groepgegevens

Hier staat in welk schooljaar de gegevens worden opgevraagd, of de norm op landelijk of op de schoolstandaard staat en om welke groep het gaat.

Onderdeel: Schoolloopbaan LeerlingSCOL-SCOL

In de linkerkolom **Leerling** staan alle leerlingen uit de geselecteerde groep. Daarnaast staan de schooljaren waarin gegevens verzameld zijn over deze leerlingen. In de rij onder de schooljaren ziet u steeds **1NJ** en **2VJ**. Dit betekent de eerste afname (najaar) en de tweede afname (voorjaar). Per afname ziet u of de totaalscore op de SCOL van de leerling voldoende was (groen bolletje) of niet voldoende (open bolletje). De totaalscore op de LeerlingSCOL is afgebeeld met een groen wybertje (voldoende totaalscore) of een open wybertje (onvoldoende totaalscore). Als u de schoolstandaard heeft geselecteerd, worden de scores afgezet tegen deze standaard. Omdat de LeerlingSCOL alleen wordt ingevuld door leerlingen uit de bovenbouw, kunnen er vanaf de jaren dat een leerling in de bovenbouw zit, scores worden getoond. Een minteken betekent dat er van deze leerling voor deze afname geen gegevens bekend zijn. Via de knop **<toon>** onder aan de kolom gaat u naar het **Groepsoverzicht Afname LeerlingSCOL-SCOL**. Dit overzicht is alleen beschikbaar van de huidige groep.

NB Let erop dat de groepssamenstelling door de jaren heen waarschijnlijk niet dezelfde is geweest. Het overzicht geeft dus geen beeld van de historie van deze groep in zijn geheel. Houd daarnaast bij de vergelijking met de vorige afnames rekening met het feit dat per schooljaar 2016-2017 2VJ de normen zijn gewijzigd.

Voorbeeld

In het **Groepsoverzicht Schoolloopbaan LeerlingSCOL-SCOL** ziet u dat t/m 1NJ 2020-2021 de leerlingen geen LeerlingSCOL hebben ingevuld. Deze groep heeft dus in het voorjaar van groep 5 de LeerlingSCOL al voor de eerste keer ingevuld. Bij Arend Gerritsen valt op dat hij bij deze afname voor het eerst onvoldoende scoort op de SCOL, maar zichzelf wel voldoende beoordeelt op de LeerlingSCOL. Dit kan aanleiding zijn voor een gesprek. Ans Ederzeel en Wilco Kurpershoek scoren bij deze afname zowel op de SCOL als de leerlingSCOL onvoldoende. Beiden scoorden in vorige jaren op de SCOL ook onvoldoende. Met het **Leerlingoverzicht LeerlingSCOL score** kunt u nader kijken naar de verdeling over de categorieën en items van de LeerlingSCOL.

De LeerlingSCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het onderwijs aan de individuele leerling

Leerlingoverzicht LeerlingSCOL score

Afbeelding 22. Scherm afbeelding Leerlingoverzicht LeerlingSCOL score.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**. Bij **Weergave** kunt u kiezen voor tonen van de absolute totaalscore of de gemiddelde totaalscore.

Onderdeel: Leerlinggegevens

Hier staat de naam en de geboortedatum van de leerling. Verder vindt u gegevens omtrent deze afname, zoals de groep en het leerjaar. Als er sprake is van een combinatiegroep, is er verschil tussen beide, dan kan de leerling in groep 7/8B zitten en in leerjaar 8. De naam van de leerkracht van de groep wordt genoemd, het nummer, het seizoen en het schooljaar van de afname, de datum waarop de LeerlingSCOL is ingevuld en de status van de LeerlingSCOL (vergrendeld of onvergrendeld). Als de afname helemaal is afgerond, worden de resultaten vergrendeld. Van de vergrendelde afname kunnen de resultaten niet meer worden gewijzigd.

Onderdeel: LeerlingSCOL score

Hier ziet u de LeerlingSCOL geordend naar categorie. De naam van de categorie wordt steeds genoemd met daaronder de bij de categorie behorende vragen. Daarachter staat de score van

de leerling op de desbetreffende vraag, afgebeeld met groene wybertjes. Achter de wybertjes ziet u de betekenis van het aantal wybertjes in woorden. (Bijvoorbeeld: twee groene wybertjes komt overeen met de score *soms*.)

Onderdeel: Scores Sociaal

Hier staat een samenvatting van het resultaat van deze afname. U ziet hoe vaak de verschillende scores voorkomen (aantal malen dat de scores *bijna altijd*, *soms* of *bijna nooit* zijn toegekend). Wanneer een leerling te veel scores *bijna nooit* heeft, komt er achter **Aantal bijna nooit** een uitroepteken te staan.

Verder ziet u de **Totaalscore** en de **Normgroep** waartoe deze totaalscore behoort (voldoende of onvoldoende, afgezet tegen de landelijke norm of de schoolstandaard). Ook ziet u de grensscore van de groep.

Voorbeeld

In het **Leerlingoverzicht LeerlingSCOL score** ziet u dat de scores 'bijna nooit' voornamelijk voorkomen in de categorieën Jezelf presenteren, Opkomen voor jezelf en Omgaan met ruzie. Ans vindt dus dat ze niet goed is in de aspecten die bij deze categorieën horen.

Ook op de andere categorieën scoort Ans laag. Uit deze LeerlingSCOL komt een beeld naar voren van een meisje dat over de gehele linie zichzelf onvoldoende beoordeelt. Om te zien of de beoordeling van de leerling overeenkomt met uw beoordeling, gaat u naar het **Leerlingoverzicht LeerlingSCOL-SCOL score**. In dit overzicht kunt u nagaan aan welke categorie u met deze leerling zou kunnen werken.

Als een leerling zo laag scoort is het van belang om ook naar haar historie te kijken in het **Leerlingoverzicht Scholloopbaan**.

Leerlingoverzicht LeerlingSCOL-SCOL score

Overzicht kiezen

Soort LeerlingSCOL-SCOL

Norm kiezen

Norm Landelijk

Weergave Totaalscore

Leerling kiezen

Schooljaar 2021-2022

Afname 1 Najaar

Groep Groep 6A
Groep 6B
Groep 7A
Groep 8A
Groep 8B

Leerling Irma Amiri
 Ronny Bock
 Jord Boer
 John Bozkurt
 Ans Ederzeel
 Arend Gerritsen
 Niels Haas
 Danny Hattem
 Jennie Huysman
 Anne Keyzer
 Wilco Kurpershoek
 Annemarie Leliveld
 Karel den Outer
 Leo Polak
 Gerda Roozemaal
 Diederik Ruitenbergh
 Boris Snellings
 Bob Vliet
 Jack Wijk

Leerlingoverzicht LeerlingSCOL-SCOL score

Ans Ederzeel (Groep 6B)

Leerlinggegevens

Leerling: Ans Ederzeel Geboren: 7-5-2008
 Schooljaar: 2021-2022 Groep (leerjaar): Groep 6B (6)
 Afname: 1 Najaar Leerkracht(en): Jelle Visser
 Datum ingevuld: vrijdag 1 oktober 2021 Status: Onvergrendeld

LeerlingSCOL-SCOL score

	LeerlingSCOL	SCOL
Ervaringen delen	2,00 (2,00)	3,33 (3,33)
Als ik iets naars meemaak, praat ik daar wel over.	+	+++
Ik maak een grapje (niet om iemand voor gek te zetten).	+++	+++
Ik praat met een andere leerling over wat we samen hebben meegemaakt.	+++	+++
Aardig doen	1,75 (2,50)	2,75 (3,75)
Als ik iets onaardigs heb gedaan, zeg ik 'sorry'.	+	++
Als iemand verdrietig is of iets niet kan, houd ik daar rekening mee.	+++	+++
Ik help een ander.	+++	+++
Ik zeg iets aardigs tegen een ander.	+	++
Samen spelen en werken	2,00 (2,33)	3,00 (3,00)
Als ik iets afspreek met een ander, doe ik dat ook.	+++	+++
Als ik samen met andere leerlingen een taak moet doen, vertel ik mijn ideeën.	+++	+++
Als ik samen met andere leerlingen iets moet doen, overleg ik eerst hoe we eraan gaan werken.	+	++
Een taak uitvoeren	2,25 (2,50)	3,00 (3,25)
Als ik een taak krijg, maak ik hem af.	+++	+++
Als ik een opdracht moet doen, doe ik het zoals de leerkracht het heeft uitgelegd.	+++	+++
Als een taak niet meteen lukt, probeer ik het nog een keer.	+++	+++
Voordat ik iets doe, denk ik eerst na.	+	++
Jezelf presenteren	1,33 (1,67)	2,67 (3,33)
Ik zeg uit mezelf iets in de groep.	+	++
Als ik iets aan de groep vertel of laat zien, ben ik ontspannen.	+	++
Ik vraag iets aan iemand, ook al ken ik die niet zo goed.	+	++
Een keuze maken	2,00 (2,00)	2,33 (3,33)
Ik maak een eigen keuze, ook als deze anders is dan die van anderen.	+++	+++
Ik beslis makkelijk wat ik wil.	+++	+++
Ik leg uit waarom ik een bepaalde keuze maak, als iemand ernaar vraagt.	+++	+++
Opkomen voor jezelf	1,25 (2,25)	3,25 (3,25)
Als ik iets niet wil, zeg ik 'nee'.	+++	+++
Als iemand zich niet aan een afspraak houdt, zeg ik daar iets van.	+	++
Als iemand onaardig tegen me doet, zeg ik daar iets van.	+	++
Als ik hulp nodig heb, vraag ik dat.	+	++
Omgaan met ruzie	1,00 (2,00)	2,67 (3,33)
Als ik met iemand ruzie heb, luister ik wel naar wat de ander zegt.	+	++
Als ik ruzie heb, verzin ik een oplossing.	+	++
Als ik ruzie heb met iemand, ga ik in op wat hij of zij zegt. (ingaan op = verder praten over wat hij of zij zegt)	+	++

Normgroep

LeerlingSCOL Onvoldoende
 SCOL E/V

Grensscore Sociaal

	Totaalscore	Grensscore
LeerlingSCOL	46	62
SCOL	78	97

Afdrukken

Afbeelding 23. Schermopname van Leerlingoverzicht LeerlingSCOL-SCOL score.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**. Bij **Weergave** kunt u kiezen voor tonen van de absolute totaalscore of de gemiddelde totaalscore.

Onderdeel: Leerlinggegevens

Hier staat de naam en de geboortedatum van de leerling en gegevens omtrent deze afname, zoals de groep en het leerjaar. Als er sprake is van een combinatiegroep, is er verschil tussen beide, dan kan de leerling in groep 7/8B zitten en in leerjaar 8. De naam van de leerkracht van de groep wordt genoemd, het nummer, het seizoen en het schooljaar van de afname, de datum waarop de LeerlingSCOL is ingevuld en de status van de LeerlingSCOL (vergrendeld of onvergrendeld). Als de afname helemaal is afgerond, worden de resultaten vergrendeld. Van de vergrendelde afname kunnen de resultaten niet meer worden gewijzigd.

Onderdeel: LeerlingSCOL-SCOL score

Hier ziet u de LeerlingSCOL geordend naar categorie. De naam van de categorie wordt steeds genoemd met daaronder de bij de categorie behorende vragen. Daarachter staat in de kolom

LeerlingSCOL de score van de leerling op de desbetreffende vraag, afgebeeld met groene wybertjes. Boven in de kolom staat de gemiddelde score van de leerling op de categorie. Tussen haakjes staat de grensscore van de groep op deze categorie.

De kolom daarnaast geeft de **SCOL** score op het item weer, afgebeeld met groene bolletjes. In de laatste kolom ziet u per categorie een groen bolletje of een open bolletje. Een open bolletje betekent dat de leerling de norm voor de categorie niet heeft gehaald. Een groen bolletje betekent dat de leerling de norm voor de categorie wel heeft gehaald. De scores worden afgezet tegen de landelijke norm of de schoolstandaard, net wat u geselecteerd heeft bij **Norm**.

Onderdeel: Normgroep

Hier staat een samenvatting van het resultaat van de afname van de LeerlingSCOL en de SCOL. U ziet of de totaalscore van de leerling op de LeerlingSCOL voldoende is of niet (groen of open wybertje). Daaronder ziet u of de totaalscore op de SCOL voldoende is of niet (groen of open bolletje). Ook hier worden de scores afgezet tegen de landelijke norm of de schoolstandaard, net wat u geselecteerd heeft bij **Norm**.

Onderdeel: Grensscore Sociaal

Hier staat een tabel met de totaalscore van de leerlingen op de LeerlingSCOL en de SCOL. Daarnaast staat de **grensscore** van de groep op de LeerlingSCOL en de SCOL.

Voorbeeld

In het **Leerlingoverzicht LeerlingSCOL-SCOL score** ziet u onderin dat zowel de scores van de leerkracht als die van de leerling resulteren in onvoldoende totaalscores op de SCOL en de LeerlingSCOL. De leerling beoordeelt zichzelf op alle categorieën laag, ook de leerkracht beoordeelt bijna alle categorieën onvoldoende. Als er verschil van mening is, kan dit een onderwerp van gesprek zijn tussen de leerkracht en de leerling. Deze leerling scoort zo laag, dat hier extra ondersteuning nodig is. Een gesprek met de leerling is een eerste stap. Om een snel beeld te hebben van hoe de leerling van laag naar hoog scoort op de categorieën, bekijkt u hiervoor het **Leerlingoverzicht Terugkoppeling leerling**. Dit is het overzicht dat ook de leerling te zien krijgt na het invullen van de LeerlingSCOL.

Leerlingoverzicht Terugkoppeling leerling

Afbeelding 24. Schermafbeelding Leerlingoverzicht Terugkoppeling leerling.

Onderdeel: Leerlinggegevens

Hier staat de naam en de geboortedatum van de leerling. Verder vindt u gegevens omtrent deze afname, zoals de groep en het leerjaar. Als er sprake is van een combinatiegroep, is er verschil tussen beide, dan kan de leerling in groep 7/8B zitten en in leerjaar 8. De naam van de leerkracht van de groep wordt genoemd, het nummer, het seizoen en het schooljaar van de afname, de datum waarop de LeerlingSCOL is ingevuld en de status van de LeerlingSCOL (vergrendeld of onvergrendeld). Als de afname helemaal is afgerond, worden de resultaten vergrendeld.

Onderdeel: Terugkoppeling leerling

Dit scherm is gelijk aan het scherm dat de leerling te zien krijgt, als hij de LeerlingSCOL heeft ingevuld. De gemiddelde scores op de categorieën worden met een plaatje afgebeeld. De scores zijn gerangschikt van laag naar hoog. De laagste score wordt verwoord als: **Dit vind ik het lastigst**, de hoogste score als: **Dit lukt mij het best**.

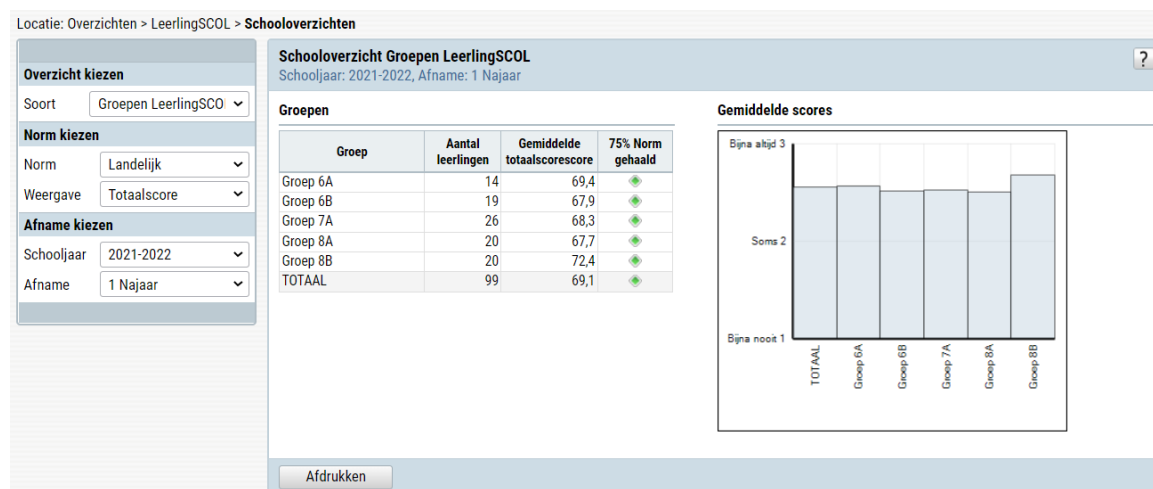
Voorbeeld

In het **Leerlingoverzicht Terugkoppeling leerling** ziet u dat deze leerling zich het laagst beoordeelt op de categorieën Omgang met Ruzie, Opkomen voor jezelf en Jezelf presenteren. Zij scoort het hoogst op Een taak uitvoeren, maar dit is nog steeds vrij laag. U kunt dit voorbeeld erbij nemen als u een gesprek met de leerling voert over de sociale competentie.

De LeerlingSCOL-resultaten als aanknopingspunt voor het schoolbeleid

Schooloverzicht Groepen LeerlingSCOL

In het **Schooloverzicht Groepen LeerlingSCOL** ziet u van alle groepen die de LeerlingSCOL hebben ingevuld de scores op de LeerlingSCOL.

Afbeelding 25. Schermafbeelding Schooloverzicht Groepen LeerlingSCOL.

Onderdeel: Norm kiezen

De **Norm** staat standaard op **Landelijk**. U kunt hier ook kiezen voor **Schoolstandaard**. Bij **Weergave** kunt u kiezen voor tonen van de gemiddelde totaalscore of de gemiddelde score. (De gemiddelde score is in dit geval de gemiddelde totaalscore gedeeld door 27.)

Onderdeel: Groepen

In de tabel aan de linkerkant ziet u per groep het aantal leerlingen van wie resultaten bekend zijn. Daarnaast staat de gemiddelde totaalscore van de groep. Deze score ligt tussen de 27 en de 81). U kunt de totaalscore omzetten naar een gemiddelde totaalscore op itemniveau via **Weergave**. In de laatste kolom staat of 75% van de groep de norm gehaald heeft (groen wybertje) of niet (open wybertje) ten opzichte van de landelijke norm of de schoolstandaard, afhankelijk van uw selectie bij **Norm**.

De onderste rij toont de gemiddelde totaalscore van de school. Ook hier staat of 75% van de leerlingen de norm gehaald heeft.

Onderdeel: Gemiddelde scores

In de grafiek aan de rechterkant zijn van de groepen die de LeerlingSCOL hebben ingevuld de gemiddelde scores afgebeeld. Zo ziet u direct hoe de groepen ten opzichte van elkaar scoren.

Voorbeeld

In het **Schooloverzicht Groepen LeerlingSCOL** ziet u in de tabel Groepen dat op uw school voldoende leerlingen zichzelf voldoende sociaal competent beoordelen, meer dan 75% van het totaal aantal leerlingen (groen wybertje bij Totaal). Alle groepen afzonderlijk halen ook de norm (groene wybertjes). De gemiddelde totaalscore van alle groepen samen is 69,1. In de grafiek daarnaast ziet u dat groep 8B het hoogste scoort.

Individuele leerlingen

Op basis van de resultaten van de SCOL en de LeerlingSCOL is er een aantal leerlingen van wie u de individuele overzichten bekijkt, omdat zij mogelijk in aanmerking komen voor een intensievere aanpak of een individueel handelingsplan. Dit zijn de leerlingen met resultaten die voldoen aan één of meer van de volgende kenmerken.

- een D- of E-score op de SCOL;
- een onvoldoende totaalscore op de LeerlingSCOL;
- een onvoldoende score op de SCOL en/of de LeerlingSCOL ten opzichte van de zelf ingestelde schoolstandaard;
- te vaak *zelden* of *nooit* op de SCOL gescoord;
- te vaak *bijna nooit* op de LeerlingSCOL gescoord.

Wij gaan ervan uit dat een aantal leerlingen in de groep een intensievere aanpak nodig heeft. Neemt u hiervoor maximaal 25% van het totaal aantal leerlingen. Met de leerlingen voor wie deze intensievere aanpak onvoldoende blijkt, kunt u individueel aan de slag. Selecteer hiervoor één tot drie leerlingen. Meer is niet haalbaar.

Het kan zijn dat meer leerlingen in aanmerking komen voor een intensievere of individuele aanpak op basis van één of meer van de hiervoor genoemde kenmerken. Maakt u in dat geval een selectie van welke leerlingen een intensievere aanpak krijgen, voor welke leerlingen u een individueel handelingsplan gaat opzetten en welke leerlingen meedoen met het groepsplan. Het betekent wel, dat de groepsaanpak bijgesteld zal moeten worden, zodat dit geschikt is voor de overige leerlingen.

Om u te helpen een selectie te maken, geven we u hierbij een aantal overwegingen.

U kunt de selectie volledig baseren op de SCOL- en LeerlingSCOL-resultaten. Geef daarbij bijvoorbeeld voorrang aan leerlingen die aan alle bovengenoemde punten voldoen. Echter niet alleen die resultaten zijn van belang bij het selecteren van leerlingen voor een individuele aanpak, ook andere gegevens spelen een belangrijke rol.

We noemen hier de volgende aandachtspunten. (Bron: M. van Bokkem, L. Pot, M. ten Heggeler, F. Joosten (2006:31,32) Portfolio Sociale Competentie. Amersfoort: Kwintessens Uitgevers.)

Problematiek

Is er een ernstig probleem?

Deze vraag heeft te maken met haalbaarheid. Als een leerling een groot probleem heeft op het gebied van sociale competentie, moet u misschien al tevreden zijn wanneer de leerling een reëlere kijk op zichzelf heeft gekregen, of zich bewust is geworden van zijn gedrag. Als een leerling echt te grote problemen heeft op het gebied van sociale competentie, bijvoorbeeld opvoedingsproblemen of psychiatrische problemen, dan zijn die vaak niet op te lossen via een individuele aanpak in de klas. In dat geval moet u doorverwijzen naar de hulpverlening.

Motivatie

Hoe ervaart de leerling het probleem: vindt de leerling zelf dat hij een probleem heeft of niet?

Het antwoord op deze vraag vertelt hoe het met de motivatie van een leerling gesteld is. Het werkt prettiger als een leerling gemotiveerd is om iets aan zijn probleem te doen.

Reflectie

Over welke reflectievaardigheden beschikt de leerling?

Reflectievaardigheden zijn belangrijk voor werken aan sociale competentie. Als een leerling niet kan reflecteren op zijn gedrag, is het moeilijk om met deze leerling individueel te werken aan sociale competentie.

Communicatie

Hoe is de taalvaardigheid van de leerling?

Om te kunnen werken aan sociale competentie is het gewenst dat een leerling zich kan uitdrukken. Bijvoorbeeld om uit te leggen wat hij voelt, hoe een bepaalde oefening hem aangaat en of hij vindt dat hij vooruitgang boekt.

Relatie

Hoe is de vertrouwensband tussen de leerling en u?

Bij een individuele aanpak zult u regelmatig gesprekken met de leerling voeren over zijn kennis en vaardigheid en houding op het gebied van sociale competentie. Die gesprekken kunnen over lastige onderwerpen gaan. Daarnaast kan het ook nodig zijn dat u kritisch kijkt naar de vorderingen van een leerling. De leerling moet daarvoor goed om kunnen gaan met kritiek, wat gemakkelijker gaat als de leerling zich veilig bij u voelt. Een vertrouwensband tussen de leerling en u is dan ook zeker van belang voor een goed resultaat van de individuele aanpak.

Het is raadzaam om deze aandachtspunten in overweging te nemen. Wanneer de problematiek te ernstig is, is het verstandig om door te verwijzen naar de hulpverlening en niet zelf te starten met een individuele aanpak. Wanneer er problemen zijn rond één of meer van de overige aandachtspunten, hoeft dit niet te betekenen dat u niet met deze leerling aan zijn sociale competentie kunt werken. Aan motivatie, reflectie, communicatie en de relatie tussen u en de leerling kan namelijk gewerkt worden. Maar het is belangrijk na te gaan op hoeveel aandachtspunten er problemen zijn. Wanneer dit er maar één is, zal dit waarschijnlijk niet doorslaggevend zijn om deze leerling wel of niet te selecteren.

Wanneer er op bijna alle gebieden problemen zijn, zal het erg lastig zijn om met deze leerling resultaat te boeken. Ook dat hoeft geen reden te zijn om er dan maar niet aan te beginnen, maar het is wel een reden om uw doelen realistisch te stellen.

6. De SCOL in de school

Als u besluit de SCOL op school in te voeren, is voor een gedegen implementatie begeleiding van een onderwijsadviseur nodig. Voor het geval u de SCOL toch zonder begeleiding wilt invoeren, is hier beschreven hoe u dat kunt doen. Een goede inhoudelijke en organisatorische voorbereiding van de afname is belangrijk. De inhoudelijke voorbereiding bestaat uit een teambespreking over het theoretisch kader en de vragen en scoremogelijkheden.

Tevens is het nodig vooraf te oefenen met invullen en de vragen die daarbij rijzen met elkaar te bespreken.

De organisatorische voorbereiding bestaat uit afspraken maken en uitvoeren over de afname, het gegevensbeheer en het gebruik van de resultaten. Hierna beschrijven we kort hoe u de SCOL op school kunt invoeren.

Invoering SCOL	
Inhoudelijke voorbereiding	<p><i>Teambespreking:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat verstaan we onder sociale competentie? • Welk gedrag is adequaat? • Hoe zijn de vragen precies bedoeld? • Wat houden de scoremogelijkheden in? <p><i>Bouwbespreking:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Welk gedrag is leeftijdsadequaat? • Oefenen met invullen + vragen bespreken
Organisatorische voorbereiding	<p>Afspraken over</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afname • Gegevensbeheer • Gebruik schoolstandaard • Gebruik resultaten

Introductie

Het is van belang dat de teamleden op de hoogte zijn van de uitgangspunten van de SCOL. Dit kunt u bereiken door een introductie te geven van het theoretisch kader, de vragen en de scoremogelijkheden, zoals in deze handleiding beschreven. Om ervoor te zorgen dat de teamleden zich dit kader eigen maken kunnen zij met elkaar te bespreken wat zij ervan vinden en welk belang zij aan sociale competentie hechten in hun onderwijs. Vervolgens moeten de teamleden de vragen en de scoremogelijkheden leren kennen.

Oefenen

Een eenvoudige manier om de vragen en scoremogelijkheden onder de knie te krijgen, is om ermee te oefenen.

Een manier is dat de teamleden iemand uit hun omgeving (een kind of volwassene) observeren en de SCOL voor die persoon invullen. De leerkrachten bespreken met elkaar hun ervaringen met het invullen. Leerkrachten attenderen elkaar daarbij op:

- het onderscheid tussen feitelijk gedrag en interpretaties van dat gedrag;
- het onderscheid tussen hoe je iemand kent en wat je observeert;
- de moeilijkheidsgraad van de verschillende situaties;
- de waarden en normen die je zelf hebt en hoe die de waarnemingen kleuren.

Een andere goede oefening met de SCOL is dat de leerkrachten per bouw per vraag bespreken welke concrete gedragingen van hun leerlingen met deze vraag worden bedoeld. Het doel van de oefening is dat de teamleden het verband gaan zien tussen de vragen op de lijst en de manier waarop de leerlingen in hun groep zich gedragen.

Afspraken over de organisatie van afname

- Neem de SCOL op in de toetskalender.

Afspraken over het gegevensbeheer

- Wie is verantwoordelijk voor het gegevensbeheer?
- Hoe wordt de privacy van de leerlingen beschermd?

Afspraken over het gebruik van de resultaten

- Worden de resultaten opgenomen in het leerlingdossier?
- In welke overleggen en met welk doel worden de resultaten besproken?
- Welke maatregelen neemt de school/ de leerkracht / de intern begeleider naar aanleiding van de resultaten?
- Aan wie worden welke resultaten gepresenteerd?
- Hoe bespreekt de school de resultaten met de leerlingen en de ouders?
- Scholen informeren de ouders op verschillende manieren over de resultaten. In de meeste gevallen doen ze dit mondeling. Sommige informeren de ouders over het totaalbeeld van hun kind naar aanleiding van de SCOL. Anderen bespreken het leerlingoverzicht met de ouders.

Leg alle afspraken schriftelijk vast!

7. Rapportage van de SCOL-resultaten aan ouders: een kwestie van beleid

Als u de SCOL-resultaten van de leerlingen aan de ouders wilt rapporteren, is het nodig hierover in het team afspraken te maken, zodat iedereen dit zorgvuldig en op dezelfde manier doet. Er zijn verschillende onderwerpen waarover u afspraken kunt maken. Deze hangen onderling samen.

Van belang is om te weten dat het om privacygevoelige gegevens gaat. Scholen mogen toetsen en testen afnemen, omdat ze in het belang zijn van het onderwijs aan de leerlingen. Maar deze gegevens mogen niet aan anderen worden getoond zonder toestemming van de mensen om wie het gaat. Ze moeten zorgvuldig behandeld worden.

In dit hoofdstuk gaan we eerst in op het doel waarmee u de ouders wilt informeren. Vanuit dat doel kunt u kiezen welk SCOL-overzicht u het beste kunt gebruiken en hoe u de privacy kunt waarborgen.

Vervolgens gaan we in op de manier waarop u de resultaten met de ouders kunt bespreken. In bijlage 8 van de SCOL-handleiding vindt u enkele voorbeelden van SCOL-rapporten.

Met welk doel?

Er kunnen verschillende redenen zijn om ouders te willen informeren over de SCOL-resultaten van de leerlingen. Hierna ziet u enkele veelvoorkomende voorbeelden.

Doel	SCOL-overzicht
U wilt dat de ouders op de hoogte zijn van de aandacht die u in uw onderwijs aan sociale competentie besteedt.	Schooloverzichten
<ul style="list-style-type: none"> • U wilt de vorderingen van de groep laten zien. • U heeft zorgen over de sfeer en de manier van met elkaar omgaan in een bepaalde groep en u wilt de ouders betrekken bij het zoeken naar verbetering. 	Schooloverzicht: Klasoverzichten (NB <i>zonder</i> namen van leerlingen) Schoolrapport (zie bijlage 8) Groepsoverzicht: Categorieën LeerlingSCOL-SCOL (alleen bovenbouw)
<ul style="list-style-type: none"> • U wilt de vorderingen van een leerling aan de ouders laten zien. • U maakt zich zorgen over een bepaalde leerling en wilt die met de ouders delen. 	Schoolrapport (zie bijlage 8)

Van belang is in ieder geval dat u vaststelt wat in uw situatie het doel precies is. Als u het doel weet, kunt u ook bepalen van welke leerlingen u de resultaten wilt laten zien, welke resultaten dat moeten zijn, bij welke gelegenheid u dat doet en op welke manier.

Informereren over het onderwijs in sociale competentie

Als u de ouders wilt informeren over het onderwijs in sociale competentie op uw school, gebeurt dat vaak tijdens een algemene voorlichtingsavond, of bij een ouderavond over sociale competentie. Het kan interessant voor hen zijn om de resultaten van alle leerlingen samen te zien, via een van de *schooloverzichten*.

Bij zo'n presentatie mogen geen gegevens tot individuele leerlingen herleid kunnen worden. Dat is bij de schooloverzichten ook niet het geval. Wel zien de ouders de resultaten van de groep waarin hun kind zit.

Informereren over de groepsresultaten

Als u aan ouders wilt laten zien hoe de groep van hun kind scoort op het gebied van sociale competentie, zijn er verschillende mogelijkheden.

- Als u de resultaten aan een groep ouders wilt laten zien, mogen de resultaten niet herleid kunnen worden naar individuele leerlingen.
- Als u de resultaten wilt laten zien aan de ouders van één leerling, mogen er geen gegevens van andere leerlingen dan hun eigen kind zichtbaar zijn.

U kunt ook een van de *groepsoverzichten* gebruiken. Zorg er dan wel voor, dat er geen namen van leerlingen zichtbaar zijn. U kunt ook een van de schoolrapporten (zie bijlage 8) gebruiken en daarop de gegevens van de groep invullen.

Als het om een bovenbouwgroep gaat en de school heeft ook de LeerlingSCOL, kunt u het *Groepsoverzicht: Categorieën LeerlingSCOL-SCOL* gebruiken; daarop staan geen namen van leerlingen vermeld.

Informereren over de vorderingen van de leerling

De vorderingen van de leerling kunt u het beste met de ouders bespreken aan de hand van de gedragscategorieën. In de bijlage vindt u voorbeelden van hoe scholen de categoriescores in het schoolrapport kunnen opnemen. U kunt deze overnemen en de gegevens van de leerling hierop invullen.

Leg aan de ouders uit wat een gedragscategorie ongeveer inhoudt (zie hoofdstuk 2). Leg vervolgens met concrete voorbeelden uit wat een leerling al goed kan (de categorieën waarop de leerling voldoende scoort) en met welke onderwerpen de leerling nog oefent (de categorieën waarop de leerling onvoldoende scoort).

Ook uw zorgen over een leerling kunt u bespreken aan de hand van de gedragscategorieën, op dezelfde manier als hiervoor beschreven. Als u meer gedetailleerd op de resultaten wilt ingaan, doe dit dan aan de hand van concrete voorbeelden van het gedrag van de leerling.

Resultaten LeerlingSCOL vertrouwelijk, eerst toestemming van de leerling nodig!

De resultaten van de LeerlingSCOL kunt u alleen aan de ouders laten zien met toestemming van de leerling. Bij de introductie van de LeerlingSCOL heeft u de leerlingen immers beloofd dat de resultaten vertrouwelijk zijn en dat niemand ze te zien krijgt, behalve u.

Als de leerling erin toestemt om de resultaten te bespreken, kunt u goed gebruik maken van het Voorbeeld rapport 2 of 3 (speciaal voor zorgleerlingen). Deze vindt u in bijlage 8. Om dit in alle openheid te doen, kunt u de leerling vragen zelf zijn LeerlingSCOL-rapport in te vullen.

Hoe bespreken

Als u de resultaten met de ouders bespreekt, leg dan uit wat de onderwerpen betekenen en waarom u eraan werkt en hoe. Leg ook uit dat het gaat om sociaal gedrag (dat doe je) en niet om karaktereigenschappen (zo ben je). Of iemand sociaal competent is, meten we af aan zijn gedrag in verschillende situaties. En sociaal gedrag kan wisselen per situatie. Geef ook de beperking van de resultaten aan; het is het oordeel van de leerkracht over het gedrag van de leerling op school. Het is mogelijk dat de leerling zich thuis anders gedraagt. Het is ook mogelijk dat de leerling zich bij een andere leerkracht anders gedraagt. Ook het oordeel van de leerling zelf kan verschillen van het oordeel van de leerkracht of van de ouders. U kunt hierover de handleiding van de SCOL nog eens nalezen.

Bijlagen

Bijlage 1 Achtergrondinformatie

Websites

- Voor actuele informatie over de SCOL www.scol.nl
- Voor scholing & begeleiding www.cedgroep.nl
- Voor verwante producten en projecten: www.socialecompetentie.com
www.kwintessens.nl
www.rovict.nl

Verder lezen over de SCOL

- Froukje Joosten (2007). *Een maat om op te bouwen. Sociale competentie meten voor het basisonderwijs*. Proefschrift. Rotterdam. (te downloaden via www.scol.nl)

Sociale Veiligheid

Marjon ten Heggeler, Lilian Pot, Heleen van der Stege (2021) Monitor Sociale Veiligheid. Rotterdam: CED-Groep.

Onderwijs in gedrag

- Expertteam OGW4D CED-Groep, redactie: T. Wally, M. Goudswaard, K. van Breugel (2021). *Opbrengstgericht werken in 4D. Zo verbeter je onderwijs planmatig*. Rotterdam: CED-Groep, Uitgeverij.
- A. Machielsen, R. van der Sar, E. van Efferen, H. Bijl (2016). *Gedrag is een vak*. Rotterdam, CED-Groep, Uitgeverij.
- A. Machielsen, R. van der Sar, E. van Efferen, H. Bijl (2016). *Gedrag is een signaal*. Rotterdam, CED-Groep, Uitgeverij.

Sociale competentie, burgerschap en sociale veiligheid

- Dijkstra, A.B. & De la Motte, P.I. (eds.) (2014). *Social outcomes of education. The assessment of social outcomes and school improvement through school inspections*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Geert ten Dam, Femke Geijsel Guuske Ledoux & Rene Reumerman (2008) *Burgerschap meten* Amsterdam: Instituut voor de Lerarenopleiding en het SCO Kohnstamm Instituut van de UvA.
- Inspectie van het Onderwijs (2021). *Herziene Onderzoekskader 2021 voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs*.
- Ons onderwijs 2032 – Platform 2032 (2016)
- PO-Raad (2021). *Burgerschap op de Basisschool. Wet- en regelgeving*.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (2015). *Wijziging van enige onderwijswetten in verband met het invoeren van de verplichting voor scholen zorg te dragen voor de sociale veiligheid op school, Memorie van Toelichting, 34 130, nr. 3, 's Gravenhage: Tweede Kamer der Staten-Generaal*.
- www.burgerschapindeschool.nl - SLO

Bijlage 2 SCOL Scoreformulier

Leerling:	Schooljaar: .....
Geboortedatum:	Datum afname: .....
Groep:	Leerkracht: .....

Per vraag één kruisje zetten!

Deze leerling:

	nooit	zelden	soms	geregeld	vaak
1. Houdt zich aan een afspraak	☐	☐	☐	☐	☐
2. Maakt een eigen keuze, ook als die afwijkt van anderen	☐	☐	☐	☐	☐
3. Biedt excuses aan als hij/zij onaardig heeft gedaan tegen een ander	☐	☐	☐	☐	☐
4. Luistert bij een ruzie naar de ander	☐	☐	☐	☐	☐
5. Neemt gemakkelijk een beslissing	☐	☐	☐	☐	☐
6. Praat erover wanneer hem/haar iets naars is overkomen	☐	☐	☐	☐	☐
7. Maakt een taak af	☐	☐	☐	☐	☐
8. Houdt rekening met de gevoeligheden van een ander	☐	☐	☐	☐	☐
9. Vertelt iets in de groep	☐	☐	☐	☐	☐
10. Maakt een grapje	☐	☐	☐	☐	☐
11. Verzint een oplossing bij een ruzie	☐	☐	☐	☐	☐
12. Legt uit waarom hij/zij een bepaalde keuze maakt als iemand ernaar vraagt	☐	☐	☐	☐	☐
13. Praat met een medeleerling over iets dat ze samen hebben meegemaakt	☐	☐	☐	☐	☐
14. Zegt 'nee' als hij/zij iets niet wil	☐	☐	☐	☐	☐
15. Helpt een ander	☐	☐	☐	☐	☐
16. Draagt ideeën aan in een gezamenlijke activiteit	☐	☐	☐	☐	☐
17. Gaat bij een ruzie in op wat de ander zegt	☐	☐	☐	☐	☐
18. Treedt ontspannen op voor de groep	☐	☐	☐	☐	☐
19. Volgt bij een taak de aanwijzingen van de leerkracht op	☐	☐	☐	☐	☐
20. Zegt iets aardigs tegen een ander	☐	☐	☐	☐	☐
21. Spreekt een ander erop aan als deze zich niet aan een afspraak houdt	☐	☐	☐	☐	☐
22. Zet door als een taak niet direct lukt	☐	☐	☐	☐	☐
23. Vraagt iets aan een ander die hij/zij niet zo goed kent	☐	☐	☐	☐	☐
24. Denkt na voor hij/zij iets doet	☐	☐	☐	☐	☐
25. Overlegt over de aanpak van een gezamenlijke activiteit	☐	☐	☐	☐	☐
26. Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem/haar doet	☐	☐	☐	☐	☐
27. Vraagt een ander om hulp	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage 3 LeerlingSCOL Scoreformulier

Leerling:	Schooljaar: .....
Geboortedatum:	Datum afname: .....
Groep:	Leerkracht: .....

	Dit doe ik	bijna nooit	soms	bijna altijd
1. Als ik iets afspreek met een ander, doe ik dat ook.	☐	☐	☐	☐
2. Ik maak een eigen keuze, ook als deze anders is dan die van anderen.	☐	☐	☐	☐
3. Als ik iets onaardigs heb gedaan, zeg ik 'sorry'.	☐	☐	☐	☐
4. Als ik met iemand ruzie heb, luister ik wel naar wat de ander zegt.	☐	☐	☐	☐
5. Ik beslis makkelijk wat ik wil.	☐	☐	☐	☐
6. Als ik iets naars meemaak, praat ik daar wel over.	☐	☐	☐	☐
7. Als ik een taak krijg, maak ik hem af.	☐	☐	☐	☐
8. Als iemand verdrietig is of iets niet kan, houd ik daar rekening mee.	☐	☐	☐	☐
9. Ik zeg uit mezelf iets in de groep.	☐	☐	☐	☐
10. Ik maak een grapje (niet om iemand voor gek te zetten).	☐	☐	☐	☐
11. Als ik ruzie heb, verzin ik een oplossing.	☐	☐	☐	☐
12. Ik leg uit waarom ik een bepaalde keuze maak als iemand ernaar vraagt	☐	☐	☐	☐
13. Ik praat met een andere leerling over wat we samen hebben meegemaakt.	☐	☐	☐	☐
14. Als ik iets niet wil, zeg ik 'nee'.	☐	☐	☐	☐
15. Ik help een ander.	☐	☐	☐	☐
16. Als ik samen met andere leerlingen een taak moet doen, vertel ik mijn ideeën.	☐	☐	☐	☐
17. Als ik ruzie heb met iemand, ga ik in op wat hij of zij zegt. (ingaan op = verder praten over wat hij of zij zegt)	☐	☐	☐	☐
18. Als ik iets aan de groep vertel of laat zien, ben ik ontspannen.	☐	☐	☐	☐
19. Als ik een opdracht moet doen, doe ik het zoals de leerkracht het heeft uitgelegd.	☐	☐	☐	☐
20. Ik zeg iets aardigs tegen een ander.	☐	☐	☐	☐
21. Als iemand zich niet aan een afspraak houdt, zeg ik daar iets van.	☐	☐	☐	☐
22. Als een taak niet meteen lukt, probeer ik het nog een keer.	☐	☐	☐	☐
23. Ik vraag iets aan iemand, ook al ken ik die niet zo goed.	☐	☐	☐	☐
24. Voordat ik iets doe, denk ik eerst na.	☐	☐	☐	☐
25. Als ik samen met andere leerlingen iets moet doen, overleg ik eerst hoe we eraan gaan werken.	☐	☐	☐	☐
26. Als iemand onaardig tegen me doet, zeg ik daar iets van.	☐	☐	☐	☐
27. Als ik hulp nodig heb, vraag ik dat.	☐	☐	☐	☐

Bijlage 4 Invulprocedure

1. Voorbereiden

- Vult u de SCOL voor de eerste keer in? Lees dan deze handleiding door en vul de SCOL op proef in.
- Heeft u de SCOL al vaker ingevuld? Lees dan hoofdstuk 2 en 3 van deze handleiding nogmaals door.

2. Observeren

- Observeer uw leerlingen bewust om te voorkomen dat u bevooroordeeld naar uw leerlingen kijkt.
- Observeer gedurende een dag drie à vier leerlingen tegelijk in verschillende situaties.
- Let op de volgende kenmerken:
  - Gedraagt deze leerling zich in deze situatie sociaal competent gelet op zijn leeftijd?
  - Doet hij dat uit zichzelf of wordt hij ertoe aangespoord?
  - Welke kenmerken heeft de situatie?

vrij - gestructureerd

met volwassenen - leeftijdgenoten

vertrouwd - onbekend

gelijke – tegengestelde belangen

verhouding tot andere personen

3. Invullen

- Vul aan het eind van de dag voor de geobserveerde leerlingen de SCOL in één keer in op basis van wat u heeft gezien, maar ook op basis van hoe u de leerling kent. Betrek bij de bepaling van de score het gemiddelde gedrag van een leerling in verschillende situaties.
- De uitleg over hoe u het softwareprogramma kunt gebruiken, vindt u in een aparte handleiding. Ook de helpfunctie in het programma kan u hierbij van dienst zijn.
- Twijfelt u over de betekenis van de scores? Lees nog eens het hoofdstuk over de scores na (hoofdstuk 2, vragen en scoremogelijkheden).
- Twijfelt u over de betekenis van een vraag? Lees nog eens de paragraaf over de vragen na (hoofdstuk 2, vragen en scoremogelijkheden) of kijk op de site www.scol.nl.

4. Opslaan

- Sla geen vragen over, maar vul de lijst volledig in. Als u nog twijfelt over het toekennen van een score, kunt u de lijst tussentijds opslaan. Zolang de lijst niet is vergrendeld kunt nog u wijzigingen aanbrengen in de scores.

Bijlage 5 Suggesties voor onderwijs in sociale competentie

In dit hoofdstuk vindt u suggesties voor wat u kunt doen als uw leerlingen een lage score behalen op bepaalde categorieën van de SCOL. De suggesties bevatten geplande acties, maar beschrijven ook hoe u toevallige gebeurtenissen in de groep kunt inzetten om extra aandacht te besteden aan het vak sociale competentie. Eerst wordt de categorie genoemd met een omschrijving. Dan worden de vragen van de SCOL genoemd die met de betreffende categorie te maken hebben. Daarna vindt u een korte beschrijving van de kennis, vaardigheden en houding die een leerling nodig heeft om zich voldoende competent te gedragen. Vervolgens beschrijven we een aantal activiteiten rond deze aspecten. Onder de tabel worden ten slotte situaties genoemd die zich ervoor lenen om aan een bepaalde categorie extra aandacht te besteden.

Ervaringen delen: Met anderen delen wat je bezighoudt, zowel positieve als negatieve ervaringen. Bijvoorbeeld: een grapje maken, met een ander praten over iets naars dat je meemaakte.

Vragen:

Praat erover wanneer hem iets naars is overkomen

Maakt een grapje

Praat met een medeleerling over iets wat ze samen hebben meegemaakt

KENNIS	VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis Waarom, in welke situaties en met wie deel je je ervaringen? Welke manieren zijn er om ervaringen te delen? Welke ervaringen deel je wel en welke niet?</p> <p>Vaardigheden Hoe deel je ervaringen? Je praat met elkaar, maar ook huil of lach je met elkaar. Je kijkt samen naar iets of je doet iets samen en praat erover.</p> <p>Houding Ik ben geïnteresseerd in wat anderen meemaken. Anderen zijn geïnteresseerd in wat ik meemaak. Ik hoor bij de groep. Ik heb vertrouwen in anderen. Ik mag aandacht van anderen vragen. Ik mag laten zien hoe ik me voel (maar het hóeft niet).</p>	<p>Kringgesprek/groepsdiscussie Bespreek met de leerlingen waarom, met wie en wanneer je ervaringen deelt. Hoe doe je dat? Deel je alles met iedereen?</p> <p>Activiteiten Inventariseer met de klas welke kennis zij hebben over plezier en humor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is grappig en wat niet? • Hoe los je iets op met een grapje? • Welke grappen worden er in de klas gemaakt? • Hoe kun je iemand aan het lachen maken? Maak hierbij ook gebruik van andere bronnen, bijvoorbeeld een televisieprogramma waar veel leerlingen naar kijken. 	<p>Kringgesprek/groepsdiscussie Laat de leerlingen vertellen over onderwerpen waar iedereen ervaring mee heeft, bijvoorbeeld: welk eten vind je lekker? Hoe ga je van huis naar school? Wat doe je het liefst op school? Bespreek actualiteiten die de leerlingen aanspreken. Laat ze vertellen over iets wat ze hebben meegemaakt.</p> <p>Bespreek met de leerlingen een gemeenschappelijke ervaring. Iedereen kan dezelfde gebeurtenis anders ervaren. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van een boek dat alle leerlingen gelezen hebben, of aan de hand van een foto of een schilderij.</p> <p>Laat de leerlingen reageren op wat iemand anders vertelt.</p> <p>Activiteiten Bedenk gezamenlijk hoe je een leerling die ziek is of iets naars meemaakt kunt verrassen. Voer dit uit. Bereid gezamenlijk een feest voor. Gebruik drama of poppenspel om manieren te vinden om elkaar aan het lachen te maken.</p>
<p>Bespreek situaties waar <i>Ervaringen delen</i> aan de orde is, aan de hand van de volgende vragen, om de leerlingen tot reflectie te brengen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat wilde je in die situatie? • Wat wilden anderen, denk je? • Hoe is het gegaan? • Wat vond jij van de gang van zaken? • Wat vonden anderen ervan, denk je? • Wat ging wel/niet goed en waarom? • Wat kun je anders/beter doen? • Hoe pak je het de volgende keer aan? • Waarom vind je het fijn/zinvol om je ervaringen met anderen te delen? <p>Klasgesprek/groepsdiscussie Voer een klassengesprek naar aanleiding van actuele gebeurtenissen.</p> <p>Activiteiten Maak een muurkrant in de klas waar leerlingen hun eigen stellingen op kunnen schrijven en waarbij ze op elkaars stellingen kunnen reageren.</p> <p>Maak een boekje met een verslag over bijvoorbeeld een schoolreisje of een uitstapje, waaraan alle leerlingen hun bijdrage leveren.</p> <p>Allerlei interacties gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Ervaringen delen</i>, zowel tijdens de lessen als daarbuiten. Bedenk wel dat niet elk kind het leuk vindt om over zijn ervaringen buiten school te vertellen. Sommige kinderen maken buiten de school om niets leuks mee, gaan niet met vakantie en krijgen geen mooie cadeaus met Sinterklaas. Probeer ervoor te zorgen dat ook zij tot hun recht komen. De volgende situaties lenen zich daar speciaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als een leerling iets vervelends of juist iets grappigs meemaakt; • als iemand grapjes maakt ten koste van anderen; • als er bijzondere gebeurtenissen in de klas of in de omgeving zijn. 		

Aardig doen: De ander op een positieve manier benaderen en zorgdragen voor anderen. Bijvoorbeeld: een ander een complimentje geven, een ander helpen.

Vragen:

Biedt excuses aan als hij onaardig heeft gedaan tegen een ander

Houdt rekening met de gevoeligheden van een ander

Helpt een ander

Zegt iets aardigs tegen een ander

KENNIS	VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis Waarom doe je aardig? Welke manieren zijn er om aardig te doen? In welke situaties en tegen wie doe je aardig? Hoe vind je het als iemand aardig tegen jou doet?</p> <p>Vaardigheden Hoe doe je aardig? Bedenk wat een ander prettig of juist niet prettig zal vinden. Wees vriendelijk tegen een ander. Voorkom dat je een ander kwetst. Wees zorgzaam voor een ander. Maar ook: huichel niet.</p> <p>Houding Alle mensen zijn de moeite waard. Ik wil zorgen voor anderen. Ik heb anderen iets te bieden. Ik leef mee met anderen.</p>	<p>Kringgesprek/groepsdiscussie Spreek met de leerlingen regels af die in de kring gelden. Wat hebben die met aardig doen te maken? Is iedereen het erover eens wat aardig is en wat niet?</p> <p>Activiteiten Kies een boek of video waarin de hoofdpersonen allerlei manieren van aardig doen laten zien of juist niet. Welke manieren van aardig doen komen voor? In welke situaties is het belangrijk om aardig te doen en waarom?</p> <p>Inventariseer met de klas welke manieren van aardig doen zij eigenlijk echt kennen: de leerlingen noteren op een lijst die in de klas hangt elk moment dat iemand iets aardigs doet. (Dit mag een veel uitgebreidere lijst zijn dan de vragen van de SCOL.) Zijn er ook manieren die ze nooit gebruiken?</p>	<p>Kringgesprek/groepsdiscussie Laat de leerlingen iets aardigs zeggen tegen degene die naast hen zit (dit kan ook via het overgooien van een bal). Hanteer als regel dat de leerling positief reageert op wat een ander vertelt en laat ze daarmee oefenen.</p> <p>Activiteiten Lees een verhaal voor waarin de hoofdpersoon kan kiezen: niet of juist wel aardig doen? Kinderen mogen vertellen hoe het verder gaat.</p> <p>Gebruik poppenspel of dramalessen om de leerlingen allerlei manieren te laten ontdekken om aardig en niet aardig te doen.</p> <p>Bij vrij spelen en buitenspelen komen allerlei vaardigheden rond aardig doen van pas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je moet sorry zeggen als je iemand pijn hebt gedaan. • Wie mag er meespelen en waarom? • Welk spel kies je, als je weet dat een van de spelers iets niet kan?
<p>Allerlei interacties gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Aardig doen</i>, zowel tijdens als na afloop van de lessen. De volgende situaties lenen zich er speciaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als iemand een fout maakt of een flater slaat; • als iemand iets niet kan; • als iemand onzeker of verdrietig is; • als een leerling iemand boos of verdrietig heeft gemaakt; • als er leerlingen buiten de groep liggen of minder aansluiting hebben bij de groep (er hoeft geen sprake te zijn van pesten). 		

Sociale Competentie Observatie Lijst Primair Onderwijs

Samen spelen en werken: Samen met anderen iets tot stand brengen. Hierbij zijn samen overleggen, afspraken maken, en ideeën inbrengen belangrijk. Bijvoorbeeld: vragen of je mee mag doen, afspreken wat je gaat spelen.

Vragen:

Houdt zich aan een afspraak

Draagt ideeën aan in een gezamenlijke activiteit

Overlegt over de aanpak van een gezamenlijke activiteit

KENNIS	VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis In welke situaties en met wie werk of speel je samen? Welke manieren zijn er? Verdeel de taken: de een kan dit beter, de ander dat. Waarom werk of speel je samen? Wanneer werk of speel je liever samen en wanneer liever alleen?</p> <p>Vaardigheden Hoe werk je samen? Dat vereist onder andere de volgende vaardigheden: overleggen, beslissen, afspraken maken, taken verdelen en uitvoeren, de leiding nemen, standpunt innemen, volgen, water bij de wijn doen.</p> <p>Houding Ik wil gezamenlijk iets tot stand brengen. Ik kan iets waardevols bijdragen aan wat er gebeurt. Anderen zijn de moeite waard om rekening mee te houden. Samen kunnen we dingen doen/maken, die we alleen niet voor elkaar zouden krijgen.</p>	<p>Activiteiten Er zijn allerlei momenten dat leerlingen samenwerken en samen spelen, tijdens de les, doelgericht en puur voor hun plezier. Inventariseer met de leerlingen de verschillende situaties en wat voor verschillende manieren van samenwerken je op die manier kunt ontdekken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn prettige manieren en wat niet? • Hoe werk je met iemand samen die je eigenlijk niet aardig vindt? • Hoe verdeel je de taken? • Hoe zorg je dat er gezamenlijk beslissingen genomen worden? • Hoe neem je een standpunt in? • Wanneer leg je je neer bij een groepsbeslissing, ook al ben je het er niet helemaal mee eens? (Zie ook: Keuzes maken.) 	<p>Activiteiten Er zijn allerlei hele concrete taken die de leerlingen samen kunnen doen: samen iets dragen, samen iets uitdelen, samen iets maken. Besteed er aandacht aan dat ze overleggen hoe ze het gaan uitvoeren.</p> <p>Werk gestructureerd samen met de hele klas: maak een verhaal of een tekening. Ieder mag om de beurt een stukje verder vertellen of een stukje van de tekening maken.</p> <p>Dramales of poppenspel leent zich ervoor te ontdekken wat er gebeurt als je je niet aan afspraken houdt, of als één voortdurend de baas speelt.</p> <p>De leerlingen werken in paren: de een is geblinddoekt, de ander niet. De geblinddoekte leerling maakt een tekening op aanwijzingen van de andere leerling. Of: de geblinddoekte leerling wordt door de ziende door een ruimte met obstakels geloodst.</p> <p>Tijdens de gymnastiekles zijn er allerlei manieren van samenwerken mogelijk. Denk ook aan gezelschapspelletjes.</p> <p>Laat de leerlingen voor ze aan een bepaalde activiteit gaan werken een plan maken hoe ze de samenwerking willen aanpakken. Ze moeten daarbij rekening houden met de taakverdeling en beslissingen nemen.</p>
<p>Allerlei interacties gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Samen spelen en werken</i>, zowel tijdens de lessen als daarbuiten. De volgende situaties lenen zich er speciaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als de leerlingen zelf met een plan komen om iets te doen; • als ze zich komen beklagen dat een leerling de baas speelt; • als er een groepsbeslissing genomen moet worden. <p>Bespreek de momenten dat leerlingen gaan samenwerken goed voor en evalueer met hen hoe het is gegaan.</p>		

Sociale Competentie Observatie Lijst

Een taak uitvoeren: Omgaan met taken en opdrachten. Schoolse en andere taken, zoals de planten water geven, het bord schoonmaken, de klas opruimen. Bijvoorbeeld: doorzetten bij een moeilijke klus, je schoolwerk afmaken.

Vragen:

Maakt een taak af.

Volgt bij een taak de aanwijzingen van de leerkracht op.

Zet door als een taak niet direct lukt.

Denkt na voor hij/zij iets doet

KENNIS	VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis Weet de leerling waarom hij de taak moet uitvoeren en welk resultaat van hem verwacht wordt? Weet de leerling hoe en met wie hij de taak moet/kan uitvoeren? Weet de leerling wanneer de taak klaar moet zijn? Weet de leerling dat iets met plezier doen gemakkelijker is dan iets met tegenzin doen? Weet de leerling dat je soms iets pas echt leert als je doorzet? Weet de leerling dat fouten maken mag?</p> <p>Vaardigheden Hoe voer je een taak uit? Heb je voldoende mogelijkheden (vaardigheden) om de taak uit te voeren? Hoe zet je door? (Eerst moet je de frustratie kunnen verdragen dat iets niet lukt en dan, door je nog eens extra in te spannen, ervaar je de uiteindelijke beloning dat het toch gelukt is.)</p> <p>Houding Ik ben verantwoordelijk voor wat ik doe. Ik kan van anderen iets leren. Ik doe mijn best. Ik mag fouten maken. Ik moet soms dingen doen die ik niet leuk vind, maar ik hoef geen dingen te doen die slecht voor me zijn. Ik kan sommige dingen goed.</p>	<p>Activiteiten Inventariseer met de leerlingen gedurende de dag wat voor soort taken ze allemaal doen: denk aan schoolwerk en huishoudelijke taken. Wat doen ze met plezier en wat niet?</p> <p>Wat is doorzetten eigenlijk en hoe voel je je dan? Waarom is dat zo moeilijk? Hoe kun je een hele grote taak gemakkelijker maken door hem op te delen in kleinere taken: bijvoorbeeld een werkstuk of een spreekbeurt?</p> <p>Wat doe je als je weet dat je iets moeilijks moet gaan doen? Bespreek hoe je daarmee kunt omgaan en jezelf kunt belonen als je iets moeilijks of vervelends niet hebt uitgesteld.</p> <p>Als je zelf iets goed kunt, kun je anderen soms helpen; als je iets niet goed kunt, kun je soms van anderen leren hoe je het kunt doen (maar dit geldt niet voor alles).</p> <p>Hoe pak je een taak aan: • Weet je goed wat je moet gaan doen? • Heb je alles wat je nodig hebt? • Hoe voer je de taak uit? • Heb je nagekeken of je het goed gedaan hebt?</p>	<p>Activiteiten Zoek naar kleine karweitjes die een kind leuk vindt om te doen en waarvan zeker is dat hij die tot een goed einde kan brengen, bijvoorbeeld planten water geven, een tafel soppes, de puzzel opruimen.</p> <p>Sommige leerlingen vinden het heel erg als ze iets niet goed kunnen, zoals knippen of binnen de lijntjes kleuren. Spreek samen met hen af wanneer ze tevreden kunnen zijn over het resultaat.</p> <p>Laat zien dat u zelf ook weleens fouten maakt.</p> <p>Wissel werkjes die doorzettingsvermogen vereisen af met werkjes die iemand gemakkelijk af gaan.</p>
<p>Allerlei karweitjes gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Een taak uitvoeren</i>, zowel tijdens als na afloop van de lessen. De volgende situaties lenen zich er speciaal voor: • als de leerlingen iets moeten doen wat ze moeilijk vinden; • als de leerlingen iets moeten doen wat ze niet leuk vinden.</p>		

Sociale Competentie Observatie Lijst

Jezelf presenteren: Jezelf kenbaar maken in het gezelschap van anderen. Bijvoorbeeld: een praatje maken met kinderen die je niet kent, in de groep iets vertellen.

Vragen:

Vertelt iets in de groep

Treedt ontspannen op voor de groep

Vraagt iets aan een ander die hij niet zo goed kent

KENNIS		VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis Weet de leerling wanneer, hoe, met wie en waarom hij zich in verschillende situaties presenteert?</p> <p>Vaardigheden Kan de leerling zich in verschillende situaties presenteren?</p> <p>Houding Ik kan anderen boeien. Anderen willen naar mij luisteren/kijken. Ik mag fouten maken, ook als iedereen op mij let. Ik kan een onbekende in eerste instantie ontspannen tegemoet treden.</p>	<p>Kring en andere activiteiten Inventariseer met de leerlingen wat belangrijk is bij <i>Jezelf presenteren</i> Waarop let je bij anderen, wat vind je leuk om te zien, waar verbaas je je over?</p> <p>Hoe vind je het om zelf iets te presenteren? Vind je het leuk of word je erg zenuwachtig van al die aandacht? Wat doe je als je nerveus bent? Welke manieren zijn er om daaroverheen te komen?</p> <p>Als je een spreekbeurt of kringgesprek voorbereidt, hoe bereid je de presentatie voor?</p> <p>Leer de leerlingen om presentaties van medeleerlingen te becommentariëren op een manier zodat ze er iets van leren voor de volgende keer (waar let je op, alleen positieve reacties zijn geoorloofd, bedenk hoe iemand iets zou kunnen verbeteren). Laat ze een presentatie van een leerkracht of een presentatie op tv beoordelen op een aantal punten.</p> <p>Hoe gedraag je je in allerlei verschillende situaties? Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> als je een vreemde klas binnenkomt; als je jezelf voorstelt aan iemand die je niet kent; als je naar een verjaarsfeestje gaat. 	<p>Kring Tijdens de kring vertel je iets aan anderen, je zingt een liedje, je vertelt beeldend (je doet voor hoe iemand deed, enzovoort).</p> <p>Duidelijke regels helpen de meer verlegen leerlingen om zich vrij te voelen iets te presenteren (alleen positieve reacties zijn geoorloofd; ook al vind je iets stom, dan nog is het feit dat iemand iets inbracht, waardering waard).</p> <p>Laat de leerlingen oefenen met een kringgesprek leiden.</p> <p>Activiteiten Bij deze categorie is het belangrijk dat de leerlingen 'zich weten te gedragen'. Als je dat weet, voel je je minder onzeker. Daarom is het nuttig om bij deze categorie ook aandacht te besteden aan allerlei omgangsregels en elementaire sociale vaardigheden, zoals stevig staan, stevig spreken, iemand feliciteren, begroeten, een vreemde aanspreken. Dit soort omgangsregels kun je ook oefenen in dramavorm, bijvoorbeeld als een leerling tv-presentator is, en je kunt zo verschillende beleefde en onbeleefde vormen uitproberen.</p> <p>Ook tijdens de lessen zijn er allerlei momenten om te oefenen met <i>Jezelf presenteren</i>. Denk aan leerlingen die een beurt krijgen, of juist uit zichzelf altijd het woord willen nemen.</p> <p>Laat leerlingen ook vertellen over hun werk, bijvoorbeeld als ze een tekening of bouwwerk hebben gemaakt. Wat hebben ze gemaakt? Waar gaat het over? Waaraan moesten ze denken toen ze het maakten?</p> <p>Besprek met de leerlingen hoe de klas nieuwe leerlingen ontvangt. Laat afwisselend een leerling speciaal verantwoordelijk zijn om de nieuwe leerling te laten wennen en wegwijs te maken, bijvoorbeeld gedurende een dagdeel.</p>	<p>Besprek situaties waar <i>Jezelf presenteren</i> aan de orde is aan de hand van de volgende vragen, om de leerlingen tot reflectie te brengen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wat wilde je presenteren? Waren de anderen geïnteresseerd, denk je? Hoe is het gegaan naar jouw idee? Wat vond jij wel en niet goed gaan? Wat vonden anderen ervan, denk je? Waarom ging het ene wel en het andere niet goed? Wat kun je anders/beter doen? Hoe pak je het de volgende keer aan? <p>Sommige leerlingen generen zich heel erg om iets voor de groep te laten zien. Overweeg of het zinvol en mogelijk is om dit te bespreken in de groep.</p> <p>Gezamenlijke presentaties, met meerdere leerlingen tegelijk of presentaties waarbij zij presentatiemiddelen gebruiken die de aandacht wat van henzelf afleiden, zoals objecten, foto's, tekeningen, of PowerPointdia's kunnen hen over de drempel helpen.</p>
<p>Allerlei interacties gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Jezelf presenteren</i>, zowel tijdens als na afloop van de lessen. De volgende situaties lenen zich er speciaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> begroeten/feliciteren; kringgesprekken; in het middelpunt staan als je jarig bent; de klassen rond om te trakteren; iets gaan vragen of halen in een andere groep; er komt iemand op bezoek in de klas; een nieuwe leerling in de groep. 			

Een keuze maken: De manier waarop je kiest en beslist en of je eigen keuzes kunt maken. Bijvoorbeeld: kiezen waarmee je wilt spelen, terugkomen op een beslissing.

Vragen:

Neemt gemakkelijk een beslissing

Maakt een eigen keuze ook als die afwijkt van anderen

Legt uit waarom hij/zij een bepaalde keuze maakt als iemand ernaar vraagt

KENNIS	VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis Waarom, wanneer en in welke situaties maak je keuzes? Waarom, wanneer en in welke situaties denk je na voor je iets beslist? Welke keuzes zijn belangrijk en welke minder belangrijk? Weet je dat mensen verschillende keuzes kunnen maken?</p> <p>Vaardigheden Hoe neem je een beslissing? Hoe zet je verschillende mogelijkheden op een rij? Hoe maak je tijd om na te denken? Hoe leg je uit waarom je een bepaalde keuze maakt?</p> <p>Houding Ik ben verantwoordelijk voor wat ik doe. Ik mag laten merken wat ik wil. Ik mag de tijd nemen om na te denken voor ik iets beslis. Ik wil verschillende mogelijkheden overwegen voor ik een keuze maak. Ik mag iets anders willen/vinden dan een ander. Een foute keuze is meestal geen ramp.</p>	<p>Inventariseer met de leerlingen welke keuzes er in de loop van een dag gemaakt moeten worden. Kun je onderscheid maken in soorten keuzes: belangrijk, minder belangrijk; moeilijk, minder moeilijk? Weet je altijd waarom je iets kiest? Hoe kies je eigenlijk, bijvoorbeeld een nieuw kledingstuk, een nieuw boek? Laat je je ook adviseren? Wat doe je als je eigenlijk wel weet wat je wilt, maar je denkt dat anderen dat gek zullen vinden? Wat doe je als anderen willen dat jij iets doet wat je eigenlijk niet wilt? Wat doe je als je een foute keuze hebt gemaakt?</p>	<p>Kring Bied keuzemomenten aan: wat zullen we vandaag gaan doen, voorlezen of zingen? Laat de leerlingen om de beurt beslissen. Hoe beslis je met elkaar? Laat de leerlingen een traktatie kiezen: hoe lang mag je aarzelen? Mag je hem omruilen als je bij nader inzien toch iets anders wilt?</p> <p>Activiteiten Op allerlei momenten zijn er keuzes mogelijk: Welke kleuren kies je, wie kies je met gym, in welke hoek ga je vandaag spelen, wie kies je om de klassen rond te gaan, naast wie wil je zitten? Benoem deze momenten en respecteer zo veel mogelijk de keuzes die de leerling maakt.</p> <p>Laat de leerlingen een spel kiezen in de pauze.</p> <p>In groep 8 is de keuze voor het vervolgonderwijs een mooi aanknopingspunt. Laat de leerlingen bijvoorbeeld een lijst maken met punten die zij belangrijk vinden bij een middelbare school. Laat ze elkaar interviewen over de bezoeken die zij aan de scholen hebben gebracht. Beïnvloedt de informatie die ze daar hebben opgedaan hun keuze?</p>
<p>Allerlei interacties gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Een keuze maken</i>, zowel tijdens als na afloop van de lessen. De volgende situaties lenen zich er speciaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als een leerling erg aarzelt om een beslissing te nemen; • als een leerling uitgelachen wordt omdat hij iets anders wil dan de rest (zie ook: Opkomen voor jezelf); • als een leerling zich overal in stort zonder na te denken; • als een leerling voortdurend terugkomt op zijn beslissingen. 		

Opkomen voor jezelf: Omgaan met weerstand van anderen en voor jezelf zorgen. Bijvoorbeeld: er iets van zeggen als een ander voordringt, het zeggen als een ander zich niet aan een afspraak houdt.

Vragen:

Zegt 'nee' als hij iets niet wil

Spreekt een ander erop aan als deze zich niet aan een afspraak houdt

Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem doet

Vraagt een ander om hulp

KENNIS	VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis Waarom, op welke manieren, in welke situaties en tegenover wie kom je op voor jezelf?</p> <p>Vaardigheden Hoe kom je op voor jezelf? Kun je nee zeggen, duidelijk zeggen wat jij wilt, duidelijk maken wat je van iets vindt, hulp vragen als je de situatie niet zelf kunt oplossen? Dat je beschikt over elementaire sociale vaardigheden als <i>Stevig staan</i> en <i>Stevig spreken</i> is hierbij van belang.</p> <p>Houding Ik mag een ander duidelijk maken wat ik niet wil en een ander mag dat ook. Ik mag van mening verschillen met een ander en de ander mag dat ook met mij. Wat je belooft, dat doe je. Ik heb begrip voor redenen die een ander heeft om iets te doen of na te laten. Er hoeft niet altijd te gebeuren wat ik wil. Een ander mag mij geen pijn doen of bedreigen, dan mag ik mij verdedigen.</p>	<p><i>Wat is Opkomen voor jezelf?</i> In welke situaties wil je voor jezelf opkomen? Wat voor manieren zijn er om voor jezelf op te komen?</p> <p>Inventariseer gedurende een week allerlei gebeurtenissen die de leerlingen meemaken, in de klas of daarbuiten, waarin ze willen opkomen voor zichzelf. Hang een grote lijst in de klas of reserveer er een bord voor.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe hebben ze dat gedaan? • Wat kunnen ze van elkaar leren? • Hoe kun je elkaar helpen om voor jezelf op te komen? (Hooft bijvoorbeeld verkering voor iemand vragen daarbij?) 	<p>Kring</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe los je het op als je allebei op dezelfde plek wilt zitten? • Wie mag eerst vertellen? • Hoe laat je het merken als je iets wilt vertellen? • Hoe zeg je het als je vindt dat iemand niet aardig doet? • Groepsdiscussies: hoe verdedig je wat jij vindt? <p>Activiteiten Drama- en poppenspellessen zijn geschikt om allerlei vaardigheden te oefenen. Laat de leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op verschillende manieren nee zeggen; • duidelijk te zijn als je om hulp vraagt; • duidelijk, maar niet onvriendelijk te zeggen dat je iets niet prettig vindt.
<p>Allerlei interacties gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Opkomen voor jezelf</i>, zowel tijdens als na afloop van de lessen. De volgende situaties lenen zich er speciaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als een leerling kritiek krijgt; • als een leerling de leerkracht erop wijst dat hij een afspraak vergeten is; • als een leerling op een hele negatieve manier opkomt voor zichzelf; • als een leerling te veel om hulp roept; • als een leerling iets heeft laten gebeuren wat hij eigenlijk niet wilde, omdat hij niets durfde te zeggen. 		

Sociale Competentie Observatie Lijst

Omgaan met ruzie: Op een goede manier conflicten oplossen. Bijvoorbeeld: naar een ander luisteren bij een ruzie, een compromis sluiten.

Vragen:

Luistert bij een ruzie naar de ander

Gaat bij een ruzie in op wat de ander zegt

Verzint een oplossing bij een ruzie

	KENNIS	VAARDIGHEDEN	HOUDING
<p>Kennis In welke situaties en waarover (wie is de baas, wie is de beste, dat is oneerlijk, tegelijk hetzelfde willen, juist niet hetzelfde vinden of willen) kun je ruzie hebben. Er zijn verschillende manieren om ruzies op te lossen. Hoe komt het dat een ruzie uit de hand loopt?</p> <p>Vaardigheden Hoe kun je voorkomen dat je je door je boosheid laat leiden? Je kunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tot tien tellen; • diep zuchten; • weglopen/je even terugtrekken en er later op terugkomen; • opschrijven wat je wilt zeggen. <p>Hoe kun je voorkomen dat een ruzie uit de hand loopt? Hoe kun je een ruzie oplossen? Je kunt je in de ander verplaatsen. Je kunt rustig zeggen wat je vindt. Je kunt onderhandelen. Je kunt een compromis bedenken. Je kunt toegeven. Je kunt hulp halen (ook bij een ruzie van anderen). Je kunt bemiddelen bij een ruzie van anderen.</p> <p>Houding Ik mag ruzie met een ander hebben. Ik heb respect voor een ander. Ik mag een ander niet opzettelijk pijn doen of bedreigen. Een ander mag mij niet opzettelijk pijn doen of bedreigen, dan mag ik mij verdedigen.</p>	<p>Bereid met de leerlingen een kring voor over het onderwerp ruzie. Laat hen daarvoor inventariseren welke ruzies er de laatste week in de klas en daarbuiten zijn geweest.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waar gingen die ruzies over? (Zie bij kennis.) • Kun je bedenken waarom het wel of niet uit de hand liep? • Hoe had je dat kunnen voorkomen? • Is ruzie altijd vervelend? • Welke manieren zijn er om een ruzie op te lossen? 	<p>Activiteiten Bij het buitenspelen komen allerlei ruzies voor. Leer de leerlingen manieren om hiermee om te gaan en prijs ze als ze dat goed doen.</p> <p>Drama- en poppenspellessen lenen zich goed om in de klas gebeurde ruzies na te spelen en alternatieve oplossingen te bedenken.</p>	<p>Bespreek situaties waarin <i>Omgaan met ruzie</i> aan de orde is aan de hand van de volgende vragen. om de leerlingen tot reflectie te brengen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat wilde je in die situatie? • Wat wilden anderen, denk je? • Hoe is het gegaan? • Wat vond jij van de gang van zaken? • Wat vonden anderen ervan, denk je? • Wat ging wel/niet goed en waarom? • Wat kun je anders/beter doen? • Hoe pak je het de volgende keer aan?
<p>Allerlei interacties gedurende de schooldag lenen zich ervoor om aandacht te besteden aan <i>Omgaan met ruzie</i>, zowel tijdens als na afloop van de lessen. De volgende situaties lenen zich er speciaal voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als twee leerlingen met hetzelfde willen spelen; • als er ruzie is over de spelregels; • als er ruzie is tussen twee leerlingen en de rest partij trekt; • als een ruzie uit de hand loopt. 			

Bijlage 6 Groepsplan

Groepsplan Sociale competentie			School Welke doelen staan in deze periode centraal?	
Periode: Leerkracht: Groep:				
Leerkrachtvaardigheden: doelen			Hoe realiseren	Evaluatie
Welke vaardigheden heeft de leerkracht extra nodig om de ambitie te realiseren?				
Leerlingen	Leerstofaanbod	Pedagogisch en didactisch	Overige elementen leerproces	Evaluatie
Zijn de leerlingen verdeeld over de arrangementen? BASIS VERDIEPT INTENSIEF ZEER INTENSIEF	Welke leerstof gebruik ik?	BASIS Deze aanpak is voor alle leerlingen VERDIEPT Deze leerlingen kunnen met minder instructie en leertijd toe INTENSIEF Deze leerlingen krijgen meer instructie en leertijd ZEER INTENSIEF Deze leerlingen hebben een eigen aanpak nodig	Leertijd: Klassenmanagement:	

Bijlage 7 Individueel handelingsplan

Leerling:	Geboortedatum:	Groep:
Leerkracht:	Groepsverloop:	Datum:
Korte omschrijving van het probleem:		
Suggestie tijdens leerlingbespreking:		
Doel		
Leerinhoud/methodiek		
Aanpak/organisatie		
Wie?		
Aandachtspunten		
Evaluatie: hoe/wanneer		

Bijlage 8 Rapport voorbeeld

(met dank aan Suzanne Noordmans van Odyzee)

Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL)

	1 ^e rapport		2 ^e rapport	
	Dit lukt je al goed	Dit oefen je nog	Dit lukt je al goed	Dit oefen je nog
Ervaringen delen				
Aardig doen				
Samen spelen en werken				
Een taak uitvoeren				
Jezelf presenteren				
Een keuze maken				
Opkomen voor jezelf				
Omgaan met ruzie				

